

**АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ
МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
В НАПРЯМКУ
ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ**

Гаврилюк В.І., Дубина В.І., Данилюк М.П.

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ
МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
В НАПРЯМКУ
ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Київ

2007

Гаврилюк В.І., Дубина В.І., Данилюк М.П.

Актуальні аспекти міжнародного співробітництва органів внутрішніх справ України на напрямку протидії торгівлі людьми / За ред. _____. – К.: Цифра, 2007. – ___ с.

Публікація надрукована за фінансової підтримки
Координатора проектів ОБСЄ в Україні

Всі права застережено. Зміст цієї публікації можна вільно використовувати, розмножувати та поширювати з освітньою та іншою некомерційною метою за умови посилання при цьому на джерело.

Зміст цієї публікації є виключною відповідальністю авторів. ОБСЄ, інститути ОБСЄ та Координатор проектів ОБСЄ в Україні не несуть відповідальність за зміст та погляди, висловлені експертами чи організаціями в цій публікації.

Надруковано видавництвом „Цифра”

Дизайн обкладинки:

Тираж: 2000 пр.

ISBN _____

УДК _____
ББК _____ (4 УКР)ЗЯ

© Гаврилюк В.І., Дубина В.І., Данилюк М.П.
© «Цифра», художнє оформлення, 2007

Зміст

---

1. Вступ.....	5
2. Класифікація та основні схеми міжнародного співробітництва правоохоронних органів у боротьбі з торгівлею людьми.....	10
2.1. Види міжнародного співробітництва за напрямками взаємодії.....	12
2.2. Види міжнародного співробітництва за суб'єктами.....	15
2.3. Види міжнародного співробітництва за формами прояву.....	18
3. Глобальні та регіональні міжнародні організації правоохоронного характеру як ефективний інструмент забезпечення взаємодії поліцейських відомств.....	28
3.1. Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол.....	28
3.1.1. Історія створення, структура та мета діяльності Інтерполу. Національне центральне бюро Інтерполу в Україні.....	28
3.1.2. Можливості Генерального секретаріату Інтерполу у протидії транснаціональній злочинності.....	32
3.1.3. Використання можливостей Інтерполу у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів.....	35
3.1.4. Ідентифікація осіб каналами Інтерполу та міжнародний розшук.....	44
3.1.5. Система міжнародних повідомлень Інтерполу.....	50
3.1.6. Використання можливостей Інтерполу у протидії злочинам, пов'язаним з торгівлею людьми.....	52
3.2. Європол.....	54
3.3. Південно-східна європейська ініціатива співробітництва (SECI).....	58
3.4. Організація за демократію та економічний розвиток – ГУАМ.....	61
4. Роль дипломатичних представництв України за кордоном та діяльність “офіцерів зв'язку” щодо забезпечення взаємодії правоохоронних органів різних держав.....	66
5. Використання органами внутрішніх справ можливостей міжнародних та неурядових організацій та їх діяльність на напрямку протидії торгівлі людьми.....	70
5.1. Організація з безпеки та співробітництва в Європі. Координатор проектів в Україні.....	71
5.2. Представництво Міжнародної організації з міграції в Україні.....	74
5.3. Міжнародний жіночий правозахисний центр “Ла Страда – Україна”.....	77

Додатки:

- Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності та Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію.....80
- Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах (витяги) від 22 січня 1993 року (м. Мінськ)..... 128
- Постанова Кабінету Міністрів України від 7 березня 2007 р. № 410 “Про затвердження Державної програми протидії торгівлі людьми на період до 2010 року” 147
- Постанова Кабінету Міністрів України від 22 січня 2001 року № 35 “Про затвердження Положення про порядок надання Прикордонним військам та виконання ними доручень правоохоронних органів щодо осіб, які перетинають державний кордон України” 155
- Постанова Кабінету Міністрів України від 27 червня 2003 року № 987 “Про затвердження Типового положення про центр реабілітації для осіб, які постраждали від торгівлі людьми” 161
- Угода про співробітництво між МВС України і МОМ 164
- Список неурядових організацій України, що надають реінтеграційну допомогу потерпілим від торгівлі людьми.....167
- Список використаної літератури.....173

1. Вступ

Останнім часом у світі все більше занепокоєння викликає поширення транснаціональної організованої злочинності, що являє загрозу не лише безпеці окремих держав, але й світовій спільноті в цілому. Спостерігається створення і функціонування в країнах Європи та Азії різних за своєю спрямованістю, структурою та масштабами впливу на економіку та суспільство в цілому злочинних формувань, що нерідко створюють цілісні мережеві системи, які здійснюють протиправну діяльність з метою незаконного отримання надприбутків.

Одним з найбільш небезпечних видів міжнародного злочинного бізнесу, що грубо порушує права людини, є торгівля людьми. За оцінками експертів Організації Об'єднаних Націй, даний вид злочину посідає третє місце за рівнем прибутковості після нелегальної торгівлі наркотичними речовинами та зброєю.

В умовах глобалізації суспільних процесів торгівля людьми стала одним з вагомих чинників дестабілізації в багатьох регіонах світу. Існує така загроза і для України. Наша держава, передусім, виступає як країна транзиту “живого товару”, у тому числі молодих жінок і дітей як найбільш вразливих верств населення, з метою залучення їх до примусової праці або ж секс-індустрії розвинутих країн Центральної та Західної Європи, а також держав Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Головними країнами призначення для постраждалих від торгівлі людьми, як правило, стають Туреччина, Польща, Російська Федерація, Ізраїль, Об'єднані Арабські Емірати, Німеччина, Болгарія, Чехія та Греція.

У зв'язку з цим, органами внутрішніх справ України постійно вживаються організаційні та практичні заходи, спрямовані на перекриття каналів вербування та переміщення українських громадян за кордон з метою експлуатації. Головна роль на даному напрямку роботи належить створеному наказом Міністра внутрішніх справ України у серпні 2005 року Департаменту боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, та відповідним управлінням (відділам) Головних управлінь та Управлінь МВС України в областях, містах Києві та Севастополі.

Основними завданнями новоствореної служби є попередження та виявлення фактів торгівлі людьми, протидія незаконній міграції, злочинам у сфері суспільної моралі, незаконним діям щодо усиновлення (удочеріння), порушенню встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини, виготовленню та розповсюдженню порнографічних предметів, у тому числі створених за участю неповнолітніх, контроль за діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності у сфері надання послуг з посередництва у працевлаштуванні українських громадян на роботу за кордоном, суб'єктів туристичної діяльності, шлюбних та модельних агенцій.

Слід зазначити, що на даний час органами державної влади вже накопичено певний позитивний досвід з попередження, виявлення та припинення цих грубих порушень прав людини. Зокрема, за результатами 10 місяців 2007 року органами внутрішніх справ України виявлено 332 злочини, передбачені ст. 149 (Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини) КК України. Установлено місцезнаходження та повернуто на Україну 342 потерпілих від торгівлі людьми, у тому числі 53 неповнолітніх. Припинена діяльність 16 організованих груп зазначеної категорії.

З плином часу злочинна діяльність у сфері торгівлі людьми набуває нових форм та способів вчинення цих суспільно - небезпечних діянь. На відміну від минулих періодів, сексуальна експлуатація вже не є основною метою трафікерів, хоча і не зникає взагалі. Поряд з нею з'являється досить нове явище у правоохоронній практиці – експлуатація трудова.

Зокрема, у вересні 2007 року працівниками відділу боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, УМВС України в Чернігівській області задокументовано протиправну діяльність керівника одного з приватних підприємств даного регіону, який під виглядом надання послуг з посередництва у працевлаштуванні на роботу в м. Сочі Російської Федерації вербував та переміщував мешканців обласного центру до Абхазії з метою їх трудової експлуатації на базі відпочинку.

Досить часто через недосконалість законодавства України у сфері регулювання діяльності суб'єктів господарювання з посередництва у працевлаштуванні українських громадян на роботу за кордоном, суб'єктів туристичної діяльності, шлюбних та модельних агенцій останні використовуються трафікерами для прикриття протиправної діяльності у сфері торгівлі людьми, що ускладнює процес доказування їх злочинного умислу.

Так, у травні цього року працівниками відділу боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, УМВС України в Миколаївській області ліквідовано канал торгівлі жінками з метою сексуальної експлуатації до Російської Федерації, Швейцарії, Кіпру, Лівану та Ямайки. Організаторами трафіку були троє мешканців регіону, які під прикриттям законної діяльності суб'єкта господарювання – артистичного шоу-агентства – шляхом обману вербували потерпілих під виглядом надання їм посередницьких послуг з працевлаштування за кордоном.

Загалом з часу введення кримінальної відповідальності за торгівлю людьми (з березня 1998 року) виявлено 1995 таких злочинів (у 1998 році – 2, 1999 – 11, 2000 – 42, 2001 – 90, 2002 – 169, 2003 – 289, 2004 – 269, 2005 – 415, 2006 – 376, 10 місяців 2007 – 332). Така динаміка статистичних показників свідчить, насамперед, про активізацію органами внутрішніх справ України оперативно-розшукової діяльності на цьому напрямку роботи, її наступальному характеру та використанню усього комплексу оперативно-розшукових та технічних заходів і засобів.

Ключова роль у попередженні та протидії торгівлі людьми належить безпосередньо правоохоронним органам. Але без об'єднання зусиль усіх зацікавлених сторін на державному та громадському рівні домагатися позитивних зрушень було б просто неможливо. Тому, окрім заходів правоохоронного характеру, урядом України постійно проводиться робота, спрямована на координацію зусиль усіх центральних органів виконавчої влади у викоріненні цих ганебних явищ, забезпечення реінтеграції та реабілітації потерпілих від злочинів зазначеної категорії, імплементацію міжнародних стандартів до національного законодавства щодо боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, тощо.

На даний час Кабінетом Міністрів України затверджено вже третю Державну програму протидії торгівлі людьми, у рамках якої визначено обсяг роботи органів державної влади до 2010 року. Також, у лютому 2006 року із внесенням змін до Кримінального Кодексу України національне законодавство з протидії торгівлі людьми в частині покарання злочинців приведено у відповідність до Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності.

Поряд з цим, з метою запобігання потраплянню людей до тенет торгівців людьми проводиться широкомасштабна робота із населенням, яка знаходить свій прояв у соціальній і консультативній підтримці, організації професійного навчання громадян, наданні інформаційної, медичної, юридичної та психологічної допомоги тощо.

Так, з метою підвищення рівня поінформованості населення із зазначених питань центрами державних соціальних служб для молоді, яких на сьогоднішній день створено 1,5 тис., у ході роботи мобільних консультативних пунктів та служб соціальної підтримки сімей проведено понад 2,5 тис. інформаційних заходів, під час яких поширено 5,8 тис. довідкових буклетів з питань профілактики і попередження вербування та переміщення українських громадян за кордон з метою експлуатації. Разом з цим, Державною службою зайнятості України на відомчому веб-сайті запроваджено рубрику "Консультаційний центр", у рамках якої громадяни мають можливість отримати роз'яснення із зазначених питань.

Для надання економічних альтернатив громадянам України, які мають наміри нелегального працевлаштування за кордоном, проводиться робота з організації їх професійного навчання та перекваліфікації. Зокрема, упродовж 2007 року Державним центром зайнятості на професійне навчання за професіями, що користуються попитом на ринку праці, направлено понад 136 тис. безробітних.

Одним із найважливіших питань подолання такого соціально-негативного явища, як торгівля людьми, є надання допомоги особам, потерпілим від міжнародного трафіку. Неабияку роль у цьому відіграють центри реінтеграції для таких осіб, діяльність яких спрямована на забезпечення правового захисту жертв торгівлі людьми, соціальної та психологічної допомоги, проведення конфіденційного медичного огляду тощо. Реінтеграційними програмами також передбачено проведення тренінгів, індивідуальної роботи з потерпілими з метою їх подальшого працевлаштування та сприяння їм у вирішенні житлових та фінансових проблем.

Перший такий центр відкрито ще у 2002 році у м. Києві. За період його функціонування працівниками закладу надано допомогу понад 1 тис. жінок, серед яких 81% – працевлаштовані. На даний час подібні центри також відкрито у Львівській, Житомирській, Волинській та Чернівецькій областях.

Суттєвою характеристикою нового підходу держави до вирішення проблем у сфері протидії міжнародному трафіку є широке залучення міжнародних та неурядових організацій до виконання ряду завдань у цій сфері. На даному напрямку активно діють Міжнародна організація з міграції, Організація з безпеки

та співробітництва в Європі, Міжнародна організація праці, Міжнародний жіночий правозахисний центр “Ла Страда – Україна”.

Проте, повертаючись до правоохоронної тематики, необхідно зазначити, що, зважаючи на транснаціональний характер “сучасного рабства”, успіх кримінального переслідування торгівців людьми українською міліцією у значній мірі залежить від якості її взаємодії із правоохоронцями тих держав, територією яких проходять канали міжнародного трафіку. Ігнорування цих вимог у боротьбі із злочинними елементами сьогодення неминуче призводить до порушення кримінально-процесуальних норм національного законодавства України щодо необхідності дослідження усіх обставин учиненого злочину, не встановлення усіх потерпілих та осіб, причетних до вербування та переміщення осіб з метою експлуатації, недостатності доказової бази, необхідної для доведення вини злочинців та їх умислу на вчинення протиправних діянь у цій сфері. За таких умов органам досудового розслідування досить важко, а подекуди й неможливо, приймати позитивні процесуальні рішення щодо порушення кримінальної справи і початку карного переслідування трафікерів, не кажучи вже про пред’явлення їм обвинувачень та направлення справ на судовий розгляд.

Практика свідчить, що у результаті таких прорахунків діяльності міжнародних злочинних угруповань спричиняється невелика шкода, через досить короткі проміжки часу канали трафіку відновлюються та продовжують функціонувати. Разом з цим, поза увагою органів внутрішніх справ залишаються багато жертв торгівців людьми, які і далі піддаються експлуатації, знущанням, фізичному та психологічному впливу. Від зусиль працівників міліції залежить, як мінімум, подальша доля цих осіб, а, як максимум – життя.

Слід також взяти до уваги те, що злочини цієї спрямованості значно розтягнуті у часі та просторі (іноді від моменту вербування до моменту продажу особи проходить декілька місяців), для них характерні високий рівень латентності та небажання потерпілих звертатись із заявами до правоохоронних органів і свідчити в суді, що значно ускладнює роботу з їх виявлення та припинення.

Важко переоцінити важливість та цінність міжнародного співробітництва правоохоронних органів у боротьбі з торгівлею людьми. З іншого боку, потрібно усвідомити необхідність налагодження такої взаємодії та використання її потенціалу як невід’ємної складової успішної протидії вербуванню та переміщенню українських громадян за кордон з метою експлуатації.

Створюючи це видання, його автори та ініціатори шляхом аналізу основних напрямків міжнародного співробітництва у протидії міжнародному трафіку,

висвітлення можливостей використання правоохоронцями різних моделей співпраці та надання інформаційних і довідкових матеріалів мали на меті переконати читача в тому, що взаємодія поліцейських та інших відомств із функціями захисту суспільства і держави від протиправних посягань хоча і є досить складною сферою їх діяльності, проте являє собою цілком зрозуміле й досліджене явище, яке, за умови знання його основних положень та вмілого їх застосування, успішно реалізується у практичній діяльності та призводить до досягнення якісно кращих результатів роботи.

2. Класифікація та основні схеми міжнародного співробітництва правоохоронних органів у боротьбі з торгівлею людьми

Відомо, що боротьба зі злочинністю – внутрішня функція держави. Вона здійснюється на підставі національних нормативно-правових актів спеціально уповноваженими на те органами державної влади. Однак, умови боротьби з національною злочинністю у наш час суттєво ускладнюються зростанням числа таких злочинів, які виявляються небезпечними не тільки для окремих країн, але й для всього людства в цілому, і потребують об'єднання зусиль та щоденної співпраці. Міжнародна спільнота з тривогою відмічає, що злочини міжнародного характеру стрімко поширюються. Це пояснюється тим, що організована злочинність зростає і набуває транснаціональних масштабів. Злочини вчинюються все новими і новими, до цього не відомими криміналістам, способами. Тому проблема злочинності, яка ще до недавніх часів уважалась виключно внутрішньою справою держави, наразі не може вирішуватись урядами лише на індивідуальній основі.

Масштаби і характер міжнародного трафіка як одного зі злочинів інтернаціонального характеру дають підстави стверджувати, що ці протиправні посягання у переважній більшості випадків вчинюються транснаціональними організованими групами. Звичайно, кожне правило має свої виключення, проте, якщо розглядати торгівлю людьми не як одноактну та ситуативну умисну дію, а брати до уваги організований протиправний системний бізнес на базі налагоджених каналів трафіка із чітким розподілом ролей та функцій залучених у нього осіб, можна зробити цілком закономірний і незаперечний висновок про контролювання такого “підприємства” угрупованнями з міжнародними зв'язками. Адже для скоєння злочинів зазначеної спрямованості на постійній основі необхідно організувати вербування майбутніх жертв, виготовлення їм необхідних виїзних документів, забезпечення транспортування та перетину кордону, сприяння у набутті ними прав на перебування у країні призначення або приховування їх від правоохоронних органів, експлуатацію жертв третіми

особами з метою отримання прибутків і, насамкінець, спрямувати грошові трансакції від покупця до продавця та інших співучасників.

Так, у січні 2007 року працівниками відділу боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, УМВС України в Миколаївській області задокументовано протиправну діяльність транснаціональної організованої злочинної групи у складі п'яти мешканців регіону та одного громадянина Турецької Республіки, які організували вербування, незаконне переміщення через державний кордон та оплатну передачу українських жінок, у тому числі неповнолітніх, турецьким сутенерам з метою сексуальної експлуатації.

Про масштабність діяльності угруповання свідчить також те, що у ході реалізації оперативних матеріалів правоохоронцями задокументовано факти сутенерства, втягнення осіб у заняття проституцією, організації незаконного переправлення осіб через державний кордон України, зберігання наркотичних засобів, підроблення документів та їх використання. Під час обшуку за місцем проживання одного із учасників злочинної групи виявлено та вилучено паспорти іноземних громадян (Лівану, Азербайджану, Росії) та громадян України, професійна комп'ютерна та поліграфічна техніка, портативні сканери, пристрої для ламінування, нанесення відтисків, канцелярські вироби, різноманітні чорнила, професійний папір для друку, авторучки із спеціальними чорнилами, що зникають при термічному впливі та дії хімічних речовин.

Існування організованих груп зазначеної спрямованості в Україні стає вагомим фактором посилення соціальної напруги, перешкоджає оздоровленню

економіки та ставить під загрозу здійснення позитивних перетворень на шляху побудови правової демократичної держави.

У таких умовах ліквідація транснаціональних угруповань, що діють у сфері торгівлі людьми, потребує, перш за все, практичної взаємодії правоохоронних органів країни походження із компетентними установами країн транзиту та призначення “живого товару”.

Оскільки міжнародне співробітництво є багатостороннім та диверсифікованим явищем, що характеризується постійним розвитком та удосконаленням шляхів реалізації, досить важко за результатами ретельного аналізу класифікувати його за різними критеріями: типами, видами, формами тощо. У той же час, приведена у цьому виданні класифікація дає змогу зрозуміти структуру даного явища та його потенціал.

2.1. Види міжнародного співробітництва за напрямками взаємодії

Перш за все, слід підкреслити, що, при класифікації на презентаційне, навчально-освітнє, спрямоване на отримання технічної та інших видів допомоги і безпосередню взаємодію, міжнародне співробітництво у правоохоронній діяльності розглядається у широкому контексті, охоплюючи не тільки співпрацю на підставі конкретних оперативно-розшукових чи кримінальних справ, але й інші напрямки, що мають на меті сприяння працівникам поліцейських відомств у налагодженні контактів, отриманні знань, навичок, позитивного міжнародного досвіду, технічній підтримці тощо.

Крім того, необхідно мати на увазі, що торгівля людьми у даному виданні розглядається як злочин міжнародного характеру, що зачіпає інтереси двох чи більше держав і виявляється у вербуванні та переміщенні осіб за кордон з метою експлуатації. Явище “внутрішнього трафіку” у цьому контексті не розглядається, хоча і може у ряді випадків вимагати взаємодії органів правопорядку різних країн.

Презентаційне міжнародне співробітництво знаходить свій прояв, перш за все, в організації та участі правоохоронців у різного роду конференціях, семінарах, нарадах, “круглих столах”, під час яких вони презентують свої напрацювання у боротьбі з конкретними видами злочинів, висловлюють своє бачення та пропозиції щодо окремих аспектів роботи, порушують перед представниками компетентних державних органів, підприємств різної форми власності, громадських організацій питання щодо внесення змін до законодавства, розмежування повноважень, налагодження взаємодії.

Такі заходи у переважній більшості випадків є виправданими, адже рутинні способи спілкування за допомогою телефонного зв'язку, офіційних запитів та внутрішніх зборів чи нарад досить часто не дають очікуваних результатів через не врахування думок усіх зацікавлених сторін та відсутність полеміки.

Крім тих складових, що описані вище, цей вид співробітництва також включає в себе спілкування із засобами масової інформації – надзвичайно ефективними інструментами підвищення громадської свідомості населення та формування негативного ставлення громадян до злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми. Висвітлення в засобах масової інформації результатів діяльності органів внутрішніх справ у зазначеній сфері, як правило, здійснюється на постійній основі та носить систематичний характер.

Навчально-освітнє міжнародне співробітництво, безсумнівно, відіграє важливу роль у діяльності органів внутрішніх справ. З іншого боку, досить поширеним серед скептиків є твердження про те, що така взаємодія є недостатньо корисною для працівників міліції, яким “краще було б активніше працювати у напрямку безпосереднього виявлення та припинення злочинів”. Такий підхід, звичайно, має право на існування, проте є переважно хибним шляхом організації роботи правоохоронних органів, так як, на думку авторів, призводить до безпідставного заперечення необхідності професійного розвитку працівника. Практичний досвід свідчить, що злочинність розвивається швидше, ніж правозастосовча практика, що є цілком логічним, позаяк спочатку завжди виникає проблема, а вже потім – шлях її розв'язання. У цьому контексті необхідним є постійне навчання та самовдосконалення не тільки співробітників з числа середньої та вищої керівної ланки, а й кожного окремого практичного

працівника. Володіючи інформацією щодо найновіших методик протидії торгівлі людьми, можливостями міжнародних правоохоронних та неурядових організацій, законодавчою базою зарубіжних країн, передовим позитивним досвідом і контактами з іноземними колегами, працівники правоохоронних органів мають змогу не тільки налагодити міжнаціональні зв'язки, здобути нові знання, а й, як результат, підвищити показники своєї роботи через більш широкий світогляд та розуміння найтонших аспектів їх роботи.

Цей вид взаємодії виявляється в участі у різноманітних освітніх програмах, розрахованих на різні рівні професійного досвіду та службового положення – від експертів до керівників середньої та вищої ланок. Обсяги цих програм можуть варіюватись від короткострокових тренінгів та семінарів до тривалих навчальних та практичних курсів. Досить часто останні два аспекти поєднуються з метою набуття нових знань у ході роботи на спеціально організованих посадах у підрозділах правоохоронних органів іноземних держав.

Серед навчальних курсів правоохоронного характеру у рамках міжнародного співробітництва чільне місце посідає навчання у Міжнародних правоохоронних академіях, започаткованих урядом Сполучених Штатів Америки. Головною метою їх освітніх програм є сприяння ефективному співробітництву між правоохоронними органами різних країн, упровадження інституційних рамок, які б забезпечували професійний розвиток слухачів, підготовці офіцерів органів внутрішніх справ до ролі керівників шляхом навчання окремим дисциплінам, розвитку їх прикладних технічних та оперативних навичок через проведення низки тренінгів. Делегатам пропонується ознайомитись з правовими системами країн Західної Європи, Федеральною правоохоронною структурою Сполучених Штатів Америки, здійснюється порівняльний аналіз. Детально розглядаються питання протидії різним категоріям злочинів, планування, добору і утримання кадрів, лідерства, особистої влади і побудові відносин, ситуативного та стратегічного керівництва, методики постановки цілей. Окремий блок лекцій присвячений організації взаємодії правоохоронних органів різних країн у сфері боротьби з торгівлею людьми, експлуатацією дітей, секс-туризмом та незаконною міграцією. Заняття супроводжуються виконанням практичних вправ із використанням елементів моделювання конкретних ситуацій.

Існує також чимало короткострокових тренінгів, які організуються за підтримки різних установ та організацій як за кордоном, так і на території України. У ході їх проведення висвітлюються теми загальнокримінальних аспектів боротьби з торгівлею людьми, питання ідентифікації та роботи з потерпілими, тактики проведення необхідних оперативно-розшукових заходів та слідчих дій, міжнародне співробітництво тощо. Слід зазначити, що останнім часом такі заходи часто відвідуються працівниками органів внутрішніх справ

України не тільки у якості слухачів, а й як експертів, тренерів чи лекторів, що свідчить про високий рівень професіоналізму національної міліції.

З огляду на недостатню матеріально-технічну забезпеченість органів внутрішніх справ, велике значення має **міжнародне співробітництво, спрямоване на отримання технічної та інших видів допомоги**. Активно сприяють правоохоронцям у цій сфері міжнародні організації (насамперед, Міжнародна організація з міграції) та Посольство США в Україні. Одним з основних партнерів є офіс Координатора ОБСЄ в Україні, за підтримки якого здійснюється фінансування перекладів клопотань про надання міжнародної правової допомоги у кримінальних справах та відповідей на такі клопотання.

Подальша класифікація співпраці поліцейських відомств різних країн базується на розумінні цього явища у вузькому контексті – **безпосередньої взаємодії** органів правопорядку в оперативно-розшуковій діяльності, розслідуванні злочинів та опрацюванні інформації про ці суспільно-небезпечні діяння або осіб, причетних до їх вчинення.

У залежності від суб'єктів, залучених до міжнародного співробітництва, воно поділяється на глобальне, регіональне, відомче, а також таке, що реалізується через “офіцерів зв'язку”, особисті контакти працівників або міжнародні організації.

Найважливішим суб'єктом, що забезпечує **глобальне співробітництво** у боротьбі зі злочинністю, є Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол. Притаманна їй ознака “глобальності” зумовлена тим, що зазначена організація об'єднує переважну більшість світових держав.

Регіональне міжнародне співробітництво здійснюється за ініціативи держав, розташованих географічно у певних частинах світу. Така взаємодія поліцейських відомств вужча за глобальну, проте дає змогу ефективно вирішувати питання протидії транснаціональній організованій злочинності з урахуванням специфіки конкретного регіону.

2.2. Види міжнародного співробітництва за суб'єктами

Для України, держави Східної Європи зі стратегічним курсом на інтеграцію до європейського політичного, економічного та правового простору, актуальною є співпраця у боротьбі з торгівлею людьми у рамках Європолу, Регіонального центру Південно-східної європейської ініціативи співробітництва у боротьбі з транскордонною організованою злочинністю (SECI) та Організації за демократію та економічний розвиток – ГУАМ.

Взаємодія поліцейських відомств через “офіцерів зв’язку” є досить важливим інструментом міжнародного співробітництва. Чимало країн використовують його для забезпечення різних цілей своєї внутрішньої та зовнішньої політики – від обміну інформацією у рамках конкретних кримінальних чи оперативно-розшукових справ до комплексного аналізу тенденцій транснаціональної організованої злочинності у різних державах та регіонах світу.

Саме поняття “офіцери зв’язку” є загальноприйнятим, але “не зовсім офіційним”. Такі особи постійно знаходяться в дипломатичних представництвах своїх держав за кордоном, перебуваючи на посадах аташе, радників таких установ, або представників компетентних національних центральних органів виконавчої влади.

Співпраця із залученням можливостей міжнародних та неурядових організацій має місце перш за все у тих сферах, які потребують залучення міжнародного досвіду або додаткових ресурсів. Це, зокрема, робота з потерпілими від міжнародного трафіку, яким міжнародні та неурядові організації надають реінтеграційну, реабілітаційну, фінансову, психологічну та медичну допомогу, проведення тренінгів для фахівців різних служб, співорганізація інформаційних та просвітницьких кампаній тощо.

Зазначені вище чотири види взаємодії правоохоронних органів країн світу будуть описані детальніше у наступних розділах даного видання.

Відомче міжнародне співробітництво полягає у дво- чи багатосторонній взаємодії поліцейських підрозділів відповідних органів державної влади. Останні, звичайно, налагоджують зв'язки і за допомогою інших видів співробітництва – глобального, регіонального, через “офіцерів зв'язку” тощо. Проте, сутність цього виду полягає у безпосередній співпраці, тобто у відсутності будь-яких посередників у ході здійснення сторонами робочих контактів. Досить часто представники правоохоронних органів співпрацюють таким чином із колегами з країн “ближнього зарубіжжя”. Контакти встановлюються і тривають упродовж терміну, необхідного сторонам для здійснення перевірки інформації й оперативної розробки, і, що найголовніше, реалізації зібраних оперативних матеріалів та розслідування кримінальної справи. Такі зв'язки, як правило, у подальшому підтримуються і набувають систематичного характеру.

Прикладом цього виду є взаємодія органів та підрозділів внутрішніх справ України та Російської Федерації. Окрім співпраці через представника МВС України у Посольстві України в РФ, розташованому у м. Москва, обмін інформацією відбувається також шляхом безпосереднього листування, формального і неформального спілкування. Особливе значення таке співробітництво має для працівників регіональних підрозділів МВС України у прикордонній місцевості (Харківська, Сумська, Луганська області тощо).

На думку авторів, прикладом такого виду взаємодії є також виконання клопотань про надання міжнародної правової допомоги у кримінальних справах. Незважаючи на те, що у даному випадку між правоохоронцями є “посередники” – органи прокуратури (на стадії судового розгляду – Міністерства юстиції), проте останні все ж таки є органами державної влади. Такий вид діяльності не є для них основним і, звичайно, вони не мають відношення до міжнародних організацій правовохоронного характеру.

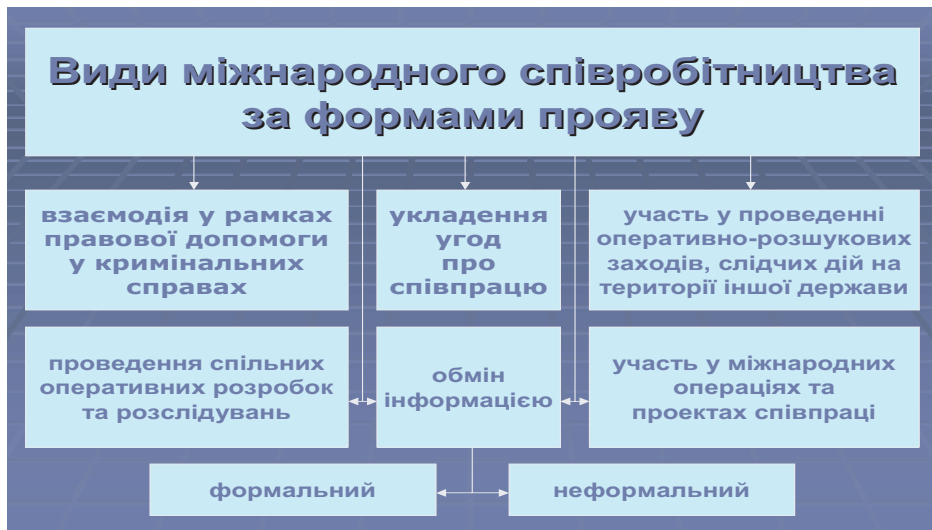
Працівникам як оперативних, так і слідчих підрозділів органів внутрішніх справ досить часто стають у нагоді **особисті контакти**, що використовуються ними для організації дієвого співробітництва з іноземними колегами. Подекуди цей спосіб виявляється більш дієвим ніж загальноприйняті, у багатьох випадках він дає змогу запобігти втраті важливої інформації, часу або ж доказової бази до отримання адресатом офіційного запиту чи клопотання про надання міжнародної правової допомоги у кримінальній справі.

Протидія транснаціональним злочинним угрупованням, що діють у сфері торгівлі людьми, полягає, перш за все, у практичній взаємодії правоохоронних органів з компетентними відомствами зарубіжних держав з метою отримання та обміну інформацією оперативно-розшукового і довідкового характеру. Це отримання даних на злочинців, інших осіб, у тому числі юридичних, причетних до міжнародного трафіку, проведення опитувань, підтвердження достовірності певних фактів, перевірка за оперативними та іншими обліками, здійснення зовнішнього спостереження тощо. У залежності від рівня та ступеня терміновості можна узгодити та почати перевірку на підставі телефонної домовленості. У цьому випадку і виникає необхідність установа прямого особистих контактів з працівниками поліції, які займаються питаннями протидії торгівлі людьми. Письмовий запит направляється поштою, через “офіцерів зв’язку”, каналами Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол чи іншими доступними способами.

2.3. Види міжнародного співробітництва за формами прояву

У залежності від форм прояву міжнародне співробітництво правоохоронних органів на напрямку ліквідації каналів вербування та переміщення осіб за кордон з метою експлуатації може виявлятися в укладенні угод про співпрацю, обміні інформацією відносно злочинів, пов’язаних з торгівлею людьми, організованих груп та окремих осіб, причетних до їх учинення, здійсненні спільних оперативних розробок та розслідувань, участі у міжнародних операціях із припинення функціонування каналів міжнародного трафіку та

відповідних проектах співпраці, виконанні клопотань про надання міжнародної правової допомоги у кримінальних справах та участі у проведенні оперативно-розшукових заходів та слідчих дій на території іншої держави.

Укладення угод про співпрацю у попередженні та боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю, у тому числі з торгівлею людьми, є важливим інструментом взаємодії правоохоронних органів різних країн.

Вони мають велике значення, адже на основі їх положень формується національне законодавство країн-учасниць цих угод, розроблюються і втілюються в життя програмні документи державного управління. Як результат, владні структури беруть на себе зобов'язання щодо дотримання передбачених цими документами правових норм.

Слід зазначити, що дво- та багатосторонні міжнародні договори про взаємну допомогу у кримінальних та інших категоріях справ, що регламентують, зокрема, порядок надіслання та виконання клопотань про надання міжнародної правової допомоги, не в повній мірі узгоджуються з контекстом даного розділу. Їх важливість у правоохоронній діяльності беззаперечна, проте вони укладаються, як правило, на рівні керівників урядів та вищих посадових осіб держав, а не окремих поліцейських відомств. Однак, останні також мають безпосереднє відношення до формування правової бази міжнародного співробітництва зазначеної спрямованості, яке реалізується в укладенні двосторонніх угод у сфері боротьби зі злочинністю.

При цьому, за наявності підписаних на високому рівні та ратифікованих національними парламентами багатосторонніх міжнародних договорів про взаємну допомогу у кримінальних та інших категоріях справ, такі документи додають ряд переваг до існуючого порядку взаємодії, так як носять суто правоохоронний характер, досить часто передбачають не тільки співпрацю у рамках порушених кримінальних справ, а й на стадії оперативних розробок і перевірок інформації, у деяких випадках спрощують порядок співробітництва (наприклад, правоохоронців однієї держави з поліцейськими підрозділами прикордонних регіонів іншої), регламентують окремі аспекти діяльності органів внутрішніх справ на цьому напрямку роботи, не передбачені багатосторонніми договорами. Крім того, із зменшенням кількості учасників прискорюється процес переговорів та узгодження положень таких документів.

Описаний вид міжнародного співробітництва широко використовується і МВС України. На даний час зазначеним центральним органом виконавчої влади укладено подібні угоди із Міністерствами внутрішніх справ Азербайджану, Грузії, Республік Молдови, Польщі, Австрійської, Чеської Республік та багатьма іншими державами.

Обмін інформацією оперативного характеру як такий присутній у переважній більшості видів міжнародного співробітництва. Неможливо, наприклад, провести спільну операцію з правоохоронними органами інших держав без взаємного інформування про обставини справи. У той же час, ця форма прояву співпраці успішно існує окремо від інших видів взаємодії у боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю. Досить часто перед працівниками підрозділів боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, органів внутрішніх справ України постають питання обміну оперативними даними у рамках оперативно-розшукових та кримінальних справ, отримання інформації від державних установ, даних стосовно норм законодавства зарубіжних держав, осіб (у тому числі, юридичних), які потрапляють у поле зору правоохоронців, їх опитування, перевірки за наявними у іноземних колег базами даних, відстеження вхідних та вихідних з'єднань телефонних номерів, якими користуються останні, тощо.

Достатньо ефективною є співпраця цього виду у разі проведення перевірки первинної інформації про факти вербування та переміщення осіб з метою експлуатації. Як у попередніх, так і в даному випадку обмін інформацією може бути формальним та неформальним. Формальний обмін виявляється, перш за все, у надісланні необхідних даних при перевірці первинної інформації, здійсненні оперативної розробки, виконанні клопотань про надання правової допомоги у кримінальних справах. Отримані документи мають офіційний характер і використовуються відповідно як підстави для організації

документування злочинної діяльності у рамках оперативно-розшукових справ, джерела інформації, що допомагають обрати для цього правильний напрямок розробки (проведення певного оперативно-розшукового чи оперативно-технічного заходу тощо), і, звичайно, доказова база.

Неформальний обмін інформацією зазвичай здійснюється за допомогою телефонного зв'язку, електронною поштою чи іншими інструментами спілкування через Всесвітню інформаційну мережу загального доступу – Інтернет.

При цьому, необхідно мати на увазі, що співробітництво органів внутрішніх справ України з компетентними правоохоронними органами іноземних держав у питаннях обміну відомостями оперативно-розшукового характеру, а також реагування на інформації та запити іноземних колег, здійснюється лише через структурні підрозділи центрального апарату МВС України за напрямками оперативно-службової діяльності, Управління міжнародних зв'язків та робочий апарат Національного центрального бюро Інтерполу в Україні, із суворим дотриманням вимог режиму таємності.

Здійснення спільних оперативних розробок та розслідувань, яке широко використовується МВС України на напрямку боротьби з торгівлею людьми, проводиться, насамперед, з метою остаточного перекриття каналу міжнародного трафіку і притягнення до встановленої законом відповідальності усіх членів транснаціональної організованої злочинної групи. Головними передумовами такої взаємодії є підписання та ратифікація державами, на території яких діє відповідне угруповання, Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності, Протоколу про попередження та припинення торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми, і покарання за неї, що доповнює зазначений міжнародний договір, та імплементація започаткованих даним міжнародним договором стандартів, а також криміналізація торгівлі людьми як тяжкого (особливо тяжкого) злочину на національному рівні.

Велике значення для налагодження такої взаємодії мають дво- та багатосторонні міжнародні договори між цими країнами, адже на їх основі і відбувається співпраця між поліцейськими відомствами різних. Важливо також, щоб зазначені документи передбачали і надання правової допомоги іноземним колегам у кримінальних справах, яка дає змогу сформувати необхідну доказову базу.

Міжнародне співробітництво цього виду зазвичай починається із обміну (формального або неформального) оперативною інформацією через обрані правоохоронцями канали (міжнародні організації правоохоронного характеру,

“офіцерів зв’язку”, особисті контакти тощо) та її перевірки залученими до взаємодії сторонами. У разі підтвердження первинних даних у ході проведеної перевірки та наявності відповідних законодавчих та інших підстав починається оперативна розробка членів транснаціональної злочинної групи: організаторів (“продавців”), вербувальників, перевізників та інших співучасників – на території країни походження; перевізників та інших співучасників – на території країни транзиту, організаторів (“покупців”), осіб, які здійснюють експлуатацію та інших членів угруповання – у країні призначення “живого товару”. Під час зазначеної стадії проводяться оперативно-розшукові заходи з метою встановлення повного кола осіб, що забезпечують функціонування каналу торгівлі людьми, документування їх злочинних дій, з’ясування місцезнаходження речових та інших доказів, необхідних на стадії реалізації оперативних матеріалів та досудового розслідування, та інших обставин справи.

Особливість оперативно-розшукової діяльності на цьому етапі полягає в постійному обміні даними між працівниками правоохоронних органів та узгодженні заходів, що проводяться, здійсненні оперативних комбінацій. Особливо важливим є дотримання цих принципів під час реалізації оперативних матеріалів, оскільки потрібно встановити та затримати усіх членів транснаціональної злочинної групи, забезпечити збереження майбутньої доказової бази, повернення та надання допомоги потерпілим. Після порушення кримінальних справ та проведення необхідних слідчих і процесуальних дій відбувається обмін матеріалами цих справ та виконання інших завдань досудового розслідування на підставі надісланих клопотань

про надання міжнародної правової допомоги. При цьому, для забезпечення найбільшої ефективності такої роботи, працівники поліції однієї країни можуть бути присутніми при проведенні їх іноземними колегами процесуальних та слідчих дій у рамках зазначених звернень.

Так, у вересні 2006 року управління боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, УМВС України в Харківській області в ході реалізації оперативних матеріалів та проведення спільних оперативно-розшукових заходів з поліцією Скотланд Ярду затримані організатори і співучасники організованої злочинної групи з міжнародними зв'язками, які упродовж 2004 – 2005 років займалися вербуванням та продажем молодих українських жінок до Великобританії з метою їх сексуальної експлуатації. В рамках розслідування порушеної відносно трафікерів кримінальної справи представниками Департаменту боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, МВС України та СУ УМВС України в Харківській області здійснено виїзд до м. Лондон (Сполучене Королівство Великобританії та Північної Ірландії), де разом з поліцією зазначеної держави взято участь в проведенні комплексу оперативно-розшукових заходів та слідчих дій.

Активізація роботи органів та підрозділів внутрішніх справ України останнім часом спостерігається і на такому напрямку міжнародного співробітництва у боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю у сфері торгівлі людьми, як **участь у міжнародних операціях із припинення функціонування каналів міжнародного трафіку та відповідних проектах співпраці.**

Такі заходи проводяться під егідою міжнародних урядових (правоохоронного характеру) та неурядових організацій. У ході їх здійснення активізується робота на даному напрямку оперативно-службової діяльності, обмін інформацією відносно злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми, організованих груп та окремих осіб, причетних до їх учинення, проводяться спільні оперативно-розшукові заходи та слідчі дії та інші форми міжнародного співробітництва. При цьому, такі заходи, як правило, мають значний ступінь результативності, оскільки у переважній більшості випадків оперативні дані, які надходять від правоохоронних органів країн-учасниць, зосереджуються у створених з цією метою центрах організацій-ініціаторів, опрацьовуються групами аналітиків із використанням передових технологій та програмного забезпечення і дають змогу відслідкувати більш широке коло злочинних зв'язків та обставин протиправної діяльності трафікерів, ніж при реалізації інших видів взаємодії.

Так, у 2002 – 2003 роках представниками МВС України взято участь у проведенні спільної для держав Східної та Західної Європи міжнародної операції

“Соняшник”, яка проводилася під егідою Європолу з метою перекриття каналів вивозу жінок з України до Італії для їх подальшої сексуальної експлуатації.

Крім того, подібні заходи також організуються у рамках Регіонального центру Південно-східної європейської ініціативи співробітництва у боротьбі з транскордонною організованою злочинністю (SECI) (операція “Міраж”), Організація за демократію та економічний розвиток – ГУАМ (операції “Химера”, “Перехват”) тощо.

Проекти міжнародної співпраці відрізняються від міжнародних операцій перш за все тим, що є тривалішими і мають більш широкий зміст. Вони не обов’язково спрямовані на притягнення конкретних організаторів та співучасників організованих груп торгівців людьми до передбаченої законом відповідальності, хоча і не виключають проведення таких заходів або покликані сприяти правоохоронцям у їх здійсненні. Яскравим прикладом цього є проект аналітичного характеру під назвою “Червоні шляхи”, що здійснюється під егідою Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол для моніторингу тенденцій торгівлі жінками з країн Східної Європи та пострадянських держав Азії.

Поряд з цим, існують проекти, які передбачають проведення кількома державами (їх коло зазвичай вужче, ніж у міжнародних операціях) заходів, спрямованих саме на перекриття каналів міжнародного трафіку. Зокрема, у 2006 році МВС України спільно з МВС Чеської Республіки за підтримки Представництва Міжнародної організації з міграції (МОМ) в Україні було започатковано пілотний проект “Зеро” з метою протидії вербуванню та переміщенню громадян з України до Чехії з метою експлуатації. Він передбачав як здійснення аналізу положень національних нормативно-правових актів зазначених країн та оперативної інформації, так і проведення спільних оперативно-розшукових заходів та слідчих дій.

Так, у рамках даного проекту управління боротьби зі злочинами, пов’язаними з торгівлею людьми, ГУМВС України в Київській області припинено протиправну діяльність транснаціональної організованої злочинної групи у складі громадян України та Чеської Республіки, які займались вербуванням та переміщенням українських жінок до чеських нічних клубів для використання їх у секс-індустрії. За допомогою поліції Чеської Республіки у ході розслідування та оперативного супроводження кримінальної справи отримано дані щодо розважальних закладів, де експлуатувались потерпілі, їх власників, фотокартки “замовників живого товару” (з метою пред’явлення їх для впізнання), встановлено співучасників українських трафікерів. У той же час, з метою остаточного перекриття зазначеного каналу торгівлі людьми, на адресу чеської

поліції управлінням направлено вичерпну інформацію щодо протиправних дій громадян Чехії, які входили до складу угруповання, результатом чого стало їх затримання та притягнення до кримінальної відповідальності.

Оскільки під час розслідування кримінальних справ даної категорії досить часто виникає необхідність проведення процесуальних дій на території іноземних держав, проектом “Зеро” передбачалось сприяння працівникам слідчих та оперативних підрозділів органів внутрішніх справ України в участі у проведенні таких заходів чеськими правоохоронцями. Зокрема, з цією метою представниками УМВС України в Чернівецькій області було здійснено виїзд у службове відрядження до міст Німбурк та Брно Чеської Республіки у рамках запиту про надання правової допомоги у кримінальній справі, порушеній відносно громадянина Чехії та двох громадян України, які займались вербуванням та переміщенням мешканців Чернівецької області до зазначеної держави з метою трудової експлуатації. Під час перебування у Чеській Республіці представниками міліції України було взято участь у проведенні виїмки документів, допиту свідків і відтворення обстановки та обставин подій.

Як вже зазначалося вище, одним із важливих напрямків міжнародного співробітництва правоохоронних органів України у протидії торгівлі людьми є **взаємодія у рамках міжнародної правової допомоги у кримінальних справах даної категорії**. Її значення полягає у тому, що отримані відповіді на клопотання про надання такої допомоги мають доказову силу.

При підготовці цих звернень слід мати на увазі, що співпраця у цій сфері здійснюється сторонами у межах їх компетенції із наступних питань:

- вручення документів;
- виконання окремих процесуальних дій;
- порушення кримінального переслідування;
- виклику свідків та тимчасовій видачі осіб, що утримуються під вартою, для проведення допиту у якості свідка;
- видачі (екстрадиції) осіб, що підлягають притягненню до кримінальної відповідальності, або для відбуття покарання відповідно до вироку суду;
- затримання, арешту осіб, що підлягають видачі;
- отримання інформації про рух коштів по банківських рахунках та накладення на них арешту;
- видачі предметів, що мають значення у кримінальній справі як речові докази;
- повернення викраденого майна та незаконно придбаних предметів чи цінностей;
- отримання іншої інформації, що стосується розслідування злочинів.

Зазначений різновид співпраці реалізується правоохоронними органами на підставі міжнародних договорів про правову допомогу у кримінальних та інших категоріях справ, положення яких визначаються договірними сторонами. Правила підготовки, оформлення відповідних клопотань та регламентація проведення передбачених ними заходів можливо детально розглянути у Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах, укладену 22 січня 1993 року у м. Мінську, яка підписана 11 країнами і вважається типовою для такого роду джерел міжнародного права.

Досить часто у ході оперативних розробок та розслідування кримінальних справ, порушених за фактами вербування та переміщення осіб за кордон з метою експлуатації (зокрема, при надісланні клопотань про надання міжнародної правової допомоги) виникає необхідність **участі працівників органів внутрішніх справ України у проведенні оперативно-розшукових заходів та слідчих дій на території іноземних держав**. Їх виїзд можливий у випадку, коли закордонні поліцейські відомства не виконали або не можуть у повному обсязі виконати запитувані дії без безпосередніх контактів з українськими правоохоронцями. При цьому, останні зобов'язані дотримуватись національного законодавства країни перебування. Після закінчення відрядження у триденний термін з моменту прибуття на Україну необхідно подати до відповідного структурного підрозділу центрального апарату МВС України та Управління міжнародних зв'язків (УМЗ) письмовий звіт із зазначенням складу групи, тривалості її перебування за кордоном, справи, у якій здійснювався виїзд, мети виїзду і наскільки вона досягнута, контакти, що мали місце під час відрядження, питання, які виникали в країні відрядження до правоохоронних та державних органів України, а також до окремих громадян, та інша важлива інформація.

Передусім, слід наголосити на тому, що поняття “участі” в цьому контексті не передбачає безпосереднього проведення таких заходів українською міліцією, так як це протирічить принципу міжнародного права щодо невтручання однієї країни у внутрішні справи іншої. Суверенітет кожної держави полягає у верховенстві її влади тільки в межах її території. У свою чергу, правоохоронна діяльність є одним з проявів державної влади. Таким чином, представники органів внутрішніх справ України, перебуваючи за кордоном, можуть лише бути присутніми при проведенні оперативно-розшукових заходів та слідчих дій їх іноземними колегами, встановлювати з ними безпосередні контакти та обмінюватись інформацією. Саме цей зміст вкладається в поняття “участі”.

Аналізуючи зазначений вид взаємодії, його можна розглядати у якості:

- участі у проведенні заходів оперативно-розшукового характеру;

- участі у проведенні слідчих та інших дій у межах надання міжнародної правової допомоги (включаючи виїзди для конвоювання розшуканих і затриманих за кордоном осіб, які переховувались на території інших держав від органів досудового розслідування і суду або ухилялися від відбування кримінального покарання, призначеного судовими органами України).

Підставою для здійснення виїзду за кордон є дозвіл на те Міністра внутрішніх справ України або його заступників. Для його отримання начальники Головних управлінь, управлінь МВС України в областях та м. Севастополі, а також на транспорті надсилають до відповідного структурного підрозділу центрального апарату МВС України за напрямом оперативно-службової діяльності лист із зазначенням органу, у провадженні якого перебуває оперативно-розшукова справа чи матеріали перевірки оперативних даних, їх реєстраційного номеру, стислого викладу обставин справи, попередніх контактів з правоохоронними органами іноземних держав, проведення перевірки із використанням каналів Інтерполу, мета й обґрунтування необхідності виїзду, посада, прізвище, ім'я та по батькові, спеціальне звання, номер службового посвідчення працівників, які відряджаються, місце перебування за кордоном та орган, з яким передбачається взаємодія.

За наявності згоди керівника структурного підрозділу центрального апарату МВС України за напрямом оперативно-службової діяльності та дозволу правоохоронних органів іноземної держави на участь представників української міліції у проведенні заходів оперативно-розшукового характеру, зазначений керівник письмовим рапортом доповідає про це Міністрові (із попереднім узгодженням із його заступниками: куратором служби та куратором міжнародної діяльності), який приймає рішення про дозвіл на виїзд.

У разі прийняття Міністром (заступником Міністра) позитивного рішення керівництво структурного підрозділу центрального апарату МВС України за напрямом оперативно-службової діяльності повідомляє про це відповідне регіональне Управління (Головне управління), та передає необхідні матеріали до УМЗ, яке за дорученням Міністра або його заступника здійснює оформлення виїзних документів.

Для забезпечення розгляду правоохоронними органами зарубіжної держави питання участі працівників органів внутрішніх справ України у проведенні слідчих та інших дій у межах надання міжнародної правової допомоги воно обґрунтовується у відповідному клопотанні із повідомленням складу слідчо-оперативної групи. За наявності позитивної відповіді країни, до якої планується відрядження, керівництво структурного підрозділу центрального апарату МВС

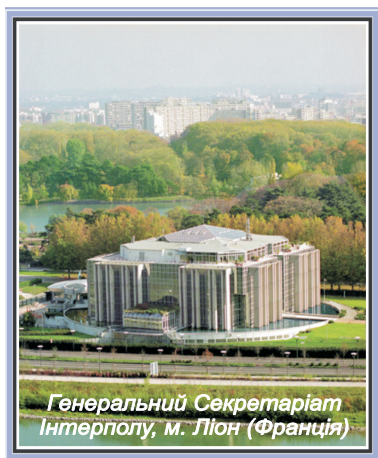
України за напрямом оперативно-службової діяльності письмовим рапортом доповідає про це Міністрові або його заступникам, які приймають рішення щодо дозволу на виїзд, про яке у подальшому повідомляється ініціатору клопотання, а необхідні матеріали передаються до УМЗ.

3. Глобальні та регіональні міжнародні організації правоохоронного характеру як ефективний інструмент забезпечення взаємодії поліцейських відомств

3.1. Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол¹

3.1.1. Історія створення, структура та мета діяльності Інтерполу. Національне центральне бюро Інтерполу в Україні

Інтерпол є провідною міжнародною організацією, яка завдяки своїй унікальній структурі, правовій базі та технічному оснащенню здійснює ефективну та раціональну координацію міжнародного поліцейського співробітництва.

Офіційною датою створення Інтерполу вважається 7 вересня 1923 року, коли під час проведення Міжнародного поліцейського конгресу у м. Відень (Австрійська Республіка) була заснована Міжнародна комісія кримінальної поліції (МККП).

У 1956 році у Відні на ювілейній 25-й сесії Генеральної асамблеї МККП було прийнято Статут Організації, у якому зазначено, що віднині Міжнародна комісія кримінальної поліції називатиметься Міжнародною організацією кримінальної поліції (МОКП) – Інтерполом та забезпечуватиме співробітництво поліцейських відомств на світовому рівні. До цього вплив Організації поширювався переважно на держави Європи. В 1989 році штаб-квартиру Інтерполу перенесено до м. Ліон (Франція)².

¹ Матеріали надані Робочим апаратом Національного центрального бюро Інтерполу в Україні та доповнені інформацією з офіційного сайту МОКП-Інтерпол: www.interpol.int, відредаговані та перекладені Данилюком М.П.

² Фото будівлі Генерального секретаріату Інтерполу - <http://www.interpol.int/public/icpo/default.asp>

З самого початку МОКП – Інтерпол розглядалась як неурядова організація. Однак, в подальшому після укладення спеціальної угоди про співробітництво з економічною та соціальною радою Організації Об'єднаних Націй у 1971 році було визнано міжурядовий статус Інтерполу, який знайшов своє офіційне відображення у Резолюції Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 15 жовтня 1996 року.

Цим рішенням Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол визнана спостерігачем на Генеральній Асамблеї ООН.

Крім того, Інтерпол уклав угоди про співробітництво з понад 35 міжнародними організаціями, у тому числі з Європолом, Регіональним центром Південно-східної європейської ініціативи співробітництва у боротьбі з транскордонною організованою злочинністю (SECI), UNESCO, Радою Європи тощо.

Метою Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол є забезпечення найширшого співробітництва між зацікавленими органами кримінальної поліції у межах чинного національного законодавства країн-учасниць Інтерполу та суворій відповідності до положень Загальної декларації прав людини, а також створення і розвиток органів, необхідних для ефективної боротьби зі злочинністю.

На сьогоднішній день до складу Організації входить 186 держав, що дає підстави розглядати Інтерпол як одну з найчисельніших міжнародних організацій – глобальний інститут співпраці поліцейських відомств країн світу.

Структурна побудова МОКП – Інтерпол передбачає наявність пленарного дорадчого органу – Генеральної Асамблеї, виборного дорадчого органу – Виконавчого Комітету, постійно діючого адміністративно-виконавчого органу – Генерального Секретаріату та національних центральних бюро Інтерполу, в якості яких виступають уповноважені країнами-членами правоохоронні органи. Крім того, з наукових питань Організація може звертатись до радників, які призначаються Виконавчим Комітетом строком на три роки, та виконують виключно консультативні функції.

Вищим керівним органом Інтерполу є Генеральна Асамблея, яка складається з делегатів від повноважних урядових органів країн-членів. Зазначений орган збирається один раз на рік для прийняття стратегічних рішень щодо методів роботи, фінансів, засобів співробітництва і програми діяльності. Виконання його рішень контролює Виконавчий комітет, який проводить свої засідання тричі на рік і складається з 13 осіб на чолі з Президентом, який обирається Генеральною Асамблеєю на чотири роки.

До Генерального Секретаріату, який виконує функції забезпечення діяльності Організації, входять постійно діючі служби Інтерполу. Очолює Генеральний Секретаріат Генеральний Секретар, кандидатуру якого за пропозицією Виконавчого комітету затверджує Генеральна Асамблея строком на п'ять років. На даний час цю посаду займає Рональд Ноубл³.

Національні центральні бюро (НЦБ) Інтерполу створюються в кожній країні, яка є членом Організації. Їм надане право самостійно визначати, який саме орган виступатиме в якості НЦБ.

Особливості правового статусу та організації діяльності НЦБ країн-членів Інтерполу залежать від багатьох чинників, серед яких: національне законодавство, територіальний устрій, участь у тих чи інших міжнародних договорах, структура правоохоронних органів держави, їх фінансові та кадрові можливості тощо.

У переважній більшості випадків національні центральні бюро структурно відносяться до органів кримінальної поліції. Діяльність НЦБ в основному полягає у інформаційному обслуговуванні підрозділів поліції, які безпосередньо попереджають, виявляють, розкривають та розслідують злочини.

Прийняття України до МОКП – Інтерпол відбулося 4 листопада 1992 року на 61-й сесії Генеральної Асамблеї Інтерполу в м. Дакар (Сенегал). 25 березня 1993 року постановою Кабінету Міністрів України № 220 створене Національне центральне бюро Інтерполу в Україні. Зазначеним документом також затверджено положення про НЦБ Інтерполу в Україні, відповідно до якого Бюро представляє Україну в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерпол і є центром координації взаємодії правоохоронних органів України з компетентними органами зарубіжних держав у питаннях боротьби з транснаціональною злочинністю. Уряд визначив, що як Національне центральне бюро Інтерполу в Україні виступає Міністерство внутрішніх справ.

³ Фото Генерального Секретаря – <http://www.icac.org.hk/news/issue10big5/button1.htm>

У своїй діяльності НЦБ Інтерполу керується Конституцією та законами України, ратифікованими державою міжнародними договорами, актами Президента і Кабінету Міністрів України та наказами МВС, Статутом та іншими документами Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол, що не суперечать законодавству України.

Робота Бюро здійснюється у безпосередній відповідності з вимогами постанови Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 р. № 220 “Про Національне центральне бюро Інтерполу”. Порядок використання правоохоронними органами України можливостей НЦБ Інтерполу в Україні для співробітництва з Генеральним секретаріатом Інтерполу та правоохоронними органами зарубіжних держав під час діяльності, пов’язаної з попередженням, розкриттям та розслідуванням злочинів, що мають транснаціональний характер або виходять за межі України, визначається Інструкцією про порядок використання правоохоронними органами можливостей Національного центрального бюро Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів, затвердженою спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Державного комітету у справах охорони державного кордону України (нині – Держприкордонслужби), Державної митної служби України, Державної податкової адміністрації України від 9 січня 1997 р. № 3/1/2/5/2/2. Ця Інструкція розроблена відповідно до Конституції України, законів України “Про міліцію”, “Про оперативно-розшукову діяльність”, “Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю”, Положення про Національне центральне бюро Інтерполу в Україні, Статуту Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол тощо.

Наказом МВС України від 15 лютого 1995 року № 104 були створені підрозділи Укрбюро Інтерполу в ГУМВС України в Автономній Республіці Крим, м. Києві та Київській області, УМВС України в областях, м. Севастополі.

Для забезпечення оперативної обробки інформації та виконання термінових запитів у Національному центральному бюро в Україні створено пункт цілодобового чергування, оснащений сучасними засобами зв’язку та захищеною телекомунікаційною системою I-24/7, яка забезпечує швидкий та безпосередній обмін інформацією з будь-якою країною-членом Інтерполу та доступ до баз даних Генерального Секретаріату.

Відповідно до законодавства України, діяльність робочого апарату НЦБ Інтерполу в Україні полягає в організації інформаційного супроводження кримінальних та оперативно-розшукових справ, що знаходяться у провадженні правоохоронних органів України та іноземних держав.

З цією метою НЦБ Інтерполу здійснює:

- обмін інформацією між правоохоронними органами України та іноземних держав під час провадження у відповідних кримінальних та оперативно-розшукових справах для організації проведення необхідних перевірок та оперативно-розшукових заходів;
- організовує міжнародний розшук обвинувачених та підсудних, що переховуються від правоохоронних органів з метою ухилення від кримінальної відповідальності та перебувають у державному або міждержавному розшуку; організовує екстрадицію таких осіб до України;
- здійснює розшук безвісно зниклих осіб, розшук дітей, усиновлених на території нашої держави громадянами іноземних держав, щодо яких в Україну не надходять відомості про їх місцеперебування та умови проживання, потерпілих від торгівлі людьми, розшук викраденого автотранспорту, культурних цінностей та антикваріату, ідентифікацію осіб і невпізнаних трупів тощо;
- обмін аналітичною і статистичною інформацією з питань боротьби зі злочинністю.

Одним з ключових і найважливіших напрямів діяльності робочого апарату НЦБ Інтерполу в Україні є взаємодія з Генеральним Секретаріатом Інтерполу.

НЦБ Інтерполу провадить свою діяльність у взаємодії з Генеральною прокуратурою, Службою безпеки, Державною прикордонною службою, Державною митною службою, Державною податковою адміністрацією, Державним Департаментом з питань виконання покарань, Міністерством юстиції, Міністерством фінансів, Національним банком України, іншими органами державної влади, фізичними та юридичними особами, Генеральним Секретаріатом та іншими структурними підрозділами МОКП – Інтерпол, міжнародними організаціями та правоохоронними органами іноземних країн–членів Інтерполу щодо попередження, розкриття та розслідування злочинів, які мають транснаціональний характер.

У своїй повсякденній діяльності НЦБ Інтерполу в Україні співпрацює із 150 країнами світу, за час його існування встановлено понад 4000 злочинців, розшукуваних правоохоронними органами України та зарубіжних країн, 6000 одиниць автотранспорту, викраденого як в Україні, так і за кордоном, здійснено екстрадицію більш ніж 300 осіб, підозрюваних та обвинувачених у вчиненні різного роду злочинів, встановлено близько 1000 осіб, що вважалися безвісти зниклими, ідентифіковано більш ніж 8000 осіб та десятки невпізнаних трупів.

3.1.2. Можливості Генерального Секретаріату Інтерполу у протидії транснаціональній злочинності

Генеральний Секретаріат Інтерполу складається з трьох блоків, кожен з яких включає в себе окремі підрозділи, що забезпечують виконання функцій Інтерполу як всесвітнього центру координації боротьби з транснаціональною злочинністю.

Основними напрямками взаємодії НЦБ Інтерполу в Україні з Генеральним Секретаріатом є:

- використання електронних реєстрів інформації (баз даних) Генерального Секретаріату;
- співпраця в рамках проектів Інтерполу;
- обмін аналітичною інформацією щодо сучасних тенденцій розвитку транснаціональної злочинності;
- обмін інформацією щодо передового досвіду правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю;
- організація участі представників правоохоронних органів України у міжнародних заходах (конференціях, семінарах, робочих зустрічах), що проводяться Інтерполом;
- співпраця щодо організації таких заходів в Україні;
- організація навчання і стажування працівників робочого апарату НЦБ Інтерполу в Генеральному Секретаріаті;
- співпраця в рамках проекту "TACIS", що передбачає надання НЦБ Інтерполу в Україні технічної допомоги для удосконалення його оснащення, підвищення фахового рівня його працівників, відкриття в Україні класу для навчання працівників НЦБ Інтерполу щодо порядку роботи з електронними реєстрами інформації Генерального Секретаріату.

На даний час в Генеральному Секретаріаті Інтерполу⁴ функціонують наступні електронні реєстри інформації:

1. База даних розшукуваних осіб, яка містить відомості про:
  - розшукуваних державами-членами Інтерполу осіб з метою арешту та екстрадиції (повідомлення з червоним кутом);
  - розшукуваних з метою встановлення їх місцезнаходження (повідомлення з блакитним кутом);
  - осіб безвісно зниклих, або таких, що не можуть повідомити про себе ніяких відомостей, в тому числі неповнолітніх (повідомлення з жовтим кутом);
  - невпізнаних трупів (повідомлення з чорним кутом).

⁴ Емблема Інтерполу - <http://www.interpol.int/>

2. База даних викрадених ідентифікаційних документів та бланків документів суворої звітності;
3. База даних розшукуваних транспортних засобів.

Використання таких баз даних й обмін повідомленнями з НЦБ Інтерполу іноземних держав, здійснюється робочим апаратом НЦБ Інтерполу в Україні та його регіональними підрозділами в режимі "online" через робочі станції телекомунікаційної системи I-24/7.

У необхідних випадках для налагодження ефективного міжнародного співробітництва на напрямку протидії транснаціональній організованій злочинності Генеральний Секретаріат ініціює, забезпечує та підтримує реалізацію довготермінової взаємодії правоохоронних органів держав-учасниць Інтерполу в рамках різного роду проектів щодо збору, аналізу та узагальнення інформації про певний вид/напрямок транснаціональної злочинності.

Проекти Генерального Секретаріату Інтерполу спрямовані на:

- збір, вивчення й аналіз інформації про певний вид транснаціональної злочинності (характер злочинних груп, їх учасники тощо);
- встановлення осіб, причетних до протиправної діяльності;
- ідентифікацію членів організованих злочинних груп, дослідження їх ієрархічної структури, сфер, способів та наслідків вчинення злочинів;

- підготовка узагальнених звітів для розповсюдження серед правоохоронних органів держав-учасниць проектів;
- систематизація даних щодо злочинних угруповань та їх членів;
- допомога країнам-учасникам Інтерполу в обміні інформацією з питань розслідування відповідних кримінальних справ;
- встановлення безпосередніх контактів між Національними центральними бюро Інтерполу та правоохоронними органами, що є учасниками конкретного проекту.

Наданий час Україною здійснюється взаємодія з Генеральним Секретаріатом Інтерполу в рамках наступних проектів:

- “Мілленіум” (тисячоліття) – проект, запроваджений для збору та аналізу інформації про транснаціональну євразійську організовану злочинність;
- “Бридж” (міст) – проект щодо протидії нелегальній міграції;
- “Сідраг” – проект щодо збору інформації про розповсюдження синтетичних наркотиків;
- “Червоні шляхи” – проект щодо припинення функціонування каналів торгівлі жінками з країн Східної Європи з метою сексуальної експлуатації до Західноєвропейського регіону.

3.1.3. Використання можливостей Інтерполу у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів

Порядок направлення запитів до НЦБ Інтерполу в Україні, їх типову форму і зміст регламентовано Інструкцією про порядок використання правоохоронними органами можливостей Національного центрального бюро Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів. Відповідно до цієї Інструкції запити та інші документи, що надсилаються до НЦБ, повинні мати такі реквізити: назва органу, його повна адреса, телефон, телетайп або факс, вихідний номер та номер посилання (за його наявності), прізвище і телефон виконавця. Крім того, запити та інші документи виконуються лише у друкованому вигляді, підписуються керівниками органу. Прізвища, імена іноземних громадян, назви закордонних фірм, підприємств, організацій або установ, за наявності їх написання мовою запитуваної країни, відтворюються в оригіналі.

Запити, які знаходять до правоохоронних органів України з НЦБ, виконуються у такі терміни: з позначкою “Терміново” – протягом доби з часу надходження; “Звичайно” – в якомога коротший термін, але не більше 10 діб; “Нетерміново” – в якомога коротший термін або до зазначеної у запиті дати, але не більше місяця.

Відповідальність за своєчасне виконання запитів НЦБ несе керівник органу, куди він надійшов для виконання. За неможливості своєчасно виконати запит керівник зазначеного органу письмово інформує НЦБ про обставини та причини, що перешкоджають цьому. Змінити термін виконання запиту за наявності об'єктивних обставин, а також зняти з контролю виконаний запит може лише керівник, який дав доручення до виконання, або особа, яка його заміщає. Зупинити виконання запиту або скасувати його має право лише начальник НЦБ та його заступники, НЦБ країни – ініціатора запиту чи Генеральний Секретаріат Інтерполу. НЦБ відмовляє повністю або частково у виконанні запитів:

- що не стосуються компетенції Інтерполу;
- пов'язаних із злочинами політичного, військового, релігійного чи расового характеру;
- виконання яких призведе до порушення суверенітету та безпеки України, законодавства України чи держави куди надсилається запит, прав людини;
- оформлених з порушенням вимог Інструкції про порядок використання правоохоронними органами можливостей Національного центрального бюро Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів;
- якщо вони надійшли від фізичних осіб.

Про відмову у виконанні запиту із зазначенням причин НЦБ інформує ініціатора письмово.

Перевірка звикористання каналів та можливостей НЦБ може здійснюватись стосовно будь-яких діянь, визначених кримінальним законодавством як злочини, крім тих, що мають військовий, політичний, релігійний чи расовий характер.

Під час проведення оперативно-розшукових заходів та слідчих дій, пов'язаних з розкриттям злочинів, пов'язаних з господарською діяльністю, через НЦБ можна одержувати з Генерального Секретаріату або НЦБ Інтерполу в зарубіжних країнах таку інформацію:

- офіційні назви комерційних структур та інших юридичних осіб – суб'єктів господарської діяльності, розташованих за кордоном;
- дату їх реєстрації у відповідних державних органах, юридичну адресу, номери телефонів та інших телекомунікаційних засобів;
- прізвища та імена керівників таких структур;
- основні напрями діяльності;
- розміри статутного капіталу;
- відомості про припинення діяльності;

- відомості кримінального характеру стосовно їх керівників та інших працівників.

Крім того, з деяких країн можливе отримання інформації про угоди, укладені українськими резидентами з іноземними юридичними і фізичними особами або за їх участі, та наслідки їх виконання.

Відомості про відкриття фізичними особами, у тому числі громадянами України, та юридичними особами фінансових рахунків у зарубіжних банках, а також рух коштів ними, становлять, як правило, банківську чи комерційну таємницю і можуть повідомлятися іноземними правоохоронними органами лише після розгляду офіційного звернення Генеральної прокуратури України верховним органом юстиції (прокуратури) запитуваної держави в порядку надання правової допомоги в кримінальній справі.

До запитів, у разі потреби, додають копії контрактів та інших документів, що стосуються справи або матеріалів перевірки. За необхідності перевірки іноземних фірм, філіалів, спільних підприємств та інших об'єктів господарської діяльності, зареєстрованих за кордоном, у запиті додатково зазначають назву такої структури, юридичну (або фактичну) адресу, телефони, факси, конкретні запитання, на які передбачається одержати відповідь.

При розслідуванні кримінальних справ пов'язаних з виготовленням підроблених грошових знаків, правоохоронні органи, використовуючи канали Інтерполу, можуть одержати інформацію про обставини їх вилучення, про інші виявлені фальшиві банкноти, що мають одне джерело походження з вилученими, а також про місцезнаходження осіб, причетних до фальшивомонетництва, за наявності підстав вважати, що вони перебувають за межами України.

У разі виявлення на території України фальшивих грошових знаків іноземних держав Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр при МВС України чи центральний криміналістичний підрозділ іншого правоохоронного органу протягом п'яти діб після завершення відповідного криміналістичного дослідження інформує НЦБ.

У повідомленні зазначають:

- назву країни та грошового знака;
- кількість купюр та їх номінальну вартість;
- спосіб підробки;
- індикатив (у випадку, якщо аналогічні підробки були зареєстровані раніше);
- обставини вилучення;

- номер кримінальної, оперативно-розшукової справи, матеріалу перевірки та орган, у провадженні якого вона перебуває;
- дані про особу (осіб), у якої (яких) були вилучені фальшиві грошові знаки.

На підставі цих матеріалів НЦБ готує і надсилає інформацію в Генеральний Секретаріат Інтерполу.

У разі затримання іноземного громадянина за злочин, пов'язаний з підробкою грошових знаків, правоохоронний орган України направляє в НЦБ анкетні дані затриманої особи для перевірки за кримінальними обліками Генерального Секретаріату Інтерполу та правоохоронних органів країни його проживання або інших країн, а також для запиту інформації про інших осіб, причетних до виготовлення або збуту підроблених грошових знаків.

Якщо підозрювана особа встановлена, у запитах до НЦБ зазначають:

- прізвище, ім'я, по батькові та повну дату народження підозрюваної особи, її громадянство та місце проживання;
- номер кримінальної (оперативно-розшукової) справи, матеріалу перевірки та орган, у провадженні якого вона перебуває;
- дані документів, що ідентифікують особу (паспорт, посвідчення водія та ін.);
- обставини, якими викликана необхідність звернення до НЦБ;
- перелік заходів, що потрібно реалізувати.

У справах щодо попередження, розкриття, та розслідування злочинів, пов'язаних з транспортними засобами, правоохоронні органи, використовуючи канали НЦБ, мають можливість:

- запитати відомості про власника транспортного засобу, зареєстрованого за кордоном;
- запитати інформацію про дату та місце взяття на облік транспортного засобу чи зняття з обліку;
- перевірити транспортний засіб за обліками викраденого автотранспорту в зарубіжних країнах;
- ідентифікувати іноземний автомобіль чи його номерні знаки;
- оголосити міжнародний розшук викраденого в Україні транспортного засобу, поставити його на облік у Генеральному Секретаріаті Інтерполу та в правоохоронних органах інших держав – членів Організації;
- ідентифікувати реєстраційні документи транспортного засобу;
- обмінюватись інформацією про порядок повернення викраденого транспортного засобу законному власникові.

Підстави для одержання необхідної інформації за кордоном:

- виявлення підробки в документах на право придбання, володіння та

- використання транспортного засобу, ввезеного з іншої держави;
- виявлення підробки маркування фірми (підприємства) – виробника на агрегатах, вузлах, а також ідентифікаційних номерів транспортного засобу іноземного виробництва, ввезеного з іншої держави (запит надсилається в НЦБ після проведення криміналістичного дослідження та встановлення дійсного ідентифікаційного номера);
- виявлення розбіжностей номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу із записами у митних документах, свідоцтвах про реєстрацію транспортного засобу, угодах купівлі-продажу та інших реєстраційних і технічних документах;
- отримання оперативної інформації про викрадення транспортного засобу за кордоном;
- вилучення автомобіля як речового доказу в кримінальній справі;
- негативний результат перевірки за банками даних Департаменту інформаційних технологій МВС України, Департаменту Державтоінспекції МВС України, НЦБ Інтерполу в Україні та Генерального Секретаріату Інтерполу за наявності однієї з вищевикладених підстав.

У запитах на перевірку транспортного засобу каналами Інтерполу зазначають:

- марку (модель) транспортного засобу, що перевіряється, рік його випуску та колір;
- повний ідентифікаційний номер (VIN), що складається із сімнадцятизначної комбінації цифр і літер у латинській транскрипції (наприклад, WDB 172 804 1R 549 042), а також номер двигуна;
- результати криміналістичного дослідження щодо встановлення дійсного ідентифікаційного номера (VIN) і номера двигуна;
- відомості про власника транспортного засобу та документи, на підставі яких його зареєстровано в Україні;
- підстави проведення перевірки та обґрунтування необхідності звернення до іноземних правоохоронних органів;
- дату, місце та обставини затримання транспортного засобу, відомості стосовно обставин його можливого викрадення та переправлення за кордон;
- реєстраційний номер кримінальної, оперативно-розшукової справи, матеріалів перевірки, дату їх порушення (заведення) та орган, у якому вони перебувають;
- місцезнаходження транспортного засобу та його технічний стан.

Якщо НЦБ Інтерполу отримує відомості про розшук транспортного засобу, що перевіряється правоохоронними органами іншої держави, то повідомляє про це ініціатора запиту, а за необхідності, залежно від підпорядкованості ініціатора, відповідну службу Міністерства внутрішніх справ (ДКР, ГУБОЗ, ДДСБЕЗ тощо) чи іншого правоохоронного органу.

Отримавши від НЦБ повідомлення про те, що транспортний засіб викрадений за кордоном, правоохоронні органи вживають заходів щодо його збереження, а також проводять перевірку в порядку, передбаченому ст. 97 КПК України.

Після її закінчення через НЦБ повідомляють правоохоронним органам країни, на території якої був викрадений транспортний засіб:

- обставини, за яких знайдений транспортний засіб (де, коли, у кого), та що стало підставами для його перевірки;
- процесуальний результат перевірки та реєстраційний номер кримінальної (оперативно-розшукової) справи, матеріалів перевірки, дату їх порушення (заведення) та орган, у якому вони перебувають;
- місцезнаходження викраденого транспортного засобу, його технічний стан, спроможність до самостійного пересування;
- хто є власником транспортного засобу в цей час, його повні анкетні дані, адреса, громадянство;
- у який державний орган чи до якої посадової особи (зазначають повну поштову адресу та номери телефонів, факсимільних апаратів) може звернутися потерпілий для захисту права власності і вирішення питання про повернення транспортного засобу.

Під час проведення оперативно-розшукових та слідчих дій з розкриття злочинів, пов'язаних з культурними цінностями та предметами антикваріату, правоохоронні органи України мають можливість одержати каналами Інтерполу відомості про:

- підозрюваних і обвинувачених та їх зв'язки;
- місцеперебування або проживання підозрюваних та обвинувачених, що виїхали за кордон (за наявності повних анкетних даних на них та відомостей про виїзд у конкретну країну);
- наявність та юридичну (або фактичну) адресу фірми (компанії), магазинів, що спеціалізуються на торгівлі культурними цінностями;
- виставлення конкретних творів мистецтва на відомих аукціонах (Сотбі, Крісті та ін.);
- ідентифікацію викраденого чи вилученого предмета.

За наявності підстав вважати, що мав місце факт вивезення викрадених в Україні культурних цінностей, предметів антикваріату за кордон, до запиту в НЦБ додають формуляр, затверджений Генеральним секретаріатом Інтерполу, який заповнюють на кожен предмет окремо. При затвердженні Генеральним секретаріатом Інтерполу нових зразків формуляра НЦБ надсилає їх для використання правоохоронним органам України. Формуляр заповнюють друкованими літерами або друкують. До нього додають фотографію (за можливості кольорову) розшукуваного предмета.

Якщо місцезнаходження розшукуваного предмета встановлено, орган – ініціатор їх розшуку каналами Інтерполу надсилає на адресу відповідного НЦБ повідомлення про його припинення, в якому зазначає:

- дату, місце та обставини вилучення предмета, спосіб його приховування, наявні пошкодження;
- прізвище, ім'я, по батькові та інші установочні відомості про особу, у якій знайдено викрадений предмет;
- відомості про інших причетних до крадіжки осіб та їх кримінальне минуле;
- номер кримінальної (оперативно-розшукової) справи, матеріалу перевірки та орган, у провадженні якого вона перебуває.

У разі, якщо особа, в якій знайдено викрадений предмет, за своїм процесуальним станом є підозрюваною або обвинуваченою, до повідомлення додаються фотографії та відбитки пальців цієї особи. Якщо є відомості про виїзд за кордон осіб, причетних до викрадення культурних цінностей та предметів антикваріату, в запиті до НЦБ зазначають повні анкетні дані цих осіб та номери їх закордонних паспортів, відомості про попередні виїзди цих осіб за кордон (коли, в які країни, з якою метою). До запиту додають фотографії цих осіб.

При порушенні кримінальної справи щодо конкретних осіб, які вчинили викрадення культурних цінностей, предметів антикваріату та виїхали за кордон, також повідомляють номер кримінальної справи, дату її порушення, назву органу, який її порушив.

У справах, що стосуються незаконного обігу наркотиків, правоохоронні органи України за відповідними запитами мають можливість одержати з Генерального секретаріату Інтерполу та Національних центральних бюро Інтерполу зарубіжних країн інформацію про:

- осіб, які проходять у справах стосовно незаконного обігу наркотиків;
- злочинні угруповання, які спеціалізуються на наркобізнесі;
- факти вилучення наркотиків;
- основні види наркотичних засобів і психотропних речовин, що перебувають у незаконному обігу;
- нові види наркотиків, що з'явилися в обігу;
- методи нелегального виготовлення наркотиків, найпоширеніші способи упаковки, виявлені підпільні лабораторії;
- канали транспортування та методи приховування;
- міжнародні конференції, симпозиуми, робочі зустрічі та інші наради по лінії Інтерполу з проблем боротьби з незаконним обігом наркотиків та психотропних речовин, періодичні видання, підготовлені Генеральним секретаріатом Інтерполу з цих питань;

- статистичні огляди та правозастосовну діяльність (аналіз вилучених наркотичних речовин, тенденції у боротьбі з наркобізнесом, інформаційні матеріали про діяльність спеціальних служб поліції різних країн тощо).

У кожному випадку вилучення на території України так званих важких наркотиків (героїну, кокаїну), а також психотропних субстанцій, синтетичних наркотиків та прекурсорів орган, який їх вилучив, протягом п'яти діб з моменту вилучення інформує НЦБ, обов'язково повідомивши:

- номер кримінальної, оперативно-розшукової справи, матеріалу перевірки та дату їх порушення (заведення);
- вид наркотику;
- місце, час та обставини вилучення;
- кількість (вагу) вилученого наркотику;
- спосіб транспортування та маршрут руху (місце виготовлення, транзитні пункти, місце призначення);
- спосіб приховування;
- відомості про особу (осіб), у якої (яких) були вилучені наркотики, зокрема дані про її (їх) стать та громадянство.

На підставі отриманого повідомлення НЦБ готує і протягом п'яти діб надсилає інформацію до Генерального секретаріату Інтерполу.

За наявності інформації про причетність конкретних осіб до міжнародного наркобізнесу правоохоронні органи України можуть звернутися до НЦБ для одержання щодо цих осіб відомостей, що містяться в базах даних Генерального секретаріату Інтерполу та національних центральних бюро Інтерполу інших країн.

У запиті зазначають які конкретно дії слід виконати запитуваній стороні (перевірити осіб за кримінальними обліками, ідентифікувати осіб, встановити їх місцеперебування, надіслати відомості про участь осіб у підготовлюваних або вже вчинених злочинах тощо).

Також правоохоронні органи України каналами НЦБ можуть координувати з правоохоронними органами інших країн спільні операції, що проводяться методом контрольованої поставки, та інші оперативно-розшукові заходи. За необхідності проведення оперативно-розшукових заходів кримінальною поліцією інших країн щодо конкретних осіб, причетних до незаконного обігу наркотиків і розшукуваних за кордоном, увесь комплекс пов'язаних з цим питань узгоджують з Департаментом по боротьбі з незаконним обігом наркотиків МВС України (лише для органів внутрішніх справ України).

Під час проведення оперативно-розшукових заходів та слідчих дій з розкриття злочинів, пов'язаних з незаконним обігом вогнепальної зброї, боєприпасів, вибухівки та вибухових пристроїв, правоохоронні органи можуть одержати каналами Інтерполу інформацію про:

- країну-виробника зброї;
- основні технічні характеристики зброї, боєприпасів, вибухівки та вибухових пристроїв;
- час та місце реалізації зброї торговим підприємством або заводом-виробником;
- можливості її експортування в інші країни;
- розшук певної зброї або вибухового пристрою;
- наявність відомостей кримінального характеру на осіб, які нею володіли;
- вчинення аналогічних злочинів в інших країнах.

Якщо на території України було вчинено викрадення вогнепальної зброї і є вірогідні відомості про те, що вона вивезена за кордон, правоохоронні органи можуть оголосити міжнародний розшук цієї зброї як у одній, так і в кількох країнах. При зверненні до НЦБ зазначають стисло фабулу злочину, номер кримінальної (оперативно-розшукової) справи, матеріалу перевірки, дату їх порушення та орган, який здійснює провадження, тип зброї, калібр, марку, модель, номер серії та рік випуску, довжину ствола, колір металу, інше наявне маркування). До запиту за наявності додають фотографію зброї.

Для встановлення належності вогнепальної зброї або вибухового пристрою іноземного виробництва, його системи, моделі, способу виготовлення, а також країни-виробника правоохоронні органи перед зверненням до НЦБ попередньо перевіряють цю зброю чи вибуховий пристрій із залученням фахівців експертно-криміналістичних підрозділів.

Під час розслідування злочинів, пов'язаних з підробкою документів, правоохоронні органи, за необхідності, каналами Інтерполу перевіряють їх автентичність, а також можливе використання цих документів злочинцями на території інших країн. Для цього до НЦБ надсилають запит, у якому зазначають номер кримінальної (оперативно-розшукової) справи, матеріалу перевірки, дату їх порушення та орган, який здійснює провадження, обставини виявлення чи вилучення документа із обґрунтуванням необхідності звернення до НЦБ, вид документа (паспорт, посвідчення водія, довідка, свідоцтво, диплом тощо), у якій країні, яким органом (організацією, установою, фірмою) видано документ, номер та дату його видачі, анкетні дані особи, у якої вилучено документ, та на кого його було оформлено. Також, до запиту в НЦБ додають ксерокопію документа, що перевіряється.

Розслідуючи злочини проти довкілля, а також пов'язані з незаконним обігом радіоактивних та сильнодіючих речовин, правоохоронні органи через Інтерпол мають можливість одержати із зарубіжних країн інформацією про:

- екологічно небезпечні речовини та факти їх вилучення в інших країнах;
- підприємства і фірми, які виготовляють, транспортують, переробляють такі речовини;
- транспортні засоби, що використовуються для їх перевезення, маршрути транспортування;
- факти вилучення радіоактивних речовин, їх технічні характеристики;
- осіб, у яких були вилучені радіоактивні речовини;
- методи та обладнання, що використовується для вилучення радіоактивних речовин;
- міжнародні конференції, симпозиуми, робочі зустрічі та інші наради з проблеми боротьби із злочинами в сфері екології та викрадення радіоактивних та сильнодіючих речовин, які проводяться під егідою Інтерполу.

У разі викрадення радіоактивних речовин на території України та наявності вірогідних відомостей про їх вивезення за кордон правоохоронні органи України можуть звернутися із запитом про розшук таких речовин. У запиті зазначають номер кримінальної (оперативно-розшукової) справи, матеріалу перевірки, дату їх порушення (заведення), орган, в провадженні якого вона перебуває, стисло фабулу злочину, хімічний склад викраденої речовини, частоту, силу опромінювання, масу, вид упаковки, якщо радіоактивна речовина містилась в приладі (пристрої) – його тип і марку, за наявності додають копію технічного паспорта на нього, фотографію або малюнок із його зображенням, відомості про осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, шляхи можливого транспортування та відомості про транспорт, який може використовуватися.

3.1.4. Ідентифікація осіб каналами Інтерполу та міжнародний розшук

Міжнародний розшук каналами Інтерполу здійснюється у відповідності до міжнародних договорів, Статуту Організації та рішень Генеральної Асамблеї Інтерполу, національного законодавства держав-членів Інтерполу.

В рамках міжнародного розшуку правоохоронні органи України мають можливість ініціювати проведення розшукових заходів на території однієї, декількох або усіх держав-учасниць Інтерполу, ініціювати публікацію міжнародного повідомлення Інтерполу, розмістити в банках даних Генерального секретаріату Інтерполу інформацію щодо розшукуваних або інших осіб, у

том числі громадян України, які не знаходяться в розшуку, але є членами організованої злочинної групи або схильні до вчинення тяжких злочинів на території різних держав.

Міжнародний розшук каналами Інтерполу здійснюється щодо обвинувачених, які переховуються від органів дізнання, досудового слідства та суду, засуджених, які ухиляються від відбування покарання або здійснили втечу з місць позбавлення волі, безвісно зниклих, а також з метою встановлення осіб невідомих трупів.

Метою міжнародного розшуку обвинувачених (засуджених) може бути як встановлення місцезнаходження особи, так і затримання її для подальшої екстрадиції.

Міжнародний розшук здійснюється через посередництво НЦБ Інтерполу і проводиться на території кожної з держав, що беруть участь у розшуку, у відповідності до норм міжнародного права, а також згідно з національними нормативно-правовими актами.

Підставами для ідентифікації та перевірки громадян України, іноземних громадян і осіб без громадянства за обліками Генерального секретаріату і поліції зарубіжних країн є:

- наявність відомостей про виїзд з України для заняття злочинною діяльністю підозрюваних чи обвинувачених у вчиненні злочинів на території України, осіб, які ухиляються від виконання зобов'язань, покладених на них судом, перебувають на оперативному обліку;
- проведення перевірки стосовно іноземного громадянина, який підозрюється чи обвинувачується у вчиненні злочинів на території України;
- наявність відомостей про те, що вилучені з місця події сліди пальців рук залишені іноземним громадянином;
- затримання особи без документів або з підробленими документами, яка можливо є іноземним громадянином;
- проведення перевірки стосовно іноземних громадян, що стоять на оперативному обліку.

На підставі мотивованого запиту можуть бути здійснені перевірки в Генеральному Секретаріаті (за обліками осіб, оголошених в міжнародний розшук, підозрюваних чи обвинувачених у вчиненні злочинів, щодо яких є відомості про участь у діяльності злочинних угруповань і терористичних організацій, за картотекою відбитків пальців, оперативно-довідковими, розшуковими, криміналістичними і еміграційними обліками правоохоронних органів інших країн-учасниць Інтерполу, за банком даних НЦБ Інтерполу).

Використовуючи систему міжнародного розшуку в межах Інтерполу, правоохоронні органи України мають можливість:

- одержати інформацію про місцеперебування за кордоном та рід занять розшукуваних осіб, підозрюваних у вчиненні злочинів, обвинувачених, засуджених, які переховуються від органів розслідування, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання, з подальшою їх екстрадицією;
- встановити контроль за діяльністю та пересуванням осіб, підозрюваних у вчиненні злочинів, обвинувачених, засуджених, які переховуються від органів розслідування, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання за межами України;
- встановити місцеперебування особи, яка виїхала за кордон і безвісти зникла;
- ідентифікувати особу, невідомих хворих, невпізнані трупи.

Міжнародний розшук з використанням каналів та можливостей Інтерполу провадять у разі наявності вірогідних даних про виїзд розшукуваного за межі країни (закордонний паспорт, повідомлення органів Держприкордонслужби України про реєстрацію перетинання кордону, поштове листування, пояснення свідків тощо) або надходження запиту до НЦБ про розшук осіб, прибулих в Україну з інших держав (за ініціативою правоохоронних органів країн – членів Інтерполу).

Міжнародному розшуку з ініціативи правоохоронних органів України підлягають:

- особи, які виїхали за межі України і переховуються від органів розслідування, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання (у виді позбавлення волі на строк не менше шести місяців);
- безвісно відсутні – за наявності вірогідних даних про виїзд розшукуваних за кордон;
- іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні і щодо яких отримана інформація про вчинення ними злочинів на території інших держав.

Підставою для міжнародного розшуку громадян України є запит правоохоронного органу, надісланий до НЦБ, із повною та об'єктивною інформацією про події, факти що стосуються розшукуваних, а саме:

- номер кримінальної справи, ким та коли вона порушена, прізвище слідчого, який провадить розслідування, його контактний телефон;
- номер, дата заведення оперативного-розшукової справи відповідної категорії, прізвище та контактний телефон працівника, який здійснює провадження у справі;
- обставини вчиненого злочину (злочинів) – місце, час, спосіб, юридична кваліфікація діянь, інші причетні до злочинів особи тощо;

- усі відомі прізвища, імена, по батькові розшукуваного (кирилицею та латинською транскрипцією);
- за можливості відомості про обох батьків;
- повна дата і місце народження розшукуваного;
- громадянство, національність;
- номери національного та закордонного паспортів, дати їх видачі, органи, які видали паспорти;
- прізвиська розшукуваного, під якими він може бути відомим у злочинному середовищі;
- прикмети загальні (зріст, будова тіла, колір волосся, очей тощо) та особливі (шрами, татування, відсутність органів, окуляри тощо);
- функціональні ознаки (особливості ходи, заїкання, звички тощо);
- дві фотокартки (якщо можливо, анфас та в профіль) із зазначенням дати фотографування та виготовлення фотокарток;
- за наявності, дві дактилокарти;
- відомості про наявність у розшукуваного зброї, чи може він становити загрозу для оточуючих як психічно хворий, наркоман, інфекційно хворий, схильний до жорстокості тощо;
- професії, якими видами діяльності може займатися;
- мови, якими володіє;
- в яких країнах і за якими адресами може перебувати, з ким може контактувати в країні перебування;
- який запобіжний захід обраний стосовно розшукуваного. Якщо взяття під варту – зазначається коли і яким суддею (судом) винесено відповідну постанову (ухвалу).

У разі розшуку підозрюваних, обвинувачених, підсудних по кримінальних справах або засуджених, осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання переховуються за кордоном, у запиті додатково зазначають номер кримінальної справи, дату її порушення, орган, який провадить її розслідування чи розшукує таку особу, номер і текст статті Кримінального кодексу України, передбачену міру покарання, а також стислий виклад вчиненого розшукуваною особою протиправного діяння, заходи, які, на думку ініціатора розшуку, доцільно вжити на території іншої держави, зокрема:

- контроль за пересуванням розшукуваного. При цьому від закордонних партнерів може бути одержана інформація про його місцеперебування, маршрути переміщення, контакти, виїзд за межі тієї чи іншої країни тощо;
- затримання та арешт розшукуваного з подальшою його екстрадицією.

У цьому разі ініціатор розшуку в запиті до НЦБ гарантує, що при затриманні та арешті розшукуваного на території іншої держави до її компетентних органів обов'язково надсилатиметься клопотання про екстрадицію затриманого.

Якщо країна, де ймовірно перебуватиме розшукувана особа, невідома, то в запиті гарантується звернення з клопотанням про екстрадицію до будь-якої країни або зазначається коло чи конкретний перелік країн, яким обмежується гарантоване звернення з клопотанням про екстрадицію.

НЦБ вивчає одержані матеріали, за необхідності запитує в ініціатора додаткові відомості і за прийнятими Інтерполом правилами надсилає запит до Генерального Секретаріату Інтерполу або в Національне центральне бюро відповідної країни.

В подальшому НЦБ письмово інформує ініціатора, який зобов'язаний негайно повідомляти нові факти щодо розшукуваних, для коригування розшукових заходів за кордоном.

У разі затримання чи встановлення місцеперебування розшукуваного на території України ініціатор його міжнародного розшуку зобов'язаний негайно, але за будь-яких обставин не пізніше п'яти днів, повідомити про це в НЦБ для інформування правоохоронних органів зарубіжних країн про припинення розшуку.

Після одержання даних про місцеперебування розшукуваної особи за кордоном, НЦБ доводить одержану інформацію до відома ініціатора розшуку, а також повідомляє Генеральну прокуратуру України, прокуратуру Автономної Республіки Крим, міст Києва, Севастополя чи відповідної області (якщо кримінальна справа щодо розшукуваного перебуває в провадженні слідчих прокуратури), Головне слідче управління МВС України (якщо розслідування в кримінальній справі провадять слідчі органів внутрішніх справ) або Департамент карного розшуку МВС України (в разі розшуку засудженої особи) чи інші правоохоронні органи або їх структурні підрозділи за підслідністю.

Орган-ініціатор розшуку, отримавши інформацію про місцеперебування розшукуваної особи за кордоном, готує і не пізніше 10 днів з моменту отримання такої інформації надсилає відповідно в прокуратуру Автономної Республіки Крим, міст Києва, Севастополя чи області, Головне слідче управління МВС України, Департамент карного розшуку МВС України, відповідний підрозділ інших правоохоронних органів за підслідністю обґрунтований запит про її видачу, до якого додає такі документи:

- копію постанови (ухвали) про обрання запобіжного заходу у виді тримання під вартою або копію вироку з підтвердженням того, що вирок набрав законної сили, завірені гербовою печаткою того органу, який виніс цю постанову (ухвалу, вирок);
- довідку про докази, якими підтверджується вина розшукуваної особи у вчиненні злочину, або копію постанови про притягнення цієї особи як

обвинуваченого;

- завіреним текстом закону (статті Кримінального кодексу України), за яким кваліфікується злочин;
- повні дані розшукуваної особи, щодо якої робиться запит про видачу;
- довідку про попередні судимості;
- довідку про розмір невідбутого покарання (у випадках, коли запит про видачу робиться щодо особи, яка вже відбула частину призначеного судом покарання);
- постанову слідчого (суду) про розшук особи;
- відомості про матеріальні збитки, заподіяні внаслідок злочину;
- дві фотокартки та дактилокарти розшукуваної особи (за наявності).

Текст запиту про видачу (екстрадицію) та цих документів додають до матеріалів у перекладі на державну мову країни, з якої підлягає видачі розшукувана особа.

Прокуратури Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, прирівняні до них прокуратури, Головне слідче управління та оперативні підрозділи за напрямками оперативно-службової діяльності центрального апарату МВС України, відповідні підрозділи інших правоохоронних органів вивчають одержані від ініціатора розшуку матеріали, за необхідності організують їх доопрацювання, а у разі належного оформлення надсилають до Генеральної прокуратури України.

Генеральна прокуратура України після вивчення та перевірки матеріалів за умови належного їх оформлення надсилає у відповідний орган іноземної держави запит про видачу (екстрадицію) розшукуваної особи, а завіреним копію запиту надіслати в НЦБ для оперативного інформування правоохоронних органів цієї держави.

У разі надходження від компетентних органів зазначеної країни згоди на видачу розшукуваної особи і повідомлення про її затримання (арешт) Генеральна прокуратура України дає доручення відповідним правоохоронним органам про прийом цієї особи. Разом з таким дорученням надсилають копію постанови (ухвали) судді (суду) про обрання щодо особи запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, яка видається іншою державою, або офіційно завіреним копію вироку, а також повідомляють, куди слід направити заарештованого та за яким органом він буде числитися.

Прийом осіб, які видаються іншою державою, здійснюють, як правило, через контрольно-пропускні пункти Прикордонних військ України і оформляють спеціальним протоколом. В окремих випадках за погодженням Генеральної

прокуратури України з відповідними органами інших держав прийом осіб, які видаються, може здійснюватись також за межами України.

Усі витрати, пов'язані з прийомом осіб, які видаються іншими державами, їх триманням під вартою, конвоюванням, понесені на території України, покриваються за рахунок бюджетних коштів.

У разі розшуку безвісно відсутніх необхідною підставою для звернення до НЦБ є наявність оперативно-розшукової справи "Розшук" або зареєстрованої заяви з матеріалами первинної перевірки, в процесі якої встановлена вірогідність виїзду розшукуваної особи за кордон.

Запити правоохоронних органів іноземних країн, що надійшли у правоохоронні органи України каналами Інтерполу, є правомірною підставою для здійснення міжнародного розшуку на території України.

3.1.5. Система міжнародних повідомлень Інтерполу⁵

Система міжнародних повідомлень Інтерполу (Interpol Notification System) була створена у 1946 році з метою інформування правоохоронних органів держав-членів Інтерполу про розшукуваних осіб, професійних злочинців та невпізнані трупи.

На сьогоднішній день система міжнародних повідомлень Інтерполу виконує дві головні функції:

- офіційно інформує правоохоронні органи держав-учасниць Інтерполу про осіб (обвинувачених, засуджених, безвісно зниклих), які перебувають у міжнародному розшуку, осіб, які схильні до вчинення злочинів на території декількох держав, невпізнані трупи, способи вчинення терористичних актів, приховування зброї тощо;
- містить офіційне клопотання правоохоронних органів держави-ініціатора публікації міжнародного повідомлення Інтерполу до правоохоронних органів інших держав вчинити певні дії (повідомити про місце перебування особи, затримати особу з метою її екстрадиції, ідентифікувати невпізнаний труп, повідомити про пересування особи по території держави тощо).

Міжнародне повідомлення Інтерполу складається з трьох частин:

- Детальна інформація про особу (усі анкетні дані, опис, відбитки пальців рук тощо);

⁵ Міжнародні повідомлення Інтерполу – <http://www.interpol.int/Public/Notices/default.asp>

- Юридична інформація (кваліфікація злочину, запобіжні заходи, зміст та реквізити наявних рішень компетентних органів тощо);
- Клопотання про вчинення певних дій (затримати особу, повідомити про її місце перебування тощо).

Перед публікацією кожного міжнародного повідомлення Інтерполу Генеральний Секретаріат здійснює правову експертизу інформації, що міститься в клопотанні про його публікацію. Предметом правової експертизи є наявність підстав для публікації міжнародного повідомлення, його відповідність Статуту Організації, нормам міжнародного права з питань кримінального судочинства, захисту інформації про особу тощо.

Опубліковане міжнародне повідомлення Інтерполу вважається офіційним актом Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол та розсилається до усіх держав-учасниць.

Система таких повідомлень включає наступні види:

“розшук з метою екстрадиції” (RED NOTICE – “червоне повідомлення”) – публікується з метою розшуку та екстрадиції обвинуваченого (засудженого);

“встановлення місцезнаходження” (BLUE NOTICE – “блакитне повідомлення”) – публікується з метою встановлення місцезнаходження особи, збору інформації про її пересування;

“попередження” (GREEN NOTICE – “зелене повідомлення”) – публікується з метою інформування про осіб, схильних до систематичної злочинної діяльності на території інших держав, а також з метою збору інформації про цих осіб;

“невпізнаний труп” (BLACK NOTICE – “чорне повідомлення”) – публікується з метою ідентифікації невідомих трупів;

“зниклий безвісти” (YELLOW NOTICE – “жовте повідомлення”) – публікується з метою розшуку безвісно зниклих осіб;

“терористична загроза” (ORANGE NOTICE – “оранжеве повідомлення”) – публікується з метою інформування щодо методів та способів вчинення терористичних актів, приховування зброї, вибухівки;

“спеціальне повідомлення ООН та Інтерполу” – публікується з метою інформування правоохоронних органів держав-членів Інтерполу про осіб, щодо яких прийняті спеціальні санкції Радою Безпеки ООН у зв’язку з терористичною діяльністю або сприянням такої діяльності.

3.1.6. Використання можливостей Інтерполу у протидії злочинам, пов’язаним з торгівлею людьми

Одним із пріоритетних напрямів діяльності Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол є протидія злочинам, пов’язаним з торгівлею людьми. Для забезпечення ефективної реалізації функцій Організації в структурі директорату з окремих видів злочинів Генерального Секретаріату створено відділ протидії злочинам, пов’язаним з торгівлею людьми, завданнями якого є:

- координація співробітництва правоохоронних органів держав-членів Інтерполу у справах щодо злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми з метою сексуальної та трудової експлуатації, розповсюдженню дитячої порнографії, організованій незаконній міграції;
- створення та формування спеціалізованих банків даних щодо осіб, причетних до торгівлі людьми;
- ведення банку даних порнографічних зображень неповнолітніх;
- ідентифікація потерпілих у справах про транснаціональні злочини, пов'язані із створенням та розповсюдженням дитячої порнографії;
- запровадження та реалізація аналітичних проектів у сфері торгівлі людьми;
- організація та проведення міжнародних науково-практичних заходів з проблем протидії торгівлі людьми (конференцій, тренінгів, оперативних зустрічей тощо).

Банк даних порнографічних зображень неповнолітніх містить більше 500000 зображень. Метою його запровадження є допомога правоохоронним органам різних держав у ідентифікації неповнолітніх, яких використовували під час створення дитячої порнографії, а також виявлення та припинення злочинів, пов'язаних з систематичною сексуальною експлуатацією дітей. Так, на сьогодні працівниками Генерального секретаріату спільно з правоохоронними органами держав-учасниць Інтерполу ідентифіковано 535 неповнолітніх з 30 країн світу, які використовувались у виготовленні порнографічних зображень. Доступ до вказаного банку даних надається правоохоронним органам за умови їх активної участі у його наповненні.

Аналітичні проекти з питань торгівлі людьми реалізуються Генеральним Секретаріатом за участю держав-учасниць Інтерполу, яких стосується зазначена проблема. Так, наприклад, в рамках проекту “Червоні шляхи” (“Red routes”) здійснювався аналіз інформації з усіх держав Європи, Центральної та Південно-Східної Азії та Близького Сходу. Метою вказаного проекту є моніторинг ситуації щодо торгівлі жінками з країн Східної Європи та пострадянських держав Азії. Зокрема, проект містить статистичну інформацію про країни походження та країни призначення жертв торгівлі людьми, маршрути, характеристики організованих злочинних груп, залучених до цього виду злочинного бізнесу, розподіл за віковими та іншими характеристиками потерпілих та підозрюваних. Крім того, в рамках проекту створено відповідний банк даних потерпілих та підозрюваних у злочинах, пов'язаних з торгівлею людьми.

Генеральний Секретаріат Інтерполу також може організовувати проведення оперативних зустрічей працівників правоохоронних органів різних держав-учасниць Інтерполу, залучених до розслідування злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми.

3.2. Європол⁶

Європол є регіональною міжнародною урядовою організацією правоохоронного характеру, що бере активну участь у протидії злочинності в рамках Європейського Союзу. Створення її передбачено ще у договорі про Європейський Співтовариства. Його історія починається з “TREVI” – Форуму внутрішньої безпеки Європейських економічних співтовариств / Європейського союзу, який був створений у 1975 році та діяв до вступу в дію Маастрихтського договору (1993 рік).

З огляду на федеральну структуру правоохоронних органів, питання взаємодії поліцейських відомств на рівні Євросоюзу часто піднімалось Федеративною Республікою Німеччина, представниками якої у липні 1991 року в Люксембурзі під час засідань Ради ЄС було внесено пропозицію створити Європейський поліцейський офіс. У грудні цього ж року сторони дійшли згоди щодо положень статті К.1 (9) Маастрихтського договору, що передбачала створення Європолу – організації з функціями обміну інформацією між офіцерами поліції країн-учасниць ЄС.

Тривале відкладення ратифікації Маастрихтського договору державами-учасницями привело до укладення членами TREVI у липні 1993 року “Міністерської угоди про Управління з боротьби з наркотиками”. За результатами підписання цієї міжурядової угоди свою діяльність розпочав невеликий колектив на чолі з представником поліції Німеччини Юргеном Сторбеком.

Зі вступом у дію Маастрихтського договору почався поступовий процес підготовки, укладення та ратифікації Конвенції про Європол. Упродовж цього часу Управління з боротьби з наркотиками двічі (у березні 1995 та грудні 1996 року) збільшувало обсяг повноважень, спрямовуючи свою діяльність на боротьбу з іншими видами кримінальної злочинності. 1 жовтня 1998 року після ратифікації усіма 15-ма державами-учасницями набули чинності Конвенція про Європол та пов’язані з нею акти. Як наслідок, 1 липня 1999 року Європол розпочав повномасштабну роботу в усіх сферах своїх повноважень.

Діяльність даної організації, відповідно до положень глави 2 Конвенції про Європол, спрямована на підвищення ефективності роботи національних служб та їх співробітництва у попередженні та боротьбі з тероризмом, незаконними оборотом наркотиків та іншими проявами транснаціональної організованої злочинності, а саме:

⁶ Інформація про Європол взята з офіційного сайту www.europol.europa.eu, перекладена та відредагована Данилюком М.П.

- незаконною міграцією;
- незаконною торгівлею автотранспортом;
- торгівлею людьми;
- виготовленням та розповсюдженням дитячої порнографії;
- виготовленням фальшивих грошей та інших платіжних засобів;
- відмиванням грошей.

До пріоритетних сфер дослідження Європолу належать злочини проти особи, фінансові та кіберзлочини, проте діяльність зазначеної організації обмежена структурами організованої злочинності, в яких задіяні дві чи більше країни Євросоюзу.

Як і МОКП – Інтерпол, Європол не має виконавчих повноважень, не проводить безпосередньо оперативно-розшукових заходів і розслідування кримінальних справ. Він лише надає підтримку правоохоронним органам держав-учасниць у вигляді:

- забезпечення обміну інформацією між державами-учасницями;
- забезпечення обміну інформацією з третіми державами відповідно до положень окремих актів;
- надання інформації щодо будь-яких зв'язків, виявлених між розслідуваними злочинами;
- здійснення оперативного аналізу даних про злочини, а також заходів, до яких вдаються держави-члени;
- надає рекомендації щодо проведення розслідувань;
- готує стратегічні звіти (зокрема, формулює загрози), здійснює загальне дослідження злочинності;
- надає експертну та технічну підтримку в рамках проведення слідчих дій та оперативно-розшукових заходів країнами-учасницями;
- сприяє гармонізації процедур розслідування країн-учасниць;
- організовує та забезпечує проведення навчально-практичних тренінгів з питань протидії злочинності.

Починаючи з 2002 року Європол уповноважений брати участь у спільних розслідуваннях країнами-учасницями кримінальних справ та вимагати від них порушення та здійснення кримінального переслідування.

Маючи постійний персонал та базуючись в м. Гаага (Нідерланди), Європол забезпечує обмін інформацією та інші контакти між країнами-учасницями Євросоюзу через делегованих останніми офіцерів зв'язку. Ці особи представляють національні правоохоронні органи, діють у межах законодавства своєї держави і не є підконтрольними керівництву Європолу.

Згідно зі статистичними даними, наприкінці 2005 року організація налічувала понад 540 працівників, 64 % з яких – постійний персонал, 18 % – офіцери зв'язку і 19 % – національні експерти та інші категорії працівників.

На чолі зазначеної організації знаходиться Директор Європолу, який призначається одностайним рішенням Ради Міністрів юстиції та внутрішніх справ країн-учасниць ЄС. До липня 2004 року організацією керував Юрген Сторбек. Після складення ним повноважень виконуючим обов'язки Директора було обрано його заступника – делегата від Іспанії Маріано Сіманкаса. Значні відмінності державного устрою та законодавства країн-учасниць Євросоюзу (особливо Франції, Німеччини та Італії) призвели до тривалого відкладення прийняття рішення про призначення керівника Європолу.

З 16 квітня 2005 року цю посаду займає Макс-Петер Ратзел, екс-голова Департаменту загальнокримінальної та організованої злочинності Федерального офісу кримінальної поліції Німеччини.

Політично Європол через своє Правління підзвітний Раді Міністрів юстиції та внутрішніх справ країн-учасниць ЄС. Правління складається з представників Міністерств внутрішніх справ держав-учасниць (по одному від кожної країни). Даний керівний орган збирається двічі на рік та здійснює адміністративні функції контролю за діяльністю організації.

Об'єднаний орган нагляду відповідає за захист інформації Європолу і складається з представників національних підрозділів нагляду за захистом інформації (по два від кожної країни).

Європол фінансується країнами-учасниками ЄС пропорційно розміру валового національного продукту. У 2003 році бюджет організації склав 58,8 млн. євро, у 2005 – 63,4 млн. євро.

Фінансовий нагляд за діяльністю організації здійснюється Об'єднаним комітетом аудиту, до якого входять члени Європейського суду аудиторів. При цьому, він не є структурним підрозділом Суду, так само, як бюджет Європолу не є частиною бюджету Європейського Союзу. Цей нетиповий устрій підкреслює міжнародний міжурядовий характер Європолу.

Європейський Суд має невеликий обсяг контрольних функцій над організацією у частині тлумачення положень Конвенції про Європол. Незважаючи на відсутність у цьому міжнародному договорі регламентації ролі Євроомбудсмена, останній *de facto* має повноваження арбітра з питань доступу до документів Європолу та розв'язання внутрішньо-організаційних спорів.

Підставою для початку роботи Європолем над певною категорією справи є офіційний запит сторони-учасниці організації. Крім того, необхідно, щоб викладена у ньому інформація:

- стосувалась двох чи більше держав-учасниць ЄС;
- свідчила про причетність до вчинення злочинів організованих груп;
- відповідала компетенції організації.

Європол має ряд відмінностей від інших регіональних міжнародних урядових організацій правоохоронного характеру. Зокрема, організація забезпечує не лише співпрацю поліції держав-учасниць. Суб'єктами взаємодії можуть виступати органи охорони державного кордону, фінансові, імміграційні, податкові, митні, розвідувальні та інші органи, уповноважені проводити оперативно-розшукову діяльність чи розслідування кримінальних справ. Європол також не має так званих “мовних бар'єрів”, у результаті чого сторони через Національні відділи Європолу можуть надсилати запити на своїй рідній мові.

Крім організації міжнародного співробітництва між країнами-учасницями, Європол активно співпрацює з державами, що не входять до складу Євросоюзу, на підставі:

“операційних угод”

(на даний час укладені з США, Болгарією, Ісландією);

“стратегічних угод”

(на даний час укладені з Колумбією, Росією та Туреччиною).

Крім того, з листопада 2001 року на підставі відповідної угоди організація активно співпрацює з Інтерполом.

Оскільки Україна не є членом Євросоюзу, співробітництво органів внутрішніх справ України з Європолем на постійній основі не здійснюється. Поряд з цим, усе частіше мають місце випадки налагодження такої взаємодії у ряді сфер та напрямків оперативно-службової діяльності (участь у спільних операціях, семінарах, робочих зустрічах, тренінгах). Так, у 2002 – 2003 роках представниками МВС України взято участь в проведенні спільної для держав Східної та Західної Європи міжнародної операції “Соняшник”, яка проводилася під егідою Європолу з метою перекриття каналів вивозу з України до Італії жінок для їх сексуальної експлуатації. На постійній основі працівники міліції України беруть участь у навчальних курсах Європолу з протидії сексуальній експлуатації дітей у Всесвітній інформаційній мережі загального доступу – Інтернет (м. Сельм, Німеччина).

3.3. Південно-східна європейська ініціатива співробітництва (SECI)⁷

Південно-Східна європейська ініціатива співробітництва (SECI) була заснована у грудні 1996 року у м. Женева (Швейцарія) за ініціативою Сполучених Штатів Америки. Метою заснування Організації є забезпечення стабільності у регіоні, поглиблення економічної та природоохоронної співпраці між державами-членами, а також сприяння їх інтеграції до Європейського Союзу. До складу цієї організації входять Албанія, Боснія та Герцеговина, Болгарія, Хорватія, Греція,

Угорщина, Македонія, Молдова, Румунія, Сербія та Чорногорія, Словенія, Туреччина.

Координація діяльності SECI здійснюється Комітетом з порядку денного та Координатором.

Держави-учасниці SECI активно співпрацюють в митних та правоохоронних питаннях через Регіональний центр по боротьбі з транснаціональною злочинністю, штаб-квартира якого знаходиться у приміщенні Палацу Чаушеску м. Бухарест (Румунія), був створений у травні 1995 року на підставі угоди, яка об'єднала 12 країн Південно-Східної Європи у спільній протидії проявам транснаціональної злочинності. Очолює регіональний центр Директор.

В структуру Центру входять:

- департамент оперативного забезпечення;
- юридичний департамент;
- національні контактні пункти;
- оперативні групи.

Основним напрямком діяльності Центру є координація зусиль правоохоронних органів держав цього регіону у боротьбі з транскордонною злочинністю шляхом:

⁷ Інформацію взято з офіційного сайту Центру www.secicenter.org (перекладено та відредаговано Данилюком М.П.), а також з довідок ДБЗПТЛ МВС України, зображення емблеми та будівлі: <http://www.secicenter.org/index.php>

- запровадження механізму активізації взаємодії правоохоронних органів країн-учасниць на національному та міжнародному рівнях на напрямку попередження, виявлення та припинення транснаціональних злочинів;
- підтримки спільної оперативно-розшукової діяльності;
- надання сторонам допомоги щодо гармонізації їх національного законодавства у сфері правоохоронної діяльності зі стандартами Європейського Союзу;
- підтримки зусиль сторін, спрямованих на підвищення рівня співпраці правоохоронних органів всередині держави;
- підтримки створених спеціалізованих груп з протидії торгівлі людьми, незаконному обігу наркотиків, шахрайству, викраденню автотранспорту, митним та економічним злочинам.

До складу Регіонального Центру входять Албанія, Болгарія, Боснія та Герцеговина, Греція, Македонія, Республіка Молдова, Румунія, Сербія і Чорногорія, Словенія, Туреччина, Угорщина та Хорватія. Постійними спостерігачами Регіонального центру є Австрія, Азербайджан, Велика Британія, Бельгія, Грузія, Іспанія, Італія, Канада, Нідерланди, Португалія, США, Франція, Німеччина, Україна та Японія. Крім того, постійними радниками цієї організації є Інтерпол та Всесвітня митна організація.

У кожній із 12 держав є офіцери зв'язку SECI, які відповідають за співробітництво в рамках цієї Організації, яке здійснюється шляхом реалізації спільних проектів. Проекти з митних питань погоджуються зі Всесвітньою митною організацією, з правоохоронних питань – Міжнародною організацією кримінальної поліції – Інтерпол.

Між Інтерполом та SECI у 2002 році укладено Угоду про співробітництво у боротьбі з транснаціональною злочинністю, а у 2004 році – Угоду про телекомунікаційний зв'язок та обмін інформацією. Згідно із зазначеними угодами офіцери зв'язку SECI мають право використовувати канали Інтерполу (зокрема систему I-24/7) для обміну інформацією.

Україна отримала статус постійного спостерігача в Регіональному Центрі 13 лютого 2001 року. Представник МВС України в Румунії є постійним спостерігачем від України.

Участь представника МВС України в Румунії в якості спостерігача в Регіональному центрі дає можливість розвивати контакти з правоохоронними структурами всіх країн Ініціативи та здійснювати обмін інформацією в інтересах структурних підрозділів МВС, Державної митної служби України, Державної прикордонної служби України, Генеральної прокуратури України, Міністерства

юстиції України в повному обсязі. У рамках цієї взаємодії органи внутрішніх справ України здійснюють обмін оперативною інформацією з поліцейськими відомствами представлених у Центрі країн, беруть участь у міжнародних операціях.

Зокрема, протягом 2002 – 2005 років МВС України неодноразово брало повноправну участь у проведенні операцій “Міраж”, ініційованих зазначеною міжнародною організацією, головною метою яких було перекриття каналів торгівлі людьми. За результатами такої операції у 2005 році органами внутрішніх справ України у взаємодії з правоохоронними органами інших держав-учасниць виявлено 39 злочинів, передбачених ст. 149 (торгівля людьми або інша незаконна угода щодо передачі людини) КК України, в Україну повернуто 95 потерпілих від міжнародного трафіку, з яких 7 – неповнолітні.

Так, у вересні 2005 року під егідою Регіонального Центру проведено дві спільні робочі наради працівників оперативних та слідчих підрозділів органів внутрішніх справ, а також представників прокуратури України, Болгарії та Греції з метою обговорення плану спільних оперативно-розшукових заходів та слідчих дій з ліквідації каналу продажу мешканок Миколаївської області до зазначених країн. У ході реалізації відповідних оперативних матеріалів відділом боротьби зі злочинами, пов’язаними з торгівлею людьми, УМВС України в Миколаївській області було припинено діяльність організованої злочинної групи у складі трьох місцевих жителів.

Питання вступу України до зазначеної організації у вересні 2005 року розглядалося Кабінетом Міністрів України. У ході його опрацювання було встановлено, що на той час Україна мала чималий борг перед міжнародними організаціями. Крім цього, стаття Державного бюджету, яка визначала обсяг фінансування на забезпечення участі України у міжнародних організаціях у проекті Закону України „Про Державний бюджет України на 2006 рік” вже не підлягала корегуванню, у зв’язку з чим, за поданням Міністерства фінансів України, Кабінетом Міністрів України було визнано, що порушення питання вступу України до Південно-Східної європейської ініціативи співробітництва є передчасним. З урахуванням цього, а також зважаючи на те, що статус постійного спостерігача дозволяє МВС України у повному обсязі вирішувати завдання взаємодії з правоохоронними органами держав-учасниць Регіонального центру боротьби з транскордонною злочинністю, МВС України було прийнято рішення про продовження співпраці з Регіональним Центром на правах постійного спостерігача через представника МВС України в Румунії.

3.4. Організація за демократію та економічний розвиток – ГУАМ⁸

Організація за демократію та економічний розвиток – ГУАМ є міжнародною міжурядовою регіональною організацією, яка заснована Азербайджаном, Грузією, Молдовою та Україною на Київському саміті ГУАМ 23 травня 2006 року. У її становленні можна виділити три етапи:

- зустріч Президентів Азербайджану, Грузії, Молдови та України 10 жовтня 1997 року у Страсбурзі;
- створення Об'єднання ГУАМ на Ялтинському саміті 7 червня 2001 року на основі цілей та принципів Ялтинської Хартії ГУУАМ та подальшої трансформації в регіональну організацію (у період 1999-2005 років до складу Об'єднання ГУУАМ входив Узбекистан);
- створення Організації за демократію та економічний розвиток на Київському саміті ГУАМ 23 травня 2006 року.

Будучи відображенням світових процесів регіоналізації міжнародного співробітництва як однієї із сучасних форм глобалізації, діяльність ГУАМ спрямована, насамперед, на співробітництво її держав-учасниць у створенні євразійського транскавказького транспортного коридору.

Участь України у зазначеній організації є обґрунтованою передумовою розвитку міжнародного співробітництва в регіоні Чорного моря. У цьому напрямку зовнішньої політики держави існує необхідність розвитку такої співпраці на основі неієрархічної структури та відкритої системи, цілісність якої становлять взаємні зв'язки між існуючими у регіоні організаціями та структурами (ОЧЕС, програми ТРАСЕКА та ІНОГЕЙТ, Південно-східна європейська ініціатива співробітництва, Чорноморський прикордонний та інформаційний центр, Чорноморський форум та ін.).

Основними цілями ГУАМ є:

- утвердження демократичних цінностей, забезпечення верховенства права та поваги прав людини;
- забезпечення сталого розвитку;
- зміцнення міжнародної та регіональної безпеки і стабільності;
- поглиблення європейської інтеграції для створення спільного простору безпеки, а також розширення економічного та гуманітарного співробітництва;
- розвиток соціально-економічного, транспортного, енергетичного, науково-технічного та гуманітарного потенціалу сторін;
- активізація політичної взаємодії та практичного співробітництва у сферах, що становлять взаємний інтерес.

⁸ Інформацію взято з офіційного сайту www.guam.org.ua (перекладено та відредаговано Данилюком М.П.), а також з довідок ДБЗПТЛ МВС України

Держави-учасниці ГУАМ керуються принципами поваги суверенітету і територіальної цілісності, недоторканості їх кордонів і невтручання у внутрішні справи, іншими загальноновизнаними принципами і нормами міжнародного права. Важливим принципом є прийняття рішень консенсусом, що дає змогу повною мірою врахувати інтереси кожної держави-члена та вигідно відрізняє ГУАМ від багатьох інших міжнародних організацій і структур.

Основним органом ГУАМ є Рада, що збирається на чотирьох рівнях:

- голів держав (раз на рік);
- міністрів закордонних справ (двічі на рік);
- національних координаторів (чотири рази на рік);
- постійних представників (після їхньої акредитації при ГУАМ за місцем знаходження її Секретаріату на постійній основі).

Допоміжним органом Ради є Секретаріат ГУАМ у Києві.

До структури Організації входять вісім галузевих робочих груп з питань:

- економіки та торгівлі;
- енергетики;
- транспорту;
- культури, науки та освіти;
- туризму;
- боротьби з тероризмом, організованою злочинністю та поширенням наркотиків;
- питань інформаційних технологій;
- надзвичайних ситуацій.

Крім того, існують інші механізми політичної взаємодії та галузевого співробітництва. Насамперед, це стосується взаємодії держав-учасниць ГУАМ в рамках інших міжнародних організацій та механізмів їхнього співробітництва за відповідними договорами, такими, наприклад, як Конвенція держав-учасниць ГУАМ про взаємне надання допомоги з консульських питань від 7 липня 2001 року, Протокол про співробітництво прикордонних відомств держав-учасниць ГУАМ від 4 липня 2003 року. Крім цього, за Рамковою програмою ГУАМ – США реалізуються два окремих проекти – Віртуальний центр ГУАМ з боротьби з тероризмом, організованою злочинністю, поширенням наркотиків та іншими небезпечними видами злочинів, до якого інтегровано Міждержавну інформаційно-аналітичну систему ГУАМ (ВЦ/МІАС), та Проект зі сприяння торгівлі та транспортуванню (ПСТТ).

Поза договірними рамками Організації діють:

- Парламентська асамблея ГУАМ (заснована у вересні 2004 року) та її комітети з політичних та правових питань, науки, культури та освіти,

- торговельно-економічних питань;
- Форум зі співробітництва жінок держав-учасниць ГУАМ (заснований у вересні 2001 року);
- Міжнародний союз об'єднань громадян „Молодіжний форум країн ГУАМ” (заснований у листопаді 2006 року);
- Ділова рада ГУАМ (створена у липні 2002 року);
- Економічний форум ГУАМ (вперше скликаний у листопаді 2004 року).

За період 1997-2007 років проведено понад 90 засідань робочих органів та інших заходів в рамках ГУАМ.

Нормативну базу Організації за демократію та економічний розвиток – ГУАМ становлять Статут та Київська декларація про створення Організації за демократію та економічний розвиток – ГУАМ від 23 травня 2006 року, Кишинівська декларація “В ім'я демократії, стабільності та розвитку” від 22 квітня 2005 року, інші договори та документи ГУАМ. Статут ГУАМ тимчасово застосовується з дати його підписання – 23 травня 2006 року. На даний час його ратифіковано Грузією (2 липня 2006 року) та Азербайджаном (29 грудня 2006 року). Проект Закону України “Про ратифікацію Статуту ГУАМ” внесений Президентом України на розгляд Верховної Ради України 2 серпня 2006 року. Аналогічний законопроект знаходиться на розгляді Парламенту Молдови.

Організація активно діє на міжнародній арені у напрямку налагодження співробітництва з іншими міжнародними організаціями та державами. Їх коло розширюється шляхом взаємодії держав-учасниць ГУАМ на основі спільних планів роботи їхніх постійних представництв при відповідних міжнародних організаціях. Сьогодні така взаємодія відбувається в рамках ООН, ОБСЄ, Ради Європи, ЄС, РЄАП, ЮНЕСКО, міжнародних організацій у Женеві та СНД. Розвиваються зв'язки та партнерські відносини ГУАМ з окремими державами та групами держав, у тому числі США, країнами Балтії, Вишеградською четвіркою, Японією, ЄС.

Відносно новою формою співпраці є діяльність “клубів ГУАМ”, які створено в третій країнах, зокрема, у Бухаресті (Румунія), Варшаві (Республіка Польща), Софії (Болгарія), Токіо (Японія). ГУАМ є відкритою організацією для інших держав, які поділяють її цілі та принципи.

Співпраця правоохоронних органів у рамках Організації здійснюються на основі Угоди про співробітництво між Урядами держав-учасниць ГУАМ у сфері боротьби з тероризмом, організованою злочинністю та іншими небезпечними видами злочинів від 20 липня 2002 року та активно реалізуються в рамках проекту Віртуального центру Міждержавної інформаційно-аналітичної

системи (ВЦ/МІАС) – об'єднання правоохоронних та інших державних органів країн-учасниць ГУАМ, покликано забезпечувати зв'язок, аналіз та обмін інформацією правоохоронного характеру в режимі реального часу, а також сприяти проведенню спільних операцій та координації розслідувань найбільш небезпечних злочинів.

Віртуальний Центр ГУАМ, відповідно до норм міжнародного права та національного законодавства держав-учасниць, здійснює співробітництво у наступних напрямках:

- боротьба з тероризмом;
- боротьба з організованою злочинністю;
- боротьба з незаконними озброєними формуваннями;
- боротьба з незаконним обігом зброї та боеприпасів, військової техніки, окремих видів сировини, матеріалів, обладнання та технологій, що можуть бути використані для їх створення, вибухових та отруйних речовин;
- боротьба з незаконним обігом ядерних матеріалів, радіоактивних речовин, матеріалів, обладнання та технологій подвійного призначення, що можуть бути використані для створення зброї масового знищення;
- боротьба з незаконним обігом наркотичних речовин, психотропних речовин та прекурсорів;
- боротьба з підробкою засобів платежу, цінних паперів, фінансових документів, посвідчень, а також введенням їх в обіг та незаконним використанням;
- боротьба зі злочинами в економічній та фінансовій сферах, у тому числі тими, що пов'язані з ухиленням від сплати податків, відмиванням грошових коштів та корупцією;
- боротьба з контрабандою та іншими митними правопорушеннями;
- боротьба зі злочинами проти особи та майновими злочинами;
- розшук підозрюваних та обвинувачених у вчиненні злочинів, а також осіб, що ухиляються від кримінальної відповідальності чи виконання покарання;
- розшук безвісті зниклих осіб та ідентифікація невпізнаних трупів;
- боротьба з крадіжками, незаконним обігом та торгівлею автотранспортними засобами;
- боротьба з незаконною міграцією, торгівлею людьми та людськими органами;
- боротьба зі злочинами у сфері використання комп'ютерних мереж та технологій;
- боротьба зі злочинами у сфері інтелектуальної власності;
- боротьба із захопленням повітряних, морських суден та інших транспортних засобів.

Віртуальний Центр сприяє правоохоронним органам у своєчасному аналізі та безпечному розподілі інформації, даних, напрямків та зразків, оцінок загроз та інших питань, що становлять інтерес для держав-учасниць ГУАМ за напрямками:

- оперативний обмін інформацією в режимі реального часу;
- проведення спільних регіональних операцій із використанням обміну оперативними даними в автоматизованому режимі;
- створення спільних груп з розслідування злочинів, учинених транснаціональними злочинними групами з високим рівнем організації;
- аналіз інформації, правоохоронного характеру з метою адекватної оцінки наявних загроз;
- створення об'єднаного банку даних розподіленого типу з метою розширення аналітичних можливостей;
- створення технічної та телекомунікаційної інфраструктури Віртуального центру на основі Міждержавної інформаційно-аналітичної системи (МІАС) ГУАМ.

На даний час у державах-учасницях ГУАМ створено національні міжвідомчі групи цільового призначення (НМГ), розгортаються національні сегменти МІАС – національні інформаційно-аналітичні центри (НІАЦ), міждержавними експертними комісіями (МЕК) проводяться спільні операції ГУАМ. Так, у липні 2006 року Організацією запроваджено операцію “Химера”, спрямовану на протидію торгівлі людьми, у рамках якої органами внутрішніх справ України (упродовж трьох місяців) виявлено 37 злочинів, передбачених ст. 149 (Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини) КК України, встановлено та повернуто на Україну 41 потерпілого від протиправної діяльності трафікерів, у тому числі 9 неповнолітніх.

Під егідою Робочої групи з боротьби з тероризмом, організованою злочинністю та поширенням наркотиків створено та розпочато діяльність чотирьох робочих підгруп з боротьби з торгівлею людьми та нелегальною міграцією, з незаконним обігом наркотиків, з тероризмом, з корупцією та відмиванням грошей.

4. Роль дипломатичних представництв України за кордоном та діяльність “офіцерів зв’язку” щодо забезпечення взаємодії правоохоронних органів різних держав⁹

Дипломатичні представництва України за кордоном відіграють важливу роль в організації взаємодії правоохоронних органів різних держав на напрямку протидії злочинності, у тому числі торгівлі людьми. Це виявляється, перш за все, у діяльності офіцерів зв’язку у складі таких установ. Крім того, консульські повноваження представництв дають змогу надавати допомогу потерпілим від злочинів зазначеної спрямованості, забезпечувати їх необхідною інформацією та сприяти у поверненні їх на батьківщину, залучати до взаємодії у цій сфері міжнародні урядові та неурядові організації, інформувати повноважні органи України та країни перебування про обставини злочину, сприяти правоохоронцям цих держав налагоджувати взаємодію на початковому етапі.

Слід зазначити, що забезпечення захисту прав та інтересів громадян України за кордоном має пріоритетне значення в роботі дипломатичних представництв України. Моніторинг стану дотримання та захисту прав громадян України за кордоном на постійній основі проводить Департамент консульської служби Міністерства закордонних справ України.

З метою реалізації державної політики на цьому важливому напрямку МЗС України спільно із закордонними консульськими установами використовується весь інструментарій міжнародного права, повний спектр дипломатичних засобів, наявні важелі впливу на позитивне вирішення питань, пов’язаних із захистом прав та інтересів громадян України за кордоном.

Згідно з положеннями Консульського статуту України, консул вживає заходів, щоб громадяни України користувалися тими правами, які належать їм за законами держави перебування і міжнародними договорами. Використовуючи свої повноваження, він, наприклад, може надати громадянину України у разі захворювання адреси та номери телефонів місцевих лікарень. На прохання громадянина консул може також зв’язатися з його родиною.

На даний час запроваджено спрощений порядок повернення в Україну громадян, які стали жертвами злочинів, пов’язаних з торгівлею людьми, сексуальною та іншою експлуатацією.

⁹ Інформацію взято з офіційного сайту МЗС України (www.mfa.gov.ua), дані щодо діяльності офіцерів зв’язку взято з нормативних документів МВС України (зокрема, наказу МВС України від 15.05.2007 № 158 “Про організацію міжнародної діяльності органів внутрішніх справ України”), довідок ДБЗПТЛ МВС України, відредаговано Данилюком М.П.

У разі втрати паспортів консульські установи України у стислі терміни вирішують безпосередньо з відділами громадянства, паспортної та імміграційної служби МВС України питання підтвердження особи громадянина для подальшого документування його закордонною установою свідоцтвом на повернення в Україну. Існують також домовленості з Міжнародною організацією з міграції про взаємодію у допомозі жертвам торгівлі людьми і сексуальної експлуатації та у поверненні українських громадян на Батьківщину.

Кожний громадянин України, який перебуває за кордоном, може звернутися до консульської установи України по допомогу. Це можна зробити такими способами:

- зателефонувати до консула особисто або до будь-якого співробітника консульської установи України, чи передати інформацію через третю особу, гуманітарну організацію;
- особисто прийти на консульський прийом;
- звернутися факсом чи поштою (у зверненні має бути зазначено прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання громадянина, контактний телефон (факс), громадянство та викладено, по можливості детально, суть проблеми, звернення повинно бути підписано заявником із зазначенням дати);
- направити своє звернення електронним зв'язком на адресу консульства;
- звернутись до будь-якої офіційної установи або ж до неурядової правозахисної організації з проханням передати відповідну інформацію консулу України.

Ураховуючи специфіку торгівлі людьми, важливість ідентифікації та роботи з потерпілими від міжнародного трафіку, їх небажання контактувати з будь-ким, у тому числі правоохоронцями, з приводу їх експлуатації (через брак інформації, особисті моральні цінності, залякування з боку трафікерів тощо), подекуди нелегальне перебування таких осіб на території іноземної держави, МЗС та консульські установи України за кордоном співпрацюють з органами внутрішніх справ на напрямку інформування останніх про депортованих з-за кордону громадян України.

Вирішення питань, що виникають при роботі з потерпілими від злочинів, у тому числі торгівлі людьми, консульськими установами України за кордоном, є найбільш ефективним у випадку наявності у складі дипломатичного представництва офіцера зв'язку – представника МВС України. Останній як працівник міліції України може визначити найбільш ефективні шляхи забезпечення прав та законних інтересів потерпілих, а також організувати швидкий обмін інформацією щодо протиправної діяльності трафікерів.

Основними завданнями офіцерів зв'язку у складі дипломатичних представництв України за кордоном є:

- аналіз проектів міжнародних договорів, актів законодавства, положень державних та галузевих програм з питань співробітництва між Україною та країною перебування у правовій та правоохоронній сферах;
- аналіз тенденцій розвитку криміногенної ситуації та досвіду боротьби зі злочинністю в країні перебування, фактів протиправної діяльності громадян України за кордоном та злочинами, учиненими проти них;
- вивчення та узагальнення інформації та матеріалів стосовно законодавства країни перебування з правоохоронних питань, при необхідності – забезпечення перекладу та надіслання їх до МВС України чи інших правоохоронних органів, внесення пропозицій щодо вдосконалення міжнародного співробітництва у цій сфері;
- забезпечення та підтримання робочих контактів дипломатичної установи з правоохоронними органами країни перебування на місцях;
- здійснення моніторингу виконання міжнародних конвенцій та угод щодо боротьби зі злочинністю та співробітництва в галузі права, учасниками яких є Україна і країна перебування, внесення пропозицій щодо вдосконалення договірно-правової бази двостороннього співробітництва;
- здійснення координації питань, пов'язаних із виконанням сторонами клопотань про надання правової допомоги, сприяння у межах своєї компетенції повному та своєчасному розгляду відповідними органами країни перебування запитів компетентних органів України;
- сприяння органам внутрішніх справ, іншим правоохоронним органам України та країни перебування в налагодженні співробітництва в боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю, координація у межах компетенції спільних дій щодо попередження, розкриття та розслідування злочинів, забезпечення обміну інформацією оперативного-розшукового, процесуального чи довідкового характеру;
- здійснення через компетентні органи із дотриманням положень законодавства країни перебування заходів з розшуку громадян України, які зникли без вісти чи переховуються від органів досудового слідства чи суду, виконання доручень цих органів щодо громадян України, витребування необхідних документів від компетентних органів країни перебування;
- опрацювання документів, що надходять до дипломатичного представництва від правоохоронних органів країни перебування, здійснення відповідних перевірок, підготовка відповідей;
- допомога дипломатичному представництву з питань депортації громадян України з країни перебування;
- підготовка повідомлень до МВС та МЗС України (на підставі інформації, отриманої від компетентних органів країни перебування) про вчинення злочинів громадянами чи відносно громадян України, здійснення контролю за ходом розслідування, участь у судових засіданнях у рамках

кримінальних справ щодо громадян України;

- надання у разі необхідності допомоги громадянам України, які отримали тілесні ушкодження в дорожньо-транспортних пригодах або внаслідок протиправних дій, а також родичам загиблих громадян на території країни перебування;
- надання консультативної та правової допомоги з правоохоронних питань громадянам України на території країни перебування, розгляд заяв громадян України про крадіжку або втрату документів, здійснення відповідних перевірок, участь у прийнятті рішення про видачу свідоцтва на повернення в Україну тощо.

У зв'язку з необхідністю реалізації цього виду міжнародного співробітництва, МВС України запроваджено посади його представників у дипломатичних представництвах України в Державі Ізраїль, Федеративній Республіці Німеччина, Російській Федерації, Республіці Польща, Румунії, Турецькій та Угорській Республіках. Активне співробітництво на напрямку протидії торгівлі людьми налагоджене МВС України з офіцерами зв'язку іноземних поліцейських відомств в Україні.

Так, наприкінці березня 2007 року Департаментом боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, МВС України викрито протиправну діяльність організованої злочинної групи з міжнародними зв'язками у складі трьох громадян України, які у період з 2003 по 2007 роки здійснювали забезпечення заняття проституцією українськими жінками в країнах Європейського Союзу.

У рамках проведення комплексу заходів встановлено, що зазначеною групою розроблено схему надання громадянами України сексуальних послуг за кордоном з використанням можливостей Всесвітньої інформаційної мережі загального доступу – Інтернет.

Оперативна розробка та розслідування кримінальної справи за даним фактом здійснювались за тісної взаємодії з представниками правоохоронних органів Французької Республіки та США в дипломатичних представництвах цих держав в Україні. Зокрема, Французькою Стороною було встановлено осіб, що переправлялися за підробленими документами за кордон для надання сексуальних послуг, та надано інші матеріали на адресу Департаменту, що підтверджують протиправну діяльність злочинної групи. Також, на запит ДБЗПТЛ МВС України офіцерами зв'язку Федерального Бюро Розслідувань США в Україні було надано відомості щодо реєстрації та адміністрування відповідного веб-сайту ескорт-послуг.

5. Використання органами внутрішніх справ можливостей міжнародних урядових та неурядових організацій та їх діяльність на напрямку протидії торгівлі людьми.

Ефективність боротьби з торгівлею людьми в усіх її формах може бути досягнута лише за умови приєднання до цієї боротьби громадянського суспільства. Через ряд причин, неабияку роль у цій сфері відіграють міжнародні та неурядові організації.

По-перше, їх ресурси та спрямованість дають їм можливість допомагати державним органам здійснювати профілактику злочинності у зазначеній сфері, зокрема, шляхом виготовлення інформаційно-довідкових матеріалів, проведення конференцій та інших заходів з підвищення рівня громадської обізнаності щодо проблеми, створення відеоматеріалів, рекламних роликів із даної тематики, запровадження гарячих телефонних ліній, консультаційних центрів тощо. По-друге, вони сприяють наданню тих видів допомоги потерпілим від міжнародного трафіку, які органи державної влади самостійно в умовах сьогодення, нажаль, не можуть надати в повному обсязі. Це, насамперед, реінтеграція та реабілітація жертв торгівлі людьми, матеріальна, медична та психологічна допомога, надання притулку, ресоціалізація, організація професійного навчання, сприяння у працевлаштуванні тощо. Крім того, міжнародні та неурядові організації сприяють проведенню навчання фахівців різних галузей, залучених до протидії торгівлі людьми, підтримують дослідження різних аспектів проблеми, а також надають технічну підтримку відповідним державним інституціям.

Майже усі організації, що здійснюють превентивну роботу, звертають особливу увагу на групи ризику, до яких відносяться молоді люди, що намагаються отримати роботу за кордоном. Організації мають на меті застерегти громадян України про небезпеку такого працевлаштування. Для цього надаються рекомендації завжди тримати при собі паспорт, чітко знати ім'я та адресу роботодавця, розмір оплати праці, умови проживання, строк контракту, залишати копії паспортів та інших документів родичам чи друзям. Перед відправленням в іншу країну організації радять мігрантам звернутись до посольства чи консульства іноземної держави та отримати інформацію про умови імміграції та трудове законодавство країни призначення.

Особлива увага приділяється медичній допомозі потерпілим від торгівлі людьми. Створюються консультаційні центри та притулки, де жертви, що пережили ситуацію експлуатації, можуть пройти обстеження, отримати першу медичну допомогу та направлення на подальше лікування.

Не менш важливою є психологічна підтримка жертв міжнародного трафіку, адже від того, як потерпілого сприйме суспільство у перші дні після повернення, часто залежить його майбутня доля. У багатьох випадках неприйняття родиною та відчуження оточуючих змушують жертв йти на пошуки нових ризикованих можливостей упорядкування свого життя, і вони знов потрапляють у тенета трафікерів. Тому досвідчені психологи намагаються зняти з потерпілих почуття провини за те, що трапилось, подолати сором та страх переслідування.

Важливими принципами роботи таких організацій з протидії торгівлі людьми є:

- захист прав людини;
- дотримання гендерної рівності;
- анонімність і конфіденційність у роботі з потерпілими.

Міжнародні та неурядові організації сприяють залученню громадськості, представників органів державної влади, науково-дослідних та навчальних закладів, ділових та фінансових кіл, засобів масової інформації та інших сил для створення потужної системи протидії торгівлі людьми. Ефективними є кроки таких організацій і на напрямку сприяння міжнародному співробітництву правоохоронних органів у боротьбі з міжнародним трафіком, що знаходить свій прояв у забезпеченні участі працівників органів внутрішніх справ України у навчальних тренінгах, семінарах за участю іноземних колег та експертів, проведення ними робочих зустрічей, обміну інформацією, започаткування проектів співпраці, організаційне забезпечення підготовки клопотань про надання міжнародної правової допомоги та ін.

5.1. Організація з безпеки та співробітництва в Європі. Координатор проектів в Україні

Координатор проектів ОБСЄ в Україні надає допомогу уряду України у впровадженні національної стратегії боротьби з торгівлею людьми. Ця діяльність є частиною програми людського виміру та відповідає Плану Дій ОБСЄ з протидії торгівлі людьми, прийнятому у липні 2003 року. У відповідь на звернення українських інституцій Координатор проектів ОБСЄ в Україні впроваджує проекти у п'ятьох напрямках: **політичний рівень, попередження торгівлі людьми, посилення переслідування та криміналізації торгівлі людьми, надання допомоги постраждалим від торгівлі людьми, а також дослідження проблеми торгівлі людьми.**

Важливою складовою роботи Координатора проектів є тісна співпраця з ключовими українськими інституціями, а саме: з Міністерством України

у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерством внутрішніх справ України, Міністерством освіти і науки України, Міністерством юстиції України, Верховним Судом України, Академією прокуратури України, Академією суддів України, а також багатьма регіональними неурядовими організаціями (НУО) та іншими партнерами. На міжнародному рівні Координатор проектів ОБСЄ в Україні тісно співпрацює з ООН, Міжнародною організацією з міграції (МОМ), Міжнародною організацією праці (МОП). Координатор проектів ОБСЄ в Україні також співпрацює з Офісом Спеціального представника та Координатора ОБСЄ з протидії торгівлі людьми, з Бюро демократичних інституцій і прав людини (БДІПЛ) ОБСЄ, з Відділом стратегічних питань поліції ОБСЄ, а також з офісом Координатора ОБСЄ з питань економіки та довілля.

Разом із іншими партнерами Координатор проектів ОБСЄ в Україні надає підтримку українській владі у створенні Бюро Національного координатора з протидії торгівлі людьми. Виходячи з найкращого міжнародного досвіду, очікується, що Бюро виконуватиме провідну роль у боротьбі з торгівлею людьми. Це включатиме: загальну відповідальність за стимулювання, координацію, сприяння, розробку та здійснення нагляду за впровадженням діяльності з протидії торгівлі людьми в Україні. Бюро також виступатиме контактною інституцією щодо координації зусиль та обміну інформацією між відповідними державними установами, неурядовими та міжнародними організаціями. Крім того, Координатор проектів ОБСЄ в Україні надав допомогу у розробленні проекту нової Державної програми з протидії торгівлі людьми на період до 2010 р., шляхом поширення найкращого міжнародного досвіду серед відповідних зацікавлених сторін.

Надаючи підтримку зусиллям України у попередженні торгівлі людьми, Координатор проектів ОБСЄ в Україні проводить кампанії для підвищення рівня обізнаності та розуміння ризиків і наслідків торгівлі людьми серед представників органів влади України, потенційних жертв торгівлі людьми та неурядових організацій. З метою підвищення рівня обізнаності потенційних жертв торгівлі людьми та осіб, які постраждали від цього злочину, але не були ідентифіковані як такі, Координатор проектів ОБСЄ проводить інформаційні кампанії, такі як кампанія за участю переможниці конкурсу Євробачення – 2004 відомої української співачки Руслани. Спільно з Міжнародним жіночим правозахисним центром «Ла Страда-Україна» офіс Координатора розробляє та розповсюджує інформаційні брошури у посольствах та консульствах інших держав в Україні з метою підвищення рівня обізнаності про проблему торгівлі людьми серед осіб, які бажають отримати візи. Частиною цієї роботи є також проект «Сприяння працевлаштуванню вихованців закладів для дітей-сиріт в Україні», що впроваджується Координатором проектів ОБСЄ в Україні спільно з Офісом Координатора ОБСЄ з питань економіки та довілля. Метою цього

проекту є посилення потужностей українських органів влади та мобілізація приватного сектора для підтримки зусиль з протидії торгівлі людьми шляхом створення економічних можливостей для молодих людей, які належать до групи ризику щодо торгівлі людьми, тобто соціально незахищеної молоді та сиріт. Координатором проектів ОБСЄ в Україні були підготовлені та розповсюджені серед зацікавлених партнерів і осіб груп ризику видання «Закінчив навчання – мрієш про роботу», «Втратив роботу, що далі?» та «Як розпочати свій власний бізнес». Це питання є серед пріоритетів і в рамках спільної діяльності з Міжнародною програмою з викоренення найгірших форм дитячої праці Міжнародної організації праці (МОП/ІПЕК). Також, брошури з інформацією щодо юридичних прав потерпілих від торгівлі людьми були розповсюджені серед реальних та імовірних (неідентифікованих) жертв торгівлі людьми. Публікація містить інформацію щодо гарантування безпеки потерпілих, програми захисту потерпілих та свідків в Україні, право на відшкодування завданих збитків.

З метою підвищення кваліфікації фахівців, які працюють в галузі протидії торгівлі людьми, Координатор проектів сприяє регулярному проведенню тренінгів для консультантів гарячих ліній, працівників консульств, засобів масової інформації, а також тренінгів для працівників урядових установ та неурядових організацій. Спільно з ОБСЄ/БДІПЛ розроблений посібник для працівників засобів масової інформації (ЗМІ) та проведено спеціалізовані тренінги для журналістів з висвітлення проблеми торгівлі людьми в ЗМІ.

Спільно з ОБСЄ/БДІПЛ Координатор проектів ОБСЄ в Україні надає допомогу українським органам влади у приведенні українського законодавства з протидії торгівлі людьми у відповідність до міжнародних та регіональних стандартів. Таку допомогу було надано протягом внесення змін до низки статей Кримінального кодексу України, а також при розробці законодавства щодо компенсації жертвам торгівлі людьми. Також була надана допомога в імplementації Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності. Ця діяльність здійснювалась у співпраці з Комітетом Верховної Ради України по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю та неурядовою організацією «Жіночий консорціум України». З метою сприяння переслідуванню торгівців людьми Координатор проектів ОБСЄ в Україні надає технічну допомогу та організовує, у співпраці з українськими партнерами, регулярні тренінги, семінари з підвищення рівня обізнаності щодо проблеми, робочі поїздки з метою обміну досвідом і налагодження контактів, круглі столи для суддів та представників правоохоронних органів тощо.

Крім того, Координатор проектів ОБСЄ в Україні надає допомогу регіональним неурядовим організаціям (НУО) з метою розвитку їхніх можливостей та

забезпечення стабільності їхньої роботи. З 1999 року Бюро демократичних інституцій і прав людини (БДІПЛ) ОБСЄ та Координатор проектів ОБСЄ в Україні підтримують роботу неурядових організацій, що мають телефонні гарячі лінії з питань протидії торгівлі людьми. Також, на прохання декількох регіональних НУО, Координатор проектів ОБСЄ в Україні надає підтримку українським НУО з метою вдосконалення механізму допомоги жертвам торгівлі людьми. Ця діяльність сфокусована на визначенні сфер для розвитку і покращення ефективності роботи НУО в цьому напрямку.

Для підвищення поінформованості про специфіку явища торгівлі людьми в Україні Координатор проектів ОБСЄ в Україні сприяв публікації та розповсюдженню матеріалів та досліджень, що зосереджуються на різних аспектах проблеми. Було здійснено дослідження ринку праці в деяких областях України; механізму усиновлення дітей в Україні; роботи гарячих ліній з протидії торгівлі людьми; механізму надання в Україні соціальної допомоги людям, які стали жертвами торгівлі людьми. Координатор проектів ОБСЄ в Україні опублікував інформаційний довідник з питань трудової міграції та законодавства з протидії торгівлі людьми, а також довідник законодавчих та нормативних актів із протидії торгівлі людьми інших країн.

Більш детальну інформацію можна отримати на інтернет-сайтах: www.osce.org/ukraine та oscersu.org.

5.2. Представництво Міжнародної організації з міграції в Україні

Програми протидії торгівлі людьми Міжнародної організації з міграції в Україні почались в 1998 році. Спираючись на системний підхід, вони складаються з трьох інтегрованих та послідовних компонентів, які покликані допомогти органам влади і громадянському суспільству в їхніх зусиллях, направлених на протидію торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, в цьому регіоні та поза його межами:

- попередження (шляхом поширення інформації для підвищення рівня обізнаності громадськості);
- сприяння органам виконавчої (особливо правоохоронним органам), законодавчої та судової влади у кримінальному переслідуванні трафікерів;
- захист і реінтеграція (включає надання допомоги потерпілим від торгівлі людьми, які повертаються на батьківщину, як безпосередньо, так і через мережу неурядових організацій – партнерів).

Профілактична діяльність МОМ у сфері попередження торгівлі людьми:

- проведення загальнонаціональних інформаційних кампаній;

- створення відеоматеріалів профілактичного характеру (в 2001 році створено 6-ти серійний фільм “Жертви мовчання”, виготовляються короткі рекламні ролики тощо);
- підтримка національної безкоштовної гарячої лінії з питань протидії торгівлі людьми та 19 регіональних гарячих ліній, що включає фінансування, та регулярне навчання працівників і добровільних працівників гарячих ліній;
- проведення семінарів і тренінгів для журналістів з метою збільшення обізнаності з питання торгівлі людьми, а також тренінгів на тему захисту прав потерпілих під час висвітлення судових справ;
- проведення тренінгів для збільшення обізнаності лідерів релігійних громад;
- створення підручників для вчителів для обговорення цієї проблеми в середніх школах;
- підтримка партнерських неурядових організацій з протидії торгівлі людьми з метою підвищення поінформованості громадян України про феномен сучасної работоргівлі
- організація діяльності консультаційних центрів

Крім того, Представництво МОМ в Україні спільно з благодійним фондом “Товариство “Приятелі дітей” підтримує проект з надання допомоги дітям-сиротам та працівникам інтернатів. У рамках даного проекту літні табори організовують щорічно для сиріт-підлітків і сиріт з фізичними вадами протягом останніх 9 років. На сьогоднішній день більш ніж 3500 осиротілих дітей змогли відпочити влітку. Зазначена ініціатива впроваджується в рамках проекту “Боротьба з торгівлею людьми” за фінансування Агентства США з міжнародного розвитку (USAID).

За ініціативи МОМ у квітні цього року провідні оператори мобільного зв'язку в Україні запровадили безкоштовний короткий мобільний номер «527», що спрямовує всі дзвінки до безкоштовної національної інформаційної служби Організації. Професійні оператори гарячої лінії надають поради та застереження щодо пошуків роботи за кордоном, а також допомагають людям, які зазнали експлуатації за кордоном. З початку роботи номера національна безкоштовна гаряча лінія МОМ отримала більше ніж 1700 дзвінків.

Представництво Міжнародної організації з міграції в Україні у співпраці з громадськими організаціями та урядом України відкрили п'ять центрів консультування мігрантів в рамках Програми зміцнення потенціалу у сфері управління міграційними процесами, що здійснюється за фінансової підтримки Європейського Союзу. Центри консультування мігрантів розташовані в Києві, Львові, Харкові, Тернополі та Одесі. Вони функціонують на базі громадських організацій: Фонду Регіональних ініціатив (Київ), Західноукраїнського

ресурсного центру (Львів), Карітас (Харків), Відродження нації (Тернопіль) та Південноукраїнського центру молодих юристів (Одеса).

Метою їх діяльності є надання точної інформації про реалії та потенційні ризики, що можуть очікувати трудових мігрантів за межами України, а також про те, чим загрожує незаконний виїзд та перебування в інших країнах. Працівники Центрів консультування мігрантів інформують клієнтів про права робітників за кордоном, законні шляхи міграції, отримання віз, небезпеку незаконної міграції до зарубіжних країн, а також попереджають про проблему торгівлі людьми.

Діяльність та основні досягнення МОМ в сфері сприяння органам влади у кримінальному переслідуванні трафікерів:

- співпраця з Департаментом боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, МВС України;
- участь у створенні міжвідомчої координаційної групи з питань торгівлі людьми;
- проведення тренінгів та регіональних конференцій для працівників правоохоронних органів, видання довідково-методичних видань правоохоронної тематики;
- за підтримки МОМ українські урядовці взяли участь в більш ніж 50 візитах до 23 країн Європи з метою обміну досвідом і розвитку контактів з колегами;
- надання технічної підтримки органам правопорядку;
- забезпечення реалізації проектів співпраці між МВС України та поліцейськими відомствами країн призначення на напрямку протидії міжнародному трафіку (започаткування у 2006 році проекту українсько-чеського співробітництва під назвою “Зеро”).

Діяльність та основні досягнення МОМ в сфері захисту і реінтеграції:

- створено національну мережу неурядових організацій-партнерів, яка зросла з 20 у 2001 році до більш ніж 60 у 2006 році, проведено навчання їх працівників щодо надання реінтеграційної допомоги;
- створено мережу реабілітаційних центрів, якими на постійній основі надається допомога потерпілим від торгівлі людьми;
- проведено більше 100 тренінгів для працівників неурядових організацій, з метою підтримки і збільшення їх можливостей для роботи;
- за програмою навчання мікропідприємництву в рамках реінтеграції потерпілих від торгівлі людьми було засновано більше 45 нових підприємств;
- за статистикою 2005 року 75% потерпілих, які отримали реінтеграційну допомогу, влаштувались на роботу, 9% повернулись до навчання, і тільки 2% повернулись за кордон;
- жертвам торгівлі людьми надається юридична допомога, все більше з них погоджуються на співпрацю з правоохоронними органами України і

дають добровільні свідчення в суді;

- більше 2700 жертв торгівлі людьми, яких було повернуто з більш ніж 48 країн світу, отримали реінтеграційну допомогу з 2000 по 2006 роки.

Ці та інші досягнення стали можливими завдяки фінансовій підтримці Європейського Союзу, Урядів Швеції, Швейцарії, Данії, Італії та Сполучених Штатів Америки.

5.3. Міжнародний жіночий правозахисний центр “Ла Страда–Україна”

Міжнародний жіночий правозахисний центр “Ла Страда-Україна” з 1997 року працює в напрямі запобігання торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми, ліквідації всіх форм дискримінації та насильства у суспільстві, сприяння дотриманню прав людини, гендерної рівності та захисту прав дітей.

Центр є засновником та членом Міжнародної асоціації „Ла Страда” (з 2004 року), членом мережі «Аріадна», членом Координаційної ради із запобігання торгівлі жінками при Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини (з 1998 року), Експертної робочої групи при Міжвідомчій координаційній раді із запобігання торгівлі людьми (з 2003 року), Громадської ради при МВС України з питань забезпечення прав людини (з 2005 року).

Напрями діяльності:

Інформаційна діяльність. Співпраця із ЗМІ, підготовка та проведення інформаційних кампаній, створення та розповсюдження соціальної реклами, систематична електронна розсилка новин щодо проблеми торгівлі людьми, підготовка та розсилка електронних інформаційних бюлетенів.

Сайт Центру - **www.lastrada.org.ua**. На ньому розміщено інформацію про напрями діяльності Центру, проекти, огляд міжнародного та національного законодавства щодо протидії торгівлі людьми, приклади інформаційних та методичних матеріалів, поради для тих, хто виїжджає за кордон, життєві історії потерпілих від торгівлі людьми, а також систематизовану теоретично-практичну інформацію. В 2005 р. розроблено та додано сторінки з тематики запобігання насильству та захисту прав дітей.

Підготовка та видання літератури. “Ла Страда-Україна” розробляє наукові та методичні видання із забезпечення діяльності щодо запобігання торгівлі людьми, насильству, захисту прав дітей та впровадженню гендерної рівності спільно з Науково-методичним центром вищої освіти МОН України, Державною

соціальною службою України для сім'ї, дітей та молоді, Міністерством України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерством внутрішніх справ, Академією прокуратури та іншими.

Публікації Центру розповсюджуються безкоштовно і є доступними для всіх зацікавлених громадських організацій та державних структур.

Лобіювання. Проведення досліджень з проблем торгівлі людьми, сексуальної експлуатації дітей, насильства, дискримінації в суспільстві, дотримання прав людини.

Участь у розробці та прийнятті міжнародних документів, зокрема, Конвенції ООН по боротьбі із транснаціональною організованою злочинністю та Факультативного протоколу про попередження та припинення торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми, та покарання за неї (2000), Конвенції Ради Європи по боротьбі із торгівлею людьми (2005) та Конвенції Ради Європи по боротьбі із сексуальною експлуатацією та сексуальним розбещенням дітей (2007).

Вдосконалення національного законодавства: участь у роботі над проектами державних програм протидії торгівлі людьми; зокрема “Програма запобігання торгівлі жінками та дітьми” (№ 1768 від 25 вересня 1999 р.), “Комплексна програма протидії торгівлі людьми на 2002 – 2005 рр.” (№ 766 від 5 червня 2002 р.) Державної програми протидії торгівлі людьми до 2010 р., внесення змін до статей 149 та 303, 301, 304 Кримінального кодексу України для приведення їх у відповідність до міжнародних стандартів. **Превентивно-освітня діяльність:** ведення просвітницької діяльності серед молоді з тематики діяльності Центру, проведення тренінгів, семінарів, круглих столів, конференцій для фахівців, підготовка, видання та розповсюдження інформаційних матеріалів тощо.

Соціальна допомога потерпілим від торгівлі людьми є невід'ємною частиною діяльністю Центру: організація та надання допомоги потерпілим від торгівлі людьми (медична, психологічна, юридична допомога, надання тимчасового притулку, соціальний супровід, переадресація та ін.), а також членам їх родин; організація та надання допомоги дітям, потерпілим від торгівлі людьми, сексуальної експлуатації та насильства; допомога та сприяння у пошуку українських громадян, які зникли за кордоном, та поверненні їх в Україну; співпраця з дипломатичними установами зарубіжних країн в Україні та дипломатичними установами України за кордоном з метою надання допомоги потерпілим.

Національна «гаряча лінія» з питань запобігання торгівлі людьми 8 800 500 22 50 працює на базі центру з листопада 1997 року. Налагоджено також консультування через Інтернет.

Правозахисна діяльність.

Важливим напрямом роботи центру стала реалізація правозахисного компоненту через Громадську раду по забезпеченню прав людини при МВС України та громадські ради при УМВС в регіонах України.

Додатки

Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності

Прийнята резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 року (додатково див. Протоколи від 15.11.2000)

(Конвенцію ратифіковано із застереженнями і заявами Законом № 1433-IV від 04.02.2004)

Стаття 1 Мета

Мета цієї Конвенції полягає у сприянні співробітництву в справі більш ефективного попередження транснаціональної організованої злочинності та боротьби з нею.

Стаття 2 Терміни

Для цілей цієї Конвенції:

- a) “організована злочинна група” означає структурно оформлену групу в складі трьох або більше осіб, що існує протягом визначеного періоду часу і діє узгоджено з метою здійснення одного або декількох серйозних злочинів або злочинів, визнаних такими відповідно до цієї Конвенції, для того, щоб одержати, прямо або посередньо, фінансову або іншу матеріальну вигоду;
- b) “серйозний злочин” означає злочин, який карається позбавленням волі на максимальний строк не менше чотирьох років або більш суворою мірою покарання;
- c) “структурно оформлена група” означає групу, яка не була випадково утворена для негайного вчинення злочину і в якій не обов'язково формально визначені ролі її членів, обговорений безперервний характер членства або створена розвинута структура;
- d) “майно” означає будь-які активи, матеріальні чи нематеріальні, рухомі чи нерухомі, виражені в речах чи у правах, а також юридичні документи або акти, які підтверджують право на такі активи або інтерес у них;
- e) “доходи від злочину” означають будь-яке майно, придбане чи отримане, прямо або посередньо, в результаті вчинення будь-якого злочину;
- f) “арешт” або “виїмка” означають тимчасову заборону передачі, перетворення, відчуження або пересування майна, або тимчасовий вступ у володіння таким майном, або тимчасове здійснення контролю над ним за постановою суду або іншого компетентного органу;

- g) “конфіскація” означає остаточне позбавлення майна за постановою суду або іншого компетентного органа;
- h) “основне правопорушення” означає будь-яке правопорушення, в результаті якого були отримані доходи, щодо яких можуть бути вчинені діяння, зазначені у статті 6 цієї Конвенції, що утворюють склад злочину;
- i) “контрольована поставка” означає метод, при якому допускається вивезення, провезення або ввезення на територію однієї або декількох держав незаконних або таких, що викликають підозри, партій вантажу з відома та під наглядом їхніх компетентних органів з метою розслідування будь-якого злочину і виявлення осіб, які беруть участь у вчиненні цього злочину;
- j) “регіональна організація економічної інтеграції” означає організацію, створену суверенними державами будь-якого регіону, якій її держави-члени передали повноваження з питань, регульованих цією Конвенцією, і яка належним чином уповноважена відповідно до її внутрішніх процедур підписувати, ратифікувати, приймати, затверджувати цю Конвенцію або приєднуватися до неї; посилання в цій Конвенції на “Держави-учасниці” відносяться до таких організацій у межах їхньої компетенції.

Стаття 3 Сфера застосування

1. Ця Конвенція, якщо в ній не зазначене інше, застосовується до попередження, розслідування і карного переслідування у зв'язку з:

- a) злочинами, визнаними такими відповідно до статей 5, 6, 8 і 23 цієї Конвенції, і
- b) серйозними злочинами, як вони визначені у статті 2 цієї Конвенції, якщо ці злочини носять транснаціональний характер і вчинені за участю організованої злочинної групи.

2. Для мети пункту 1 цієї статті злочин носить транснаціональний характер, якщо:

- a) він вчинений у більш ніж одній державі;
- b) він вчинений в одній державі, але істотна частина його підготовки, планування, керівництва або контролю має місце в іншій державі;
- c) він вчинений в одній державі, але за участю організованої злочинної групи, яка здійснює злочинну діяльність у більш ніж одній державі; або
- d) він вчинений в одній державі, але його істотні наслідки мають місце в іншій державі.

Стаття 4 Захист суверенітету

1. Держави-учасниці здійснюють свої зобов'язання за цією Конвенцією відповідно до принципів суверенної рівності та територіальної цілісності держав і принципу невтручання у внутрішні справи інших держав.

2. Ніщо у цій Конвенції не наділяє Державу-учасницю правом здійснювати на території іншої держави юрисдикцію і функції, які входять виключно до компетенції органів цієї іншої держави відповідно до її внутрішнього законодавства.

Стаття 5 Криміналізація участі в організованій злочинній групі

1. Кожна Держава-учасниця вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть знадобитися для того, щоб визнати в якості кримінально караних такі діяння, коли вони вчиняються навмисно:

- a) обидва чи одне з таких діянь, не відносячи їх до замаху на вчинення злочину і незалежно від фактичного вчинення злочинного діяння:
  - I) змова з одним або декількома особами щодо вчинення серйозного злочину, що переслідує мету, прямо чи посередньо пов'язану з одержанням фінансової або іншої матеріальної вигоди, причому, якщо це передбачено внутрішнім законодавством, також передбачається фактичне вчинення одним з учасників змови будь-якої дії для реалізації цієї змови або причетність організованої злочинної групи;
  - II) діяння будь-якої особи, яка, усвідомлюючи або мету і загальну злочинну діяльність організованої злочинної групи, або її наміри вчинити відповідні злочини, бере активну участь у:
    - злочинній діяльності організованої злочинної групи;
    - інших видах діяльності організованої злочинної групи, усвідомлюючи, що її участь сприятиме досягненню вищезгаданої злочинної мети;
- b) організацію, керівництво, пособництво, підбурювання, сприяння або надання порад щодо серйозного злочину, вчиненого за участю організованої злочинної групи.

2. Усвідомлення, намір, умисел, мета або змова, про які йдеться у пункті 1 цієї статті, можуть бути встановлені з об'єктивних фактичних обставин справи.

3. Держави-учасниці, внутрішнє законодавство яких як елемент складів злочинів, визнаних такими відповідно до пункту 1 (а) (i) цієї статті, передбачає причетність організованої злочинної групи, забезпечують, щоб їхнє внутрішнє законодавство відносило до числа серйозних злочинів усі злочини, вчинені за участю організованих злочинних груп. Такі Держави-учасниці, а також

Держави-учасниці, внутрішнє законодавство яких як елемент складів злочинів, визнаних такими відповідно до пункту 1 (а) (і) цієї статті, передбачає фактичне вчинення дії по реалізації змови, повідомляють про це Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй під час підписання ними цієї Конвенції або під час здачі на зберігання ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження або приєднання.

Стаття 6 Криміналізація відмивання доходів від злочинів

1. Кожна Держава-учасниця вживає відповідно до основних принципів свого внутрішнього законодавства таких законодавчих та інших заходів, які можуть знадобитися для того, щоб визнати в якості кримінально караних такі діяння, коли вони вчинені навмисно:

- a) I) конверсію або переказ майна, якщо відомо, що таке майно являє собою доходи від злочинів, з метою приховання злочинного походження цього майна або з метою надання допомоги будь-якій особі, яка бере участь у вчиненні основного правопорушення, для того, щоб вона могла ухилитися від відповідальності за свої діяння;
- II) приховування справжнього характеру, походження, місця знаходження, способу розпорядження, переміщення, прав на майно або його належність, якщо відомо, що таке майно являє собою доходи від злочинів;

b) за умови дотримання основних принципів своєї правової системи:

- I) придбання, володіння або використання майна, якщо в момент його одержання відомо, що таке майно являє собою доходи від злочинів;
- II) участь, причетність або вступ у змову з метою вчинення будь-якого зі злочинів, визнаних такими відповідно до цієї статті, замах на його вчинення, а також пособництво, підбурювання, сприяння або надання порад під час його вчинення.

2. Для цілей здійснення або застосування пункту 1 цієї статті:

- a) кожна Держава-учасниця прагне застосовувати пункт 1 цієї статті до найширшого кола основних правопорушень;
- b) кожна Держава-учасниця включає до числа основних правопорушень усі серйозні злочини, як вони визначені у статті 2 цієї Конвенції, та злочини, визнані такими у статтях 5, 8 і 23 цієї Конвенції. У разі, коли законодавство Держав-учасниць містить перелік конкретних основних правопорушень, до нього включається, як мінімум, всеосяжне коло злочинів, пов'язаних з діяльністю організованих злочинних груп;
- c) для цілей підпункту (b) основні правопорушення включають злочини,

вчинені як в межах, так і за межами юрисдикції відповідної Держави-учасниці. Проте злочини, вчинені за межами юрисдикції будь-якої Держави-учасниці, являють собою основні правопорушення тільки за умови, що відповідне діяння є кримінально караним відповідно до внутрішнього законодавства держави, в якій воно вчинене, і було б кримінально караним відповідно до внутрішнього законодавства Держави-учасниці, в якій здійснюється або застосовується ця стаття, якби воно було вчинене в ній;

- d) кожна Держава - учасниця надає Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй тексти своїх законів, що забезпечують здійснення положень цієї статті, а також тексти будь-яких наступних змін до таких законів або їхній опис;
- e) якщо цього вимагають основні принципи внутрішнього законодавства Держави-учасниці, то можна передбачити, що злочини, зазначені в пункті 1 цієї статті, не відносяться до осіб, які вчинили основне правопорушення;
- f) усвідомлення, умисел або мета як елементи складу злочину, зазначеного в пункті 1 цієї статті, можуть бути встановлені з об'єктивних фактичних обставин справи.

Стаття 7 Заходи щодо боротьби з відмиванням коштів

1. Кожна Держава-учасниця:

- a) встановлює всеосяжний внутрішній режим регулювання і нагляду щодо банків і небанківських фінансових установ, а також, у відповідних випадках, інших органів, що є особливо уразливими з погляду відмивання коштів, у межах своєї компетенції з метою недопущення і виявлення усіх форм відмивання коштів, причому такий режим ґрунтується на вимогах щодо ідентифікації особи клієнта, ведення звітності та надання інформації про підозрілі угоди;
- b) без шкоди для статей 18 і 27 цієї Конвенції забезпечує, щоб адміністративні, регулюючі, правоохоронні й інші органи, які ведуть боротьбу з відмиванням коштів (у тому числі, коли це відповідає внутрішньому законодавству, і судові органи), були здатні здійснювати співробітництво й обмін інформацією на національному і міжнародному рівнях на умовах, що встановлюються її внутрішнім законодавством, і з цією метою розглядає питання про заснування підрозділу з фінансової оперативної інформації, що буде діяти як національний центр для збору, аналізу і поширення інформації, що стосується можливих випадків відмивання коштів.

2. Держави-учасниці розглядають питання про застосування практично можливих заходів щодо виявлення переміщення готівкових коштів і відповідних

оборотних інструментів через їхні кордони і щодо контролю за таким переміщенням за умови дотримання гарантій, спрямованих на забезпечення належного використання інформації, і не створюючи будь-яких перешкод переміщенню законного капіталу. Такі заходи можуть включати вимогу про те, щоб фізичні особи і комерційні організації повідомляли про транскордонні переведення значних обсягів готівкових коштів і передачі відповідних оборотних інструментів.

3. При встановленні внутрішнього режиму регулювання і нагляду відповідно до положень цієї статті і без шкоди для будь-якої іншої статті цієї Конвенції Державам-учасницям пропонується керуватися відповідними ініціативами регіональних, міжрегіональних і багатосторонніх організацій, спрямованими проти відмивання коштів.

4. Держави-учасниці прагнуть до розвитку і заохочення глобального, регіонального, субрегіонального і двостороннього співробітництва між судовими і правоохоронними органами, а також органами фінансового регулювання з метою боротьби з відмиванням коштів.

Стаття 8 Криміналізація корупції

1. Кожна Держава-учасниця вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть знадобитися для того, щоб визнати в якості кримінально караних такі діяння, коли вони вчиняються навмисно:

- a) обіцянка, пропозиція або надання публічній посадовій особі, особисто або через посередників, будь-якої неправомірної переваги для самої посадової особи або іншої фізичної чи юридичної особи для того, щоб ця посадова особа вчинила будь-яку дію або бездіяльність при виконанні своїх службових обов'язків;
- b) вимагання або прийняття публічною посадовою особою, особисто або через посередників, будь-якої неправомірної переваги для самої посадової особи або іншої фізичної або юридичної особи для того, щоб ця посадова особа вчинила будь-яку дію чи бездіяльність при виконанні своїх службових обов'язків.

2. Кожна Держава-учасниця розглядає можливість вжиття таких законодавчих та інших заходів, які можуть знадобитися для того, щоб визнати в якості кримінально караних діяння, зазначені в пункті 1 цієї статті, коли в них бере участь будь-яка іноземна публічна посадова особа або міжнародний цивільний службовець. Кожна Держава-учасниця також розглядає можливість визнати кримінально караними інші форми корупції.

3. Кожна Держава-учасниця також вживає таких заходів, які можуть знадобитися для того, щоб визнати в якості кримінально караного участь в якості співільника у вчиненні будь-якого злочину, визнаного таким відповідно до цієї статті.

4. Для цілей пункту 1 цієї статті і статті 9 цієї Конвенції “публічною посадовою особою” є публічна посадова особа або особа, що надає будь-яку публічну послугу, як це визначається внутрішнім законодавством Держави-учасниці, в якій ця особа виконує такі функції, і як це застосовується в кримінальному законодавстві цієї Держави-учасниці.

Стаття 9 Заходи проти корупції

1. На додаток до заходів, викладених у статті 8 цієї Конвенції, кожна Держава-учасниця в тій мірі, в якій це потрібно і відповідає її правовій системі, вживає законодавчих, адміністративних або інших ефективних заходів для сприяння добросовісності, а також для попередження і виявлення корупції серед публічних посадових осіб і покарання за неї.

2. Кожна Держава-учасниця вживає заходів для забезпечення ефективних дій її органів у сфері попередження і виявлення корупції серед публічних посадових осіб і покарання за неї, у тому числі шляхом надання таким органам достатньої незалежності, щоб перешкодити неправомірному впливу на їхні дії.

Стаття 10 Відповідальність юридичних осіб

1. Кожна Держава-учасниця вживає таких заходів, які з урахуванням її правових принципів можуть знадобитися для встановлення відповідальності юридичних осіб за участь у серйозних злочинах, до яких причетна організована злочинна група, і за злочини, визнані такими відповідно до статей 5, 6, 8 і 23 цієї Конвенції.

2. За умови дотримання правових принципів Держави-учасниці відповідальність юридичних осіб може бути кримінальною, цивільно-правовою або адміністративною.

3. Покладання такої відповідальності не завдає шкоди кримінальній відповідальності фізичних осіб, які вчинили злочини.

4. Кожна Держава-учасниця, зокрема, забезпечує застосування щодо юридичних осіб, які притягуються до відповідальності згідно з цією статтею, відповідних ефективних кримінальних або некримінальних санкцій, які здійснюють стримуючий вплив, включаючи грошові санкції.

Стаття 11 Переслідування, винесення судового рішення і санкції

1. Кожна Держава-учасниця за вчинення будь-якого злочину, визнаного таким відповідно до статей 5, 6, 8 і 23 цієї Конвенції, передбачає застосування таких санкцій, які враховують ступінь небезпеки цього злочину.

2. Кожна Держава-учасниця прагне забезпечити використання будь-яких передбачених у її внутрішньому законодавстві дискреційних юридичних повноважень, що відносяться до кримінального переслідування осіб за злочини, що охоплюються цією Конвенцією, для досягнення максимальної ефективності правоохоронних заходів щодо цих злочинів та з належним урахуванням необхідності перешкодити вчиненню таких злочинів.

3. Стосовно злочинів, визнаних такими відповідно до статей 5, 6, 8 і 23 цієї Конвенції, кожна Держава-учасниця вживає належних заходів, відповідно до свого внутрішнього законодавства і з належним урахуванням прав захисту, з метою забезпечення того, щоб умови, які встановлюються у зв'язку з рішеннями про звільнення до суду або до ухвалення рішення по касаційній скарзі або протесту, враховували необхідність забезпечення присутності обвинувачуваного в ході подальшого кримінального провадження.

4. Кожна Держава-учасниця забезпечує, щоб її суди або інші компетентні органи враховували небезпечний характер злочинів, що охоплюються цією Конвенцією, при розгляді питання про можливість дострокового або умовного звільнення осіб, засуджених за такі злочини.

5. Кожна Держава-учасниця у належних випадках встановлює відповідно до свого внутрішнього законодавства тривалий строк давності для порушення кримінального переслідування за будь-який злочин, що охоплюється цією Конвенцією, і більш тривалий строк давності в тих випадках, коли особа, підозрювана у вчиненні злочину, ухиляється від правосуддя.

6. Ніщо у цій Конвенції не зачіпає принципу, згідно з яким визначення злочинів, визнаних такими відповідно до цієї Конвенції, і застосовних юридичних заперечень або інших правових принципів, що визначають правомірність діянь, входить до сфери внутрішнього законодавства кожної Держави-учасниці, а кримінальне переслідування і покарання за такі злочини здійснюються відповідно до цього законодавства.

Стаття 12 Конфіскація та арешт

1. Держави-учасниці вживають, у максимальному ступені, можливому в межах їхніх внутрішніх правових систем, таких заходів, які можуть знадобитися для забезпечення можливості конфіскації:

- а) доходів від злочинів, що охоплюються цією Конвенцією, або майна, вартість якого відповідає вартості таких доходів;
- б) майна, устаткування або інших засобів, які використовувалися або призначалися для використання при вчиненні злочинів, що охоплюються цією Конвенцією.

2. Держави-учасниці вживають таких заходів, які можуть знадобитися для забезпечення можливості виявлення, відстеження, арешту або виїмки будь-чого з перерахованого в пункті 1 цієї статті з метою подальшої конфіскації.

3. Якщо доходи від злочинів були перетворені, частково або повністю, в інше майно, то заходи, зазначені у цій статті, вживаються щодо такого майна.

4. Якщо доходи від злочинів були залучені до майна, придбаного за рахунок законних джерел, то конфіскації, без шкоди для будь-яких повноважень, що стосуються накладення арешту або виїмки, підлягає та частина майна, яка відповідає оціненій вартості залучених доходів від злочинів.

5. До прибутку або інших вигод, отриманих від доходів від злочинів, до майна, в яке були перетворені доходи від злочинів, або до майна, до якого були залучені доходи від злочинів, також вживаються заходи, зазначені у цій статті, у такий же спосіб і в тій мірі, як і щодо доходів від злочинів.

6. Для цілей цієї статті і статті 13 цієї Конвенції кожна Держава-учасниця уповноважує свої суди або інші компетентні органи видавати постанови про представлення або арешт банківських, фінансових або комерційних документів. Держави-учасниці не ухиляються від вживання заходів щодо положень цього пункту, посилаючись на необхідність збереження банківської таємниці.

7. Держави-учасниці можуть розглянути можливість встановлення вимоги про те, щоб особа, яка вчинила злочин, довела законне походження передбачуваних доходів від злочину або іншого майна, яке підлягає конфіскації, у тій мірі, у якій така вимога відповідає принципам їхнього внутрішнього законодавства і характеру судового та іншого розгляду.

8. Положення цієї статті не тлумачаться як такі, що завдають шкоди правам сумлінних третіх сторін.

9. Ніщо у цій статті не зачіпає принципу, відповідно до якого заходи, про які в ній ідеться, визначаються і вчиняються відповідно до положень внутрішнього законодавства Держави-учасниці та за умови їх дотримання.

Стаття 13 Міжнародне співробітництво з метою конфіскації

1. Держава-учасниця, яка одержала від іншої Держави-учасниці, під юрисдикцію якої підпадає будь-який злочин, що охоплюється цією Конвенцією, прохання про конфіскацію згаданих у пункті 1 статті 12 цієї Конвенції доходів від злочинів, майна, устаткування або інших засобів вчинення злочинів, що знаходяться на її території, у максимальній мірі, що можлива в рамках її внутрішньої правової системи:

- a) направляє це прохання своїм компетентним органам з метою одержання постанови про конфіскацію і, у разі винесення такої постанови, приводить її у виконання; або
- b) направляє своїм компетентним органам постанову про конфіскацію, винесену судом на території запитуючої Держави-учасниці відповідно до пункту 1 статті 12 цієї Конвенції, з метою виконання у тому обсязі, що зазначений у проханні, і в тій мірі, в якій вона відноситься до доходів, що знаходяться на території запитуваної Держави-учасниці, від злочинів, майна, устаткування або інших засобів вчинення злочинів, згаданих у пункті 1 статті 12.

2. Після одержання прохання, направленою іншою Державою-учасницею, під юрисдикцію якої підпадає будь-який злочин, що охоплюється цією Конвенцією, запитувана Держава-учасниця вживає заходів для виявлення, відстеження, арешту або виїмки доходів від злочину, майна, устаткування або інших засобів вчинення злочинів, згаданих у пункті 1 статті 12 цієї Конвенції, з метою подальшої конфіскації, постанова про яку виноситься або запитуючою Державою-учасницею або, відповідно до прохання згідно з пунктом 1 цієї статті, запитуваною Державою-учасницею.

3. Положення статті 18 цієї Конвенції застосовуються *mutatis mutandis* до цієї статті. На додаток до інформації, зазначеної у пункті 15 статті 18, у проханнях, направлених на підставі цієї статті, міститься:

- a) стосовно прохання, передбаченого в пункті 1 (а) цієї статті, — опис майна, що підлягає конфіскації, і заява з викладом фактів, на які посилається запитуюча Держава-учасниця і які є достатніми для того, щоб запитувана Держава-учасниця могла вжити заходів для винесення постанови відповідно до свого внутрішнього законодавства;
- b) стосовно прохання, передбаченого в пункті 1 (b) цієї статті, — юридично прийнятна копія виданої запитуючою Державою-учасницею постанови про конфіскацію, на якій ґрунтується прохання, заява з викладом фактів та інформація щодо обсягу запитуваного виконання постанови;

с) стосовно прохання, передбаченого в пункті 2 цієї статті, - заява з викладом фактів, на які посилається запитуюча Держава-учасниця, і опис запитуваних заходів.

4. Рішення або заходи, передбачені в пунктах 1 і 2 цієї статті, приймаються запитуюною Державою-учасницею відповідно до положень її внутрішнього законодавства і її процесуальних норм або будь-яких двосторонніх або багатосторонніх договорів, угод або домовленостей, якими вона може бути зв'язана у відносинах із запитуючою Державою-учасницею, і за умови їхнього дотримання.

5. Кожна Держава-учасниця надає Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй тексти своїх законів і правил, що забезпечують виконання положень цієї статті, а також тексти будь-яких наступних змін до таких законів і правил або їхній опис.

6. Якщо будь-яка Держава-учасниця побажає обумовити вжиття заходів, згаданих у пунктах 1 і 2 цієї статті, наявністю відповідного договору, то ця Держава-учасниця розглядає цю Конвенцію в якості необхідної і достатньої договірно-правової основи.

7. Держава-учасниця може відмовити у співробітництві відповідно до цієї статті, якщо злочин, до якого відноситься прохання, не є злочином, що охоплюється цією Конвенцією.

8. Положення цієї статті не тлумачаться як такі, що завдають шкоди правам сумлінних третіх сторін.

9. Держави-учасниці розглядають можливість укладання двосторонніх або багатосторонніх договорів, угод або домовленостей для підвищення ефективності міжнародного співробітництва, яке здійснюється відповідно до цієї статті.

Стаття 14 Розпорядження конфіскованими доходами від злочинів або майном

1. Доходами від злочинів або майном, конфіскованими Державою-учасницею на підставі статті 12 або пункту 1 статті 13 цієї Конвенції, розпоряджається ця Держава-учасниця згідно зі своїм внутрішнім законодавством і адміністративними процедурами.

2. Діючи на прохання, направлене іншою Державою-учасницею відповідно до статті 13 цієї Конвенції, Держави-учасниці в тій мірі, в якій це допускається

внутрішнім законодавством, і, у разі одержання відповідного запиту, у першочерговому порядку розглядають питання про повернення конфіскованих доходів від злочинів або майна запитуючій Державі-учасниці для того, щоб вона могла надати компенсацію потерпілим від злочину або повернути такі доходи від злочинів або майно їхнім законним власникам.

3. Діючи на прохання, направлене іншою Державою-учасницею відповідно до статей 12 і 13 цієї Конвенції, Держава-учасниця може особливо розглянути можливість укладання угод або домовленостей про:

- a) перерахування суми, що відповідає вартості доходів від злочинів або майна, чи коштів, отриманих в результаті реалізації таких доходів чи майна або їхньої частини, на рахунок, призначений для цієї мети відповідно до пункту 2 (с) статті 30 цієї Конвенції, чи міжурядовим органам, що спеціалізуються у боротьбі проти організованої злочинності;
- b) передачу іншим Державам-учасницям на регулярній або разовій основі частини доходів від злочинів, або майна, чи коштів, отриманих в результаті реалізації таких доходів або майна, відповідно до свого внутрішнього законодавства чи адміністративних процедур.

Стаття 15 Юрисдикція

1. Кожна Держава-учасниця вживає таких заходів, які можуть знадобитися для того, щоб установити свою юрисдикцію щодо злочинів, визнаних такими відповідно до статей 5, 6, 8 і 23 цієї Конвенції, коли:

- a) злочин вчинено на території цієї Держави-учасниці; або
- b) злочин вчинено на борту судна, яке несло прапор цієї Держави-учасниці в момент вчинення злочину, чи повітряного судна, зареєстрованого відповідно до законодавства цієї Держави-учасниці в такий момент.

2. За умови дотримання статті 4 цієї Конвенції Держава-учасниця може також встановити свою юрисдикцію щодо будь-якого такого злочину, коли:

- a) злочин вчинено проти громадянина цієї Держави-учасниці;
- b) злочин вчинено громадянином цієї Держави-учасниці або особою без громадянства, яка звичайно проживає на її території; або
- c) злочин:
  - I) є одним зі злочинів, визнаних такими відповідно до пункту 1 статті 5 цієї Конвенції, і вчинений за межами її території з метою вчинення серйозного злочину на її території;
  - II) є одним зі злочинів, визнаних такими відповідно до пункту 1 (b) (II) статті 6 цієї Конвенції, і вчинений за межами її території з метою вчинення будь-якого злочину, визнаного таким відповідно до пункту 1 (a) (I) чи (II) або (b) (I) статті 6 цієї Конвенції, на її території.

3. Для цілей пункту 10 статті 16 цієї Конвенції кожна Держава-учасниця вживає таких заходів, які можуть знадобитися для того, щоб установити свою юрисдикцію щодо злочинів, які охоплюються цією Конвенцією, коли особа, підозрювана у вчиненні злочину, знаходиться на її території і вона не видає таку особу лише на тій підставі, що вона є одним з її громадян.

4. Кожна Держава-учасниця може також вжити таких заходів, які можуть знадобитися для того, щоб установити свою юрисдикцію щодо злочинів, що охоплюються цією Конвенцією, коли особа, підозрювана у вчиненні злочину, знаходиться на її території і вона не видає її.

5. Якщо Держава-учасниця, що здійснює свою юрисдикцію відповідно до пункту 1 або 2 цієї статті, одержує повідомлення або іншим способом дізнається про те, що одна або декілька інших Держав-учасниць проводять розслідування, кримінальне переслідування або судовий розгляд у зв'язку з тим самим діянням, компетентні органи цих Держав-учасниць проводять, у відповідних випадках, консультації один з одним з метою координації їхніх дій.

6. Без шкоди для норм загального міжнародного права ця Конвенція не виключає здійснення будь-якої кримінальної юрисдикції, встановленої Державою-учасницею відповідно до її внутрішнього законодавства.

Стаття 16 Видача

1. Ця стаття застосовується до злочинів, що охоплюються цією Конвенцією, або у випадках, якщо до вчинення злочину, згаданого в пункті 1 (а) або (б) статті 3, причетна організована злочинна група та особа, щодо якої запитується видача, знаходиться на території запитуваної Держави-учасниці, за умови, що діяння, у зв'язку з яким запитується видача, є кримінально караним відповідно до внутрішнього законодавства як запитуючої Держави-учасниці, так і запитуваної Держави-учасниці.

2. Якщо прохання про видачу стосується декількох окремих серйозних злочинів, деякі з яких не охоплюються цією статтею, то запитувана Держава-учасниця може застосувати цю статтю також і щодо цих останніх злочинів.

3. Кожний зі злочинів, до яких застосовується ця стаття, вважається включеним до будь-якого існуючого між Державами-учасницями договору про видачу як злочин, що може спричинити видачу. Держави-учасниці зобов'язуються включати такі злочини як злочини, що можуть спричинити видачу, до будь-якого договору про видачу, який буде укладений між ними.

4. Якщо Держава-учасниця, яка обумовлює видачу наявністю договору, одержує прохання про видачу від іншої Держави-учасниці, з якою вона не має договору про видачу, вона може розглядати цю Конвенцію як правову підставу для видачі у зв'язку з будь-яким злочином, до якого застосовується ця стаття.

5. Держави-учасниці, що обумовлюють видачу наявністю договору:

- a) під час здачі на зберігання своїх ратифікаційних грамот або документів про прийняття або затвердження цієї Конвенції або приєднання до неї повідомляють Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй про те, чи будуть вони використовувати цю Конвенцію як правову підставу для співробітництва в питаннях видачі з іншими Державами-учасницями цієї Конвенції; і
- b) якщо вони не використовують цю Конвенцію як правову підставу для співробітництва в питаннях видачі, прагнуть, у відповідних випадках, до укладання договорів про видачу з іншими Державами-учасницями цієї Конвенції з метою застосування цієї статті.

6. Держави-учасниці, що не обумовлюють видачу наявністю договору, у відносинах між собою визнають злочини, до яких застосовується ця стаття, як злочини, що можуть спричинити видачу.

7. Видача здійснюється відповідно до умов, що передбачаються внутрішнім законодавством запитуваної Держави-учасниці або договорами про видачу, що застосовуються, включаючи в тому числі умови, пов'язані з вимогами про мінімальне покарання щодо видачі, і підстави, на яких запитувана Держава-учасниця може відмовити у видачі.

8. Щодо будь-якого злочину, до якого застосовується ця стаття, Держави-учасниці, за умови дотримання свого внутрішнього законодавства, докладають зусиль для того, щоб прискорити процедури видачі та спростити пов'язані з нею вимоги про надання доказів.

9. За умови дотримання положень свого внутрішнього законодавства і своїх договорів про видачу запитувана Держава-учасниця, переконавшись у тому, що обставини вимагають цього і носять невідкладний характер, і на прохання запитуючої Держави-учасниці може взяти під варту особу, яка знаходиться на її території і видача якої запитується, або вжити інших відповідних заходів для забезпечення її присутності в ході процедури видачі.

10. Держава-учасниця, на території якої знаходиться особа, підозрювана у вчиненні злочину, якщо вона не видає таку особу у зв'язку зі злочином, до якого застосовується ця стаття, лише на тій підставі, що вона є одним з його

громадян, зобов'язана на прохання Держави-учасниці, що запитує видачу, передати справу без невиправданих затримок своїм компетентним органам з метою переслідування. Ці органи приймають своє рішення і здійснюють провадження у такий же спосіб, як і у разі будь-якого іншого злочину небезпечного характеру відповідно до внутрішнього законодавства цієї Держави-учасниці. Заінтересовані Держави-учасниці співробітничать одна з одною, зокрема з процесуальних питань і питань доведення, для забезпечення ефективності такого переслідування.

11. У всіх випадках, коли Державі-учасниці відповідно до її внутрішнього законодавства дозволяється видавати або іншим способом передавати одного зі своїх громадян тільки за умови, що ця особа буде повернута до цієї держави для відбування покарання, призначеного в результаті судового розгляду або провадження, у зв'язку з яким запитувалася видача або передача цієї особи, і ця Держава-учасниця і Держава-учасниця, що запитує видачу цієї особи, погодилися з таким порядком та іншими умовами, які вони можуть вважати належними, така умовна видача або передача є достатніми для виконання зобов'язання, встановленого в пункті 10 цієї статті.

12. Якщо у видачі, що запитується з метою виконання вироку, відмовлено, оскільки розшукувана особа є громадянином запитуваної Держави-учасниці, запитувана Держава-учасниця, якщо це допускає її внутрішнє законодавство і якщо це відповідає вимогам такого законодавства, за зверненням запитуючої Учасниці розглядає питання про приведення у виконання вироку або частини вироку, що залишилася, який був винесений відповідно до внутрішнього законодавства запитуючої Учасниці.

13. Будь-якій особі, у справі якої здійснюється провадження у зв'язку з будь-яким злочиним, до якого застосовується ця стаття, гарантується справедливе поводження на всіх стадіях провадження, включаючи здійснення всіх прав і гарантій, передбачених внутрішнім законодавством Держави-учасниці, на території якої знаходиться ця особа.

14. Ніщо в цій Конвенції не тлумачиться як таке, що встановлює зобов'язання видачі, якщо у запитуваної Держави-учасниці є істотні підстави думати, що прохання про видачу має на меті переслідування або покарання будь-якої особи з причини її статі, раси, віросповідання, громадянства, етнічного походження або політичних переконань або що задоволення цього прохання завдало б шкоди становищу цієї особи через будь-яку із цих причин.

15. Держави-учасниці не можуть відмовляти у виконанні прохання про видачу лише на тій підставі, що злочин вважається також пов'язаним з податковими питаннями.

16. До відмови у видачі запитувана Держава-учасниця, у відповідних випадках, проводить консультації із запитуючою Державою-учасницею для того, щоб надати їй достатні можливості для викладу її думок і подання інформації, що стосується викладених у її проханні фактів.

17. Держави-учасниці прагнуть укласти двосторонні та багатосторонні угоди або домовленості з метою здійснення або підвищення ефективності видачі.

Стаття 17 Передача засуджених осіб

Держави-учасниці можуть розглядати можливість укладання двосторонніх або багатосторонніх угод чи домовленостей про передачу осіб, засуджених до тюремного ув'язнення або інших видів позбавлення волі за злочини, що охоплюються цією Конвенцією, для того, щоб вони могли відбувати строк покарання на їхніх територіях.

Стаття 18 Взаємна правова допомога

1. Держави-учасниці надають одна одній найширшу взаємну правову допомогу в розслідуванні, кримінальному переслідуванні та судовому розгляді у зв'язку зі злочинами, що охоплюються цією Конвенцією, як це передбачено у статті 3, і на взаємній основі надають одна одній іншу аналогічну допомогу, якщо запитуюча Держава-учасниця має розумні підстави підозрювати, що злочин, зазначений у пункті 1 (а) чи (б) статті 3, є транснаціональним за своїм характером і, у тому числі, що потерпілі, свідки, доходи, засоби вчинення злочинів або докази щодо таких злочинів знаходяться у запитуваній Державі-учасниці, а також що до вчинення цього злочину причетна організована злочинна група.

2. Взаємна правова допомога надається в обсязі, максимально можливого відповідно до законів, договорів, угод і домовленостей запитуваної Держави-учасниці, щодо розслідування, кримінального переслідування і судового розгляду у зв'язку зі злочинами, за вчинення яких до відповідальності у запитуючій Державі-учасниці може бути притягнута юридична особа відповідно до статті 10 цієї Конвенції.

3. Взаємна правова допомога, що надається відповідно до цієї статті, може запитуватися з будь-якою з нижчеперелічених цілей:

- a) одержання показань свідків або заяв від окремих осіб;
- b) вручення судових документів;
- c) проведення обшуку і здійснення виїмки або арешту;
- d) огляд об'єктів і ділянок місцевості;
- e) надання інформації, речових доказів і оцінок експертів;

- f) надання оригіналів або завірених копій відповідних документів і матеріалів, включаючи урядові, банківські, фінансові, корпоративні чи комерційні документи;
- g) виявлення або відстеження доходів від злочинів, майна, засобів вчинення злочинів або інших предметів з метою доведення;
- h) сприяння добровільній явці відповідних осіб до органів запитуючої Держави-учасниці;
- i) надання будь-якого іншого виду допомоги, що не суперечить внутрішньому законодавству запитуваної Держави-учасниці.

4. Без шкоди для внутрішнього законодавства компетентні органи Держави-учасниці можуть без попереднього прохання передавати інформацію, що стосується кримінально-правових питань, компетентному органу в іншій Державі-учасниці у тих випадках, коли вони вважають, що така інформація може надати допомогу цьому органу у здійсненні чи успішному завершенні розслідування і кримінального переслідування або може привести до прохання, складеного цією Державою-учасницею відповідно до цієї Конвенції.

5. Передача інформації відповідно до пункту 4 цієї статті здійснюється без шкоди для розслідування і кримінального провадження у державі компетентних органів, що надають інформацію. Компетентні органи, що одержують інформацію, виконують прохання про збереження конфіденційного характеру цієї інформації, навіть на тимчасовій основі, чи дотримують обмеження на її використання. Це, однак, не перешкоджає Державі-учасниці, що одержує інформацію, розкривати в ході проведеного в ній провадження ту інформацію, яка виправдовує обвинувачуваного. У такому разі до розкриття інформації Державою-учасницею, що одержує інформацію, повідомляє Державу-учасницю, що надає інформацію, і, якщо отримане прохання про це, проводить консультації з Державою-учасницею, що надає інформацію. Якщо, у виняткових випадках, завчасне повідомлення неможливе, то Державою-учасницею, що одержує інформацію, негайно повідомляє про таке розкриття Державу-учасницю, що надає інформацію.

6. Положення цієї статті не зачіпають зобов'язань за будь-яким іншим договором, чи то двостороннім чи багатостороннім, який регулює або буде регулювати, повністю або частково, взаємну правову допомогу.

7. Пункти 9-29 цієї статті застосовуються до прохань, направлених на підставі цієї статті, якщо відповідні Держави-учасниці не зв'язані будь-яким договором про взаємну правову допомогу. Якщо ці Держави-учасниці зв'язані таким договором, то застосовуються відповідні положення цього договору, якщо тільки Держави-учасниці не погоджуються застосовувати замість них

пункти 9-29 цієї статті. Державам-учасницям настійно пропонується застосовувати ці пункти, якщо це сприяє співробітництву.

8. Держави-учасниці не відмовляють у наданні взаємної правової допомоги відповідно до цієї статті на підставі банківської таємниці.

9. Держави-учасниці можуть відмовити у наданні взаємної правової допомоги відповідно до цієї статті на підставі відсутності обопільного визнання відповідного діяння злочином. Однак запитувана Держава-учасниця може, якщо вона вважає це за належне, надати допомогу, обсяг якої вона визначає на власний розсуд, незалежно від того, чи є відповідне діяння злочином відповідно до внутрішнього законодавства запитуваної Держави-учасниці.

10. Особа, що перебуває під вартою або відбуває термін тюремного ув'язнення на території однієї Держави-учасниці та присутність якої в іншій Державі-учасниці необхідна з метою встановлення особи, давання показань або надання іншої допомоги в одержанні доказів для розслідування, кримінального переслідування або судового розгляду у зв'язку зі злочинами, що охоплюються цією Конвенцією, може бути передана із дотриманням таких умов:

- a) Ця особа вільно дає на це свою свідому згоду;
- b) Компетентні органи обох Держав-учасниць дійшли згоди на таких умовах, які ці Держави-учасниці можуть вважати належними.

11. Для цілей пункту 10 цієї статті:

- a) Держава-учасниця, якій передається особа, вправі та зобов'язана утримувати передану особу під вартою, якщо тільки Держава-учасниця, яка передала цю особу, не просила про інше або не санкціонувала інше;
- b) Держава-учасниця, якій передається особа, негайно виконує своє зобов'язання щодо повернення цієї особи у розпорядження Держави-учасниці, що передала цю особу, як це було погоджено раніше або як це було іншим способом погоджено компетентними органами обох Держав-учасниць;
- c) Держава-учасниця, якій передається особа, не вимагає від Держави-учасниці, що передала цю особу, порушення процедури видачі для її повернення;
- d) Переданій особі до строку покарання, що відбувається в державі, яка її передала, зараховується строк утримання під вартою в Державі-учасниці, якій вона передана.

12. Без згоди Держави-учасниці, яка відповідно до пунктів 10 і 11 цієї статті повинна передати будь-яку особу, ця особа, незалежно від її громадянства, не піддається кримінальному переслідуванню, утриманню під варту, покаранню або будь-якому іншому обмеженню її особистої волі на території держави, якій передається ця особа, у зв'язку з дією, бездіяльністю або засудженням, що відносяться до періоду до її від'їзду з території держави, яка передала цю особу.

13. Кожна Держава-учасниця призначає центральний орган, що несе відповідальність за одержання прохань про надання взаємної правової допомоги та або за їхнє виконання, або за їхнє перепроводження для виконання компетентним органам і має відповідні повноваження. Якщо в Державі-учасниці є спеціальний регіон або територія з окремою системою надання взаємної правової допомоги, вона може призначити особливий центральний орган, що буде виконувати таку ж функцію щодо цього регіону або території. Центральні органи забезпечують оперативне і належне виконання або перепроводження отриманих прохань. Якщо центральний орган перепроводжує прохання для виконання компетентному органу, він сприяє оперативному і належному виконанню цього прохання компетентним органом. Під час здачі на зберігання кожною Державою-учасницею її ратифікаційної грамоти або документа про прийняття або затвердження цієї Конвенції або приєднання до неї Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй повідомляється про центральний орган, що призначений з цією метою. Прохання про надання взаємної правової допомоги і будь-які повідомлення щодо них перепроводжуються центральним органам, призначеним Державами-учасницями. Ця вимога не завдає шкоди праву Держави-учасниці вимагати, щоб такі прохання і повідомлення направлялися їй по дипломатичних каналах і, у разі надзвичайних обставин, коли Держави-учасниці домовилися про це, через Міжнародну організацію кримінальної поліції, якщо це можливо.

14. Прохання направляються в письмовій формі або, якщо це можливо, за допомогою будь-яких інших засобів, що дають можливість скласти письмовий запис, мовою, прийнятною для запитуваної Держави-учасниці, за умов, що дозволяють цій Державі-учасниці встановити автентичність. Під час здачі на зберігання ратифікаційної грамоти або документа про прийняття або затвердження цієї Конвенції або приєднання до неї Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй повідомляється про мову або мови, прийнятні для кожної Держави-учасниці. За надзвичайних обставин і у разі погодження цього Державами-учасницями прохання можуть направлятися в усній формі, однак вони негайно підтверджуються у письмовій формі.

15. У проханні про надання взаємної правової допомоги зазначаються:

- а) Найменування органа, що звертається з проханням;

- b) Суть питання і характер розслідування, кримінального переслідування або судового розгляду, до яких відноситься прохання, а також найменування і функції органа, що здійснює це розслідування, кримінальне переслідування або судовий розгляд;
- c) Короткий виклад відповідних фактів, за винятком того, що стосується прохань щодо вручення судових документів;
- d) Опис запитуваної допомоги і докладна інформація про будь-яку конкретну процедуру, дотримання якої хотіла б забезпечити запитуюча Держава-учасниця;
- e) По можливості, дані про особу, місцезнаходження і громадянство будь-якої відповідної особи; і
- f) Мета запитуваних доказів, інформації або заходів.

16. Запитувана Держава-учасниця може запросити додаткову інформацію, якщо ця інформація є необхідною для виконання прохання відповідно до її внутрішнього законодавства, або якщо ця інформація може полегшити виконання такого прохання.

17. Прохання виконується відповідно до внутрішнього законодавства запитуваної Держави-учасниці і в тій мірі, в якій це не суперечить внутрішньому законодавству запитуваної Держави-учасниці, по можливості, відповідно до зазначених у проханні процедур.

18. У тій мірі, в якій це можливо і відповідає основним принципам внутрішнього законодавства, якщо будь-яка особа знаходиться на території Держави-учасниці і повинна бути заслухана як свідок або експерт судовими органами іншої Держави-учасниці, перша Держава-учасниця може на прохання іншої Держави-учасниці дозволити проведення заслуховування за допомогою відеозв'язку, якщо особиста присутність відповідної особи на території запитуючої Держави-учасниці не є можливою або бажаною. Держави-учасниці можуть домовитися про те, що заслуховування проводиться судовим органом запитуючої Держави-учасниці у присутності представників судового органа запитуваної Держави-учасниці.

19. Запитуюча Держава-учасниця не передає і не використовує інформацію або докази, подані запитуваною Державою-учасницею, для здійснення розслідування, кримінального переслідування або судового розгляду, іншого, ніж те, що зазначене у проханні, без попередньої згоди на це запитуваної Держави-учасниці. Ніщо у цьому пункті не перешкоджає запитуючій Держави-учасниці розкривати в ході провадження, що проводилося в ній, ту інформацію або докази, які виправдовують обвинувачуваного. У цьому разі до розкриття інформації чи доказів запитуюча Держава-учасниця повідомляє запитувану

Державу-учасницю і, якщо отримано прохання про це, проводить консультації із запитуваною Державою-учасницею. Якщо, у виняткових випадках, завчасне повідомлення неможливе, то запитуюча Держава-учасниця негайно повідомляє про таке розкриття запитувану Державу-учасницю.

20. Запитуюча Держава-учасниця може вимагати, щоб запитувана Держава-учасниця зберігала конфіденційність наявності і суті прохання, за винятком того, що необхідно для виконання самого прохання. Якщо запитувана Держава-учасниця не може виконати вимогу про конфіденційність, вона негайно повідомляє про це запитуючу Державу-учасницю.

21. У взаємній правовій допомозі може бути відмовлено:

- a) якщо прохання не було надано відповідно до положень цієї статті;
- b) якщо запитувана Держава-учасниця вважає, що виконання прохання може завдати шкоди її суверенітету, безпеці, громадському порядку або іншим життєво важливим інтересам;
- c) якщо внутрішнє законодавство запитуваної Держави-учасниці забороняє її органам здійснювати запитувані заходи щодо будь-якого аналогічного злочину, якби такий злочин був предметом розслідування, кримінального переслідування або судового розгляду в межах її юрисдикції;
- d) якщо виконання прохання суперечило б правовій системі запитуваної Держави-учасниці стосовно питань взаємної правової допомоги.

22. Держави-учасниці не можуть відмовляти у виконанні прохання про взаємну правову допомогу лише на тій підставі, що злочин вважається також пов'язаним із податковими питаннями.

23. Будь-яка відмова у наданні взаємної правової допомоги мотивується.

24. Запитувана Держава-учасниця виконує прохання про надання взаємної правової допомоги у можливо короткі строки і, наскільки це можливо, повністю враховує будь-які крайні строки, що запропоновані запитуючою Державою-учасницею і мотивовані бажано у самому проханні. Запитувана Держава-учасниця відповідає на розумні запити запитуючої Держави-учасниці щодо ходу виконання прохання. Запитуюча Держава-учасниця оперативно повідомляє запитувану Державу-учасницю про те, що необхідності у запитаній допомозі більше немає.

25. Надання взаємної правової допомоги може бути відстрочено запитуваною Державою-учасницею на тій підставі, що це перешкодить здійснюваному розслідуванню, кримінальному переслідуванню або судовому розгляду.

26. До відмови у виконанні прохання відповідно до пункту 21 цієї статті або відстрочки її виконання відповідно до пункту 25 цієї статті запитувана Держава-учасниця проводить консультації із запитуючою Державою-учасницею для того, щоб визначити, чи може допомога бути надана в такі строки і на таких умовах, які запитувана Держава-учасниця вважає необхідними. Якщо запитуюча Держава-учасниця приймає допомогу на таких умовах, то вона дотримується цих умов.

27. Без шкоди для застосування пункту 12 цієї статті свідок, експерт або інша особа, яка на прохання запитуючої Держави-учасниці погоджується давати показання в ході провадження або надавати допомогу при здійсненні розслідування, кримінального переслідування або судового розгляду на території запитуючої Держави-учасниці, не піддається кримінальному переслідуванню, утриманню під вартою, покаранню або будь-якому іншому обмеженню її особистої свободи на цій території у зв'язку з дією, бездіяльністю або засудженням, що відносяться до періоду до її від'їзду з території запитуваної Держави-учасниці. Дія такої гарантії особистої безпеки припиняється, якщо свідок, експерт або інша особа протягом п'ятнадцяти послідовних днів або протягом будь-якого погодженого між Державами-учасницями строку, починаючи з дати, коли така особа була офіційно повідомлена про те, що її присутність більше не потрібна судовим органам, мала можливість залишити територію запитуючої Держави-учасниці, проте, добровільно залишилася на цій території, або залишивши її, повернулася назад з власної волі.

28. Звичайні витрати, пов'язані з виконанням прохання, покриваються запитуваною Державою-учасницею, якщо заінтересовані Держави-учасниці не домовилися про інше. Якщо виконання прохання вимагає або вимагатиме істотних або надзвичайних витрат, то Держави-учасниці проводять консультації з метою визначення умов, на яких буде виконане прохання, а також порядку покриття витрат.

29. Запитувана Держава-учасниця:

- a) Надає запитуючій Державі-учасниці копії урядових матеріалів, документів або інформації, які вона має і які відповідно до її внутрішнього законодавства відкриті для публічного доступу;
- b) Може на свій розсуд надавати запитуючій Державі-учасниці повністю або частково або при дотриманні таких умов, які вона вважає необхідними, копії будь-яких урядових матеріалів, документів або інформації, які вона має і які відповідно до її внутрішнього законодавства закриті для публічного доступу.

30. Держави-учасниці розглядають, у міру необхідності, можливість укладання двосторонніх або багатосторонніх угод чи домовленостей, які відповідали б цілям цієї статті, забезпечували б її дію на практиці або зміцнювали б її положення.

Стаття 19 Спільні розслідування

Держави-учасниці розглядають можливість укладання двосторонніх або багатосторонніх угод чи домовленостей, в силу яких у зв'язку зі справами, що є предметом розслідування, кримінального переслідування або судового розгляду в одній або декількох державах, заінтересовані компетентні органи можуть створювати органи з проведення спільних розслідувань. За відсутності таких угод або домовленостей спільні розслідування можуть проводитися за угодою в кожному окремому випадку. Відповідні Держави-учасниці забезпечують повну повагу суверенітету Держави-учасниці, на території якої повинно бути проведене таке розслідування.

Стаття 20 Спеціальні методи розслідування

1. Якщо це допускається основними принципами її внутрішньої правової системи, кожна Держава-учасниця, у межах своїх можливостей і на умовах, встановлених її внутрішнім законодавством, вживає необхідних заходів для того, щоб дозволити належне використання контрольованих поставок і у тих випадках, коли вона вважає це доречним, використання інших спеціальних методів розслідування, таких як електронне спостереження або інші форми спостереження, а також агентурні операції, її компетентними органами на її території з метою проведення ефективної боротьби проти організованої злочинності.

2. З метою розслідування злочинів, що охоплюються цією Конвенцією, Держави-учасниці заохочуються до укладання, у разі необхідності, відповідних двосторонніх або багатосторонніх угод чи домовленостей для використання таких спеціальних методів розслідування в контексті співробітництва на міжнародному рівні. Такі угоди або домовленості укладаються і здійснюються при повному дотриманні принципу суверенної рівності держав і реалізуються у суворій відповідності до умов цих угод або домовленостей.

3. За відсутності угоди або домовленості, зазначених у пункті 2 цієї статті, рішення про використання таких спеціальних методів розслідування на міжнародному рівні приймаються в кожному окремому випадку і можуть, у разі необхідності, враховувати фінансові домовленості та взаєморозуміння щодо здійснення юрисдикції заінтересованими Державами-учасницями.

4. Рішення про використання контрольованих поставок на міжнародному рівні можуть, за згодою заінтересованих Держав-учасниць, включати такі

методи, як перехоплення вантажів і залишення їх неторканими або їхнє вилучення або заміна, повністю або частково.

Стаття 21 Передача кримінального провадження

Держави-учасниці розглядають можливість взаємної передачі провадження з метою кримінального переслідування у зв'язку зі злочином, що охоплюється цією Конвенцією, у випадках, коли вважається, що така передача відповідає інтересам належного здійснення правосуддя, зокрема, у випадках, коли зачіпаються декілька юрисдикцій, для забезпечення об'єднання кримінальних справ.

Стаття 22 Відомості про судимість

Кожна Держава-учасниця може вживати таких законодавчих або інших заходів, які можуть знадобитися для врахування, на таких умовах і з такими цілями, які вона вважає належними, будь-якого раніше винесеного в іншій державі обвинувального вироку щодо особи, підозрюваної у вчиненні злочину, що розслідується, для використання такої інформації в ході кримінального провадження у зв'язку зі злочином, що охоплюється цією Конвенцією.

Стаття 23 Криміналізація перешкоджання здійсненню правосуддя

Кожна Держава-учасниця вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть знадобитися для того, щоб визнати в якості кримінально караних такі діяння, коли вони вчиняються навмисно:

- a) застосування фізичної сили, погроз чи залякування або обіцянка, пропозиція або надання неправомірної переваги з метою схилання до давання неправдивих показань або втручання у процес давання показань або подання доказів у ході провадження у зв'язку із вчиненням злочинів, що охоплюються цією Конвенцією;
- b) застосування фізичної сили, погроз або залякування з метою втручання у виконання службових обов'язків посадовою особою судових або правоохоронних органів у ході провадження у зв'язку із вчиненням злочинів, що охоплюються цією Конвенцією. Ніщо у цьому підпункті не завдає шкоди праву Держав-учасниць мати законодавство, що забезпечує захист інших категорій публічних посадових осіб.

Стаття 24 Захист свідків

1. Кожна Держава-учасниця вживає, у межах своїх можливостей, належних заходів, спрямованих на забезпечення ефективного захисту від імовірної помсти або залякування щодо свідків, які беруть участь у кримінальному провадженні та дають свідчення у зв'язку зі злочинами, що охоплюються цією Конвенцією, і, у відповідних випадках, щодо їхніх родичів та інших близьких їм осіб.

2. Заходи, передбачені в пункті 1 цієї статті, без шкоди для прав обвинувачуваного, у тому числі для права на належний розгляд, можуть, зокрема, включати:

- a) встановлення процедур для фізичного захисту таких осіб, наприклад — у тій мірі, в якій це необхідно і практично може бути здійснене, — для їхнього переселення в інше місце, і прийняття таких положень, які дозволяють, у відповідних випадках, не розголошувати інформацію, що стосується особи і місцезнаходження таких осіб, або встановлюють обмеження на таке розголошення інформації;
- b) прийняття правил доведення, що дозволяють свідчити таким чином, який забезпечує безпеку свідка, наприклад, дозвіл свідчити за допомогою засобів зв'язку, таких як відеозв'язок або інші належні засоби.

3. Держави-учасниці розглядають питання про укладання з іншими державами угод або домовленостей щодо переселення осіб, зазначених у пункті 1 цієї статті.

4. Положення цієї статті застосовуються також до потерпілих, оскільки вони є свідками.

Стаття 25 Допомога потерпілим та їхній захист

1. Кожна Держава-учасниця вживає, у межах своїх можливостей, відповідних заходів для надання допомоги і захисту потерпілим від злочинів, що охоплюються цією Конвенцією, особливо у випадках погрози помстою або залякування.

2. Кожна Держава-учасниця встановлює належні процедури для забезпечення доступу до компенсації і відшкодування збитків потерпілим від злочинів, що охоплюються цією Конвенцією.

3. Кожна Держава-учасниця, за умови дотримання свого внутрішнього законодавства, створює можливості для викладу і розгляду думок і побоювань потерпілих на відповідних стадіях кримінального провадження щодо осіб, які вчинили злочини, так, щоб це не завдавало шкоди правам захисту.

Стаття 26 Заходи, спрямовані на розширення співробітництва з правоохоронними органами

1. Кожна Держава-учасниця вживає відповідних заходів для того, щоб заохочувати осіб, які беруть або брали участь в організованих злочинних групах, до:

- a) надання інформації, корисної для компетентних органів, з метою розслідування і доведення у зв'язку з такими питаннями, як:

- I) ідентифікаційні дані, характер, членський склад, структура, місцезнаходження або діяльність організованих злочинних груп;
  - II) зв'язки, в тому числі міжнародні зв'язки, з іншими організованими злочинними групами;
  - III) злочини, що вчинені або можуть бути вчинені організованими злочинними групами;
- b) надання фактичної, конкретної допомоги компетентним органам, що може сприяти позбавленню організованих злочинних груп їхніх ресурсів або доходів від злочинів.

2. Кожна Держава-учасниця розглядає питання про те, щоб передбачити можливість пом'якшення, у відповідних випадках, покарання обвинувачуваної особи, яка істотно співробітничала у розслідуванні або кримінальному переслідуванні у зв'язку з будь-яким злочином, що охоплюється цією Конвенцією.

3. Кожна Держава-учасниця розглядає питання про те, щоб передбачити, відповідно до основних принципів свого внутрішнього законодавства, можливість надання імунітету від кримінального переслідування особі, яка істотно співробітничала у розслідуванні або кримінальному переслідуванні у зв'язку зі злочином, що охоплюється цією Конвенцією.

4. Захист таких осіб здійснюється в порядку, передбаченому у статті 24 цієї Конвенції.

5. У тих випадках, коли особа, що згадується в пункті 1 цієї статті і знаходиться в одній Державі-учасниці, може істотно співробітничати з компетентним органам іншої Держави-учасниці, заінтересовані Держави-учасниці можуть розглянути можливість укладання угод або домовленостей, відповідно до свого внутрішнього законодавства, щодо можливого надання іншою Державою-учасницею режиму, зазначеного в пунктах 2 і 3 цієї статті.

Стаття 27 Співробітництво між правоохоронними органами

1. Держави-учасниці тісно співробітничать одна з одною, діючи відповідно до своїх внутрішніх правових та адміністративних систем, з метою підвищення ефективності правозастосовних заходів для боротьби зі злочинами, що охоплюються цією Конвенцією. Кожна Держава-учасниця, зокрема, вживає ефективних заходів, спрямованих на:

- a) зміцнення, або де це необхідно, установлення каналів зв'язку між їхніми компетентними органами, установами і службами для того, щоб забезпечити надійний і швидкий обмін інформацією про всі аспекти злочинів, що охоплюються цією Конвенцією, включаючи, якщо заінтересовані Держави-учасниці вважають це за належне, зв'язки з

- іншими видами злочинної діяльності;
- b) співробітництво з іншими Державами-учасницями у проведенні розслідувань у зв'язку зі злочинами, що охоплюються цією Конвенцією, з метою виявлення:
    - I) особи, місцезнаходження і діяльності осіб, підозрюваних в участі у вчиненні таких злочинів, або місцезнаходження інших причетних осіб;
    - II) переміщення доходів від злочинів чи майна, отриманого в результаті вчинення таких злочинів;
    - III) переміщення майна, устаткування або інших засобів, що використовувалися чи призначалися для використання при вчиненні таких злочинів;
  - c) надання, у відповідних випадках, необхідних предметів або необхідної кількості речовин для цілей аналізу чи розслідування;
  - d) сприяння ефективній координації між їхніми компетентними органами, установами і службами і заохочення обміну співробітниками й іншими експертами, включаючи, за умови укладання заінтересованими Державами-учасницями двосторонніх угод або домовленостей, направлення співробітників по зв'язках;
  - e) обмін з іншими Державами-учасницями інформацією про конкретні засоби і методи, які застосовуються організованими злочинними групами, включаючи, у відповідних випадках, маршрути і засоби транспорту, а також використання підроблених посвідчень особи, змінених чи підроблених документів або інших засобів приховування їхньої діяльності;
  - f) обмін інформацією і координацію адміністративних та інших заходів, що вживаються у відповідних випадках з метою завчасного виявлення злочинів, що охоплюються цією Конвенцією.

2. Для цілей практичного застосування цієї Конвенції Держави-учасниці розглядають можливість укладання двосторонніх або багатосторонніх угод чи домовленостей про безпосереднє співробітництво між їхніми правоохоронними органами, а в тих випадках, коли такі угоди чи домовленості вже є, їхньої зміни. За відсутності таких угод чи домовленостей між заінтересованими Державами-учасницями учасниці можуть розглядати цю Конвенцію як основу для взаємного співробітництва між правоохоронними органами щодо злочинів, які охоплюються цією Конвенцією. У відповідних випадках Держави-учасниці повною мірою використовують угоди чи домовленості, у тому числі механізми міжнародних чи регіональних організацій, для розширення співробітництва між своїми правоохоронними органами.

3. Держави-учасниці прагнуть співробітничати, у межах своїх можливостей, з метою протидії транснаціональним організованим злочинам, які вчиняються з використанням сучасних технологій.

Стаття 28 Збір та аналіз інформації про характер організованої злочинності та обмін такою інформацією

1. Кожна Держава-учасниця розглядає можливість проведення, у консультації з науково-дослідними колами, аналізу тенденцій в галузі організованої злочинності на своїй території, умов, в яких діє організована злочинність, а також вивчення залучених професійних груп і технологій, що використовуються.

2. Держави-учасниці розглядають можливість розширення аналітичних знань щодо організованої злочинної діяльності та обміну ними між собою і через посередництво міжнародних і регіональних організацій. З цією метою у відповідних випадках повинні розроблятися і використовуватися загальні визначення, стандарти і методологія.

3. Кожна Держава-учасниця розглядає можливість здійснення контролю за своєю політикою і практичними заходами щодо боротьби проти організованої злочинності, а також проведення оцінки їхньої ефективності та дієвості.

Стаття 29 Підготовка кадрів і технічна допомога

1. Кожна Держава-учасниця у необхідних межах здійснює, розробляє чи вдосконалює конкретні програми підготовки персоналу правоохоронних органів, у тому числі працівників прокуратури, слідчих і співробітників митних органів, а також інших співробітників, що відповідають за попередження, виявлення і припинення злочинів, що охоплюються цією Конвенцією. Такі програми можуть включати відрядження співробітників і обмін ними. Такі програми стосуються, зокрема й у тій мірі, в якій це допускається внутрішнім законодавством, таких питань:

- a) методи, що використовуються при попередженні, виявленні та припиненні злочинів, що охоплюються цією Конвенцією;
- b) маршрути і засоби, що використовуються особами, підозрюваними у причетності до злочинів, що охоплюються цією Конвенцією, у тому числі в державах транзиту, а також відповідні заходи у відповідь;
- c) спостереження за переміщенням предметів контрабанди;
- d) виявлення і спостереження за переміщенням доходів від злочинів, майна, устаткування чи інших засобів вчинення злочинів і за методами передачі, приховування чи утаювання таких доходів, майна, устаткування чи інших засобів вчинення злочинів, а також методи, що використовуються у боротьбі з відмиванням коштів та іншими фінансовими злочинами;
- e) збір доказів;
- f) способи контролю в зонах вільної торгівлі та вільних портах;
- g) сучасне устаткування і методи, що використовуються в роботі

правоохоронних органів, включаючи електронне спостереження, контрольовані поставки й агентурні операції;

- h) методи, які використовуються в боротьбі з транснаціональними організованими злочинами, які вчиняються з використанням комп'ютерів, телекомунікаційних мереж та інших видів сучасної технології; і
- i) методи, які використовуються при захисті потерпілих і свідків.

2. Держави-учасниці сприяють одна одній у плануванні і здійсненні програм досліджень і підготовки кадрів, покликаних забезпечити обмін спеціальними знаннями у сферах, згаданих у пункті 1 цієї статті, і з цією метою використовують також у відповідних випадках регіональні та міжнародні конференції і семінари для сприяння співробітництву й обговоренню проблем, що становлять взаємний інтерес, у тому числі особливих проблем і потреб держав транзиту.

3. Держави-учасниці сприяють наданню допомоги у підготовці кадрів і технічної допомоги, що сприятимуть видачі та взаємній правовій допомозі. Така допомога у підготовці кадрів і технічна допомога можуть включати вивчення іноземних мов, відрядження і обмін співробітниками центральних органів або установ, що виконують відповідні функції.

4. У випадку чинних двосторонніх і багатосторонніх угод чи домовленостей Держави-учасниці, наскільки це необхідно, активізують зусилля, спрямовані на максимальне підвищення ефективності практичних і навчальних заходів у межах міжнародних і регіональних організацій і в межах інших двосторонніх і багатосторонніх угод або домовленостей.

Стаття 30 Інші заходи: виконання цієї Конвенції за допомогою економічного розвитку і технічної допомоги

1. Держави-учасниці вживають заходів, що сприяють оптимальному виконанню цієї Конвенції, наскільки це можливо, за допомогою міжнародного співробітництва з урахуванням негативних наслідків організованої злочинності для суспільства в цілому, у тому числі для стійкого розвитку.

2. Держави-учасниці, наскільки це можливо та у координації одна з одною, а також з міжнародними і регіональними організаціями, докладають конкретних зусиль для:

- a) активізації свого співробітництва на різних рівнях з країнами, що розвиваються, в цілях зміцнення можливостей цих країн у галузі попередження транснаціональної організованої злочинності та боротьби з нею;
- b) розширення фінансової і матеріальної допомоги в цілях підтримки

- зусиль країн, що розвиваються, щодо ефективної протидії транснаціональній організованій злочинності та надання їм допомоги для успішного виконання цієї Конвенції;
- c) надання технічної допомоги країнам, що розвиваються, і країнам з перехідною економікою в цілях сприяння задоволенню їхніх потреб у зв'язку з виконанням цієї Конвенції. Для цього Держави-учасниці прагнуть вносити на періодичній основі достатні добровільні внески на рахунок, конкретно призначений для цієї мети в механізмі фінансування, створеному Організацією Об'єднаних Націй. Держави-учасниці можуть також окремо розглянути, відповідно до свого внутрішнього законодавства і положень цієї Конвенції, можливість перерахування на вищезгаданий рахунок визначеної частки коштів або відповідної вартості доходів від злочинів або майна, конфіскованих відповідно до положень цієї Конвенції;
  - d) заохочення і переконання інших держав і фінансових установ, у відповідних випадках, приєднатися до них у зусиллях, що докладаються відповідно до цієї статті, у тому числі шляхом забезпечення для країн, що розвиваються, більшого обсягу програм підготовки кадрів і сучасного устаткування, для того, щоб допомогти їм у досягненні цілей цієї Конвенції.

3. Наскільки це можливо, ці заходи не завдають шкоди існуючим зобов'язанням щодо іноземної допомоги чи іншим домовленостям про фінансове співробітництво на двосторонньому, регіональному чи міжнародному рівні.

4. Держави-учасниці можуть укладати двосторонні чи багатосторонні угоди чи домовленості про матеріально-технічну допомогу, беручи до уваги фінансові домовленості, необхідні для забезпечення ефективності міжнародного співробітництва, передбаченого цією Конвенцією, а також для попередження і виявлення транснаціональної організованої злочинності та боротьби з нею.

Стаття 31 Попередження транснаціональної організованої злочинності

1. Держави-учасниці прагнуть розробляти й оцінювати ефективність національних проектів, а також виявляти і впроваджувати оптимальні види практики і політики, спрямовані на попередження транснаціональної організованої злочинності.

2. Держави-учасниці прагнуть, відповідно до основних принципів свого внутрішнього законодавства, скорочувати існуючі чи майбутні можливості для організованих злочинних груп діяти на законних ринках при використанні доходів

від злочинів, за допомогою вжиття належних законодавчих, адміністративних або інших заходів. Такі заходи повинні зосереджуватися на:

- a) зміцненні співробітництва між правоохоронними органами чи органами прокуратури і відповідними приватними організаціями, у тому числі з різних секторів економіки;
- b) сприянні розробці стандартів і процедур, призначених для забезпечення сумлінності в роботі публічних і відповідних приватних організацій, а також кодексів поведінки для представників відповідних професій, зокрема адвокатів, нотаріусів, консультантів з питань оподаткування і бухгалтерів;
- c) попередженні зловживань з боку організованих злочинних груп процедурами торгів, що проводяться публічними органами, і субсидіями та ліцензіями, що видаються публічними органами для здійснення комерційної діяльності;
- d) попередженні зловживань з боку організованих злочинних груп юридичними особами; такі заходи можуть включати:
  - I) створення публічного реєстру юридичних і фізичних осіб, що беруть участь у заснуванні юридичних осіб, керуванні ними їхньому фінансуванні;
  - II) створення можливості позбавлення за рішенням суду чи за допомогою інших належних способів на розумний період часу осіб, засуджених за злочини, що охоплюються цією Конвенцією, права займати посади керівників юридичних осіб, зареєстрованих у межах їхньої юрисдикції;
  - III) створення національного реєстру осіб, позбавлених права займати посади керівників юридичних осіб; і
  - IV) обмін інформацією, що міститься в реєстрах, зазначених у підпунктах (d) (i) та (iii) цього пункту, з компетентними органами інших Держав-учасниць.

3. Держави-учасниці прагнуть сприяти реінтеграції в суспільство осіб, засуджених за злочини, що охоплюються цією Конвенцією.

4. Держави-учасниці прагнуть періодично проводити оцінку існуючих правових документів і видів адміністративної практики з відповідних питань з метою виявлення їхньої уразливості з погляду зловживань з боку організованих злочинних груп.

5. Держави-учасниці прагнуть сприяти поглибленню розуміння суспільством факту існування, причин і небезпечного характеру транснаціональної організованої злочинності, а також загроз, створюваних нею. Відповідна інформація включає відомості про заходи для сприяння участі населення у попередженні такої злочинності та боротьбі з нею і може поширюватися у

відповідних випадках через засоби масової інформації.

6. Кожна Держава-учасниця повідомляє Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй назву й адресу органу або органів, які можуть надавати іншим Державам-учасницям допомогу в розробці заходів щодо попередження транснаціональної організованої злочинності.

7. Держави-учасниці, у відповідних випадках, співробітничать одна з одною і з відповідними міжнародними і регіональними організаціями у розробці та сприянні вжиттю заходів, зазначених у цій статті. Це включає участь у міжнародних проектах, спрямованих на попередження транснаціональної організованої злочинності, наприклад шляхом поліпшення умов, що визначають уразливість груп населення, які знаходяться у несприятливому соціальному становищі, з погляду діяльності транснаціональних організованих злочинних груп.

Стаття 32 Конференція Учасників Конвенції

1. Цим засновується Конференція Учасників Конвенції з метою розширення можливостей Держав-учасниць щодо боротьби з транснаціональною організованою злочинністю, а також сприяння виконанню цієї Конвенції і проведення спостереження за ходом її виконання.

2. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй скликає Конференцію Учасників не пізніше, ніж через один рік після набуття чинності цією Конвенцією. Конференція Учасників приймає правила процедури і правила, що регулюють види діяльності, зазначені в пунктах 3 і 4 цієї статті (у тому числі правила, що стосуються оплати витрат, понесених при здійсненні цих видів діяльності).

3. Конференція Учасників погоджує механізми для досягнення цілей, загаданих у пункті 1 цієї статті, включаючи таке:

- a) сприяння діяльності Держав-учасниць відповідно до статей 29, 30 і 31 цієї Конвенції, у тому числі шляхом сприяння мобілізації добровільних внесків;
- b) сприяння обміну інформацією між Державами-учасницями про форми транснаціональної організованої злочинності та тенденції у цій галузі, а також про успішні методи боротьби з нею;
- c) співробітництво з відповідними міжнародними і регіональними організаціями, а також неурядовими організаціями;
- d) періодичний розгляд питання про виконання цієї Конвенції;
- e) винесення рекомендацій стосовно вдосконалення цієї Конвенції і її виконання.

4. Для цілей пункту 3 (d) та (e) цієї статті Конференція Учасників одержує необхідні відомості про заходи, вжиті Державами-учасницями для виконання цієї Конвенції, і труднощі, з якими вони при цьому стикалися, на основі наданої ними інформації та за посередництвом таких додаткових механізмів проведення спостереження, які можуть бути створені Конференцією Учасників.

5. Кожна Держава-учасниця подає Конференції Учасників інформацію про свої програми, плани і практику, а також про законодавчі й адміністративні заходи, спрямовані на виконання цієї Конвенції, як це потрібно Конференції Учасників.

Стаття 33 Секретаріат

1. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй забезпечує необхідне секретаріатське обслуговування Конференції Учасників Конвенції.

2. Секретаріат:

- a) надає Конференції Учасників допомогу в здійсненні діяльності, про яку ідеться у статті 32 цієї Конвенції, а також організує сесії Конференції Учасників і забезпечує їх необхідним обслуговуванням;
- b) на прохання, надає Державам-учасницям допомогу в наданні інформації Конференції Учасників, як це передбачено в пункті 5 статті 32 цієї Конвенції; і
- c) забезпечує необхідну координацію з секретаріатами інших відповідних міжнародних і регіональних організацій.

Стаття 34 Виконання Конвенції

1. Кожна Держава-учасниця вживає відповідно до основних принципів свого внутрішнього законодавства необхідних заходів, включаючи законодавчі й адміністративні заходи, для забезпечення здійснення своїх зобов'язань відповідно до цієї Конвенції.

2. Злочини, визнані такими відповідно до статей 5, 6, 8 і 23 цієї Конвенції, визнаються такими у внутрішньому законодавстві кожної Держави-учасниці незалежно від елементів транснаціонального характеру або причетності організованої злочинної групи, як це зазначено в пункті 1 статті 3 цієї Конвенції, крім тих випадків, коли відповідно до статті 5 цієї Конвенції вимагається наявність елемента причетності організованої злочинної групи.

3. Кожна Держава-учасниця може вживати більш суворі або жорсткі заходи, ніж заходи, передбачені цією Конвенцією, для попередження транснаціональної організованої злочинності та боротьби з нею.

Стаття 35 Врегулювання спорів

1. Держави-учасниці прагнуть врегулювати спори щодо тлумачення або застосування цієї Конвенції шляхом переговорів.

2. Будь-який спір між двома чи більше Державами-учасницями щодо тлумачення або застосування цієї Конвенції, який не може бути врегульований шляхом переговорів протягом розумного періоду часу, передається на прохання однієї з цих Держав-учасниць на арбітражний розгляд. Якщо протягом шести місяців з дня звернення з проханням про арбітраж ці Держави-учасниці не зможуть домовитися про його організацію, будь-яка з цих Держав-учасниць може передати спір до Міжнародного Суду, звернувшись із заявою відповідно до Статуту Суду.

3. Кожна Держава-учасниця може під час підписання, ратифікації, прийняття або затвердження цієї Конвенції або приєднання до неї заявити про те, що вона не вважає себе зв'язаною положеннями пункту 2 цієї статті. Інші Держави-учасниці не зв'язані положеннями пункту 2 цієї статті щодо будь-якої Держави-учасниці, яка зробила таке застереження.

4. Будь-яка Держава-учасниця, що зробила застереження відповідно до пункту 3 цієї статті, може в будь-який час зняти це застереження шляхом направлення повідомлення Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 36 Підписання, ратифікація, прийняття, затвердження і приєднання

1. Ця Конвенція відкрита для підписання всіма державами з 12 по 15 грудня 2000 року в Палермо, Італія, а потім у Центральних установах Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку до 12 грудня 2002 року.

2. Ця Конвенція також відкрита для підписання регіональними організаціями економічної інтеграції за умови, що принаймні одна з держав-членів такої організації підписала цю Конвенцію відповідно до пункту 1 цієї статті.

3. Ця Конвенція підлягає ратифікації, прийняттю або затвердженню. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття або затвердження здаються на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй. Регіональна організація економічної інтеграції може здати на зберігання свою ратифікаційну грамоту чи документ про прийняття або затвердження, якщо принаймні одна з її держав-членів вчинила у такий же спосіб. У цій ратифікаційній грамоті чи документі про прийняття або затвердження така організація заявляє про сферу своєї компетенції щодо питань, регульованих

цією Конвенцією. Така організація також повідомляє депозитарію про будь-які відповідні зміни сфери своєї компетенції.

4. Ця Конвенція відкрита для приєднання будь-якої держави чи будь-якої регіональної організації економічної інтеграції, принаймні одна з держав-членів якої є учасницею цієї Конвенції. Документи про приєднання здаються на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй. Під час приєднання регіональна організація економічної інтеграції заявляє про сферу своєї компетенції щодо питань, регульованих цією Конвенцією. Така організація також повідомляє депозитарію про будь-які відповідні зміни сфери своєї компетенції.

Стаття 37 Взаємозв'язок із протоколами

1. Ця Конвенція може бути доповнена одним чи декількома протоколами.

2. Для того, щоб стати учасницею протоколу, держава чи регіональна організація економічної інтеграції повинні бути також Учасницею цієї Конвенції.

3. Держава-учасниця цієї Конвенції не зв'язана протоколом, якщо тільки вона не стає учасницею протоколу відповідно до його положень.

4. Будь-який протокол до цієї Конвенції тлумачиться разом з цією Конвенцією з урахуванням мети цього протоколу.

Стаття 38 Набуття чинності

1. Ця Конвенція набуває чинності на дев'яностий день після дати здачі на зберігання сорокової ратифікаційної грамоти чи документа про прийняття, затвердження чи приєднання. З метою цього пункту будь-яка така грамота чи документ, здані на зберігання регіональною організацією економічної інтеграції, не розглядаються в якості додаткових до грамот або документів, зданих на зберігання державами-членами такої організації.

2. Для кожної держави чи регіональної організації економічної інтеграції, що ратифікують, приймають чи затверджують цю Конвенцію або приєднуються до неї після здачі на зберігання сорокової ратифікаційної грамоти чи документа про таку дію, ця Конвенція набуває чинності на тридцятий день після дати здачі на зберігання такою державою чи організацією відповідної грамоти чи документа.

Стаття 39 Зміни та доповнення

1. Після закінчення п'яти років після набуття чинності цією Конвенцією

Держава-учасниця може запропонувати зміни та доповнення і направити їх Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй, який потім перепроводжує запропоновані зміни та доповнення Державам-учасницям і Конференції Учасників Конвенції з метою розгляду цих пропозицій й ухвалення рішення щодо них. Конференція Учасників докладає всіх зусиль для досягнення консенсусу щодо кожної зміни та доповнення. Якщо всі зусилля з досягнення консенсусу були вичерпані і згоди не було досягнуто, то, як останній захід, для прийняття змін та доповнень потрібна більшість у дві третини голосів Держав-учасниць, які присутні та беруть участь у голосуванні на засіданні Конференції Учасників.

2. У питаннях, що входять до сфери їхньої компетенції, регіональні організації економічної інтеграції здійснюють своє право голосу відповідно до цієї статті, маючи число голосів, що дорівнює числу їхніх держав-членів, які є Учасницями цієї Конвенції. Такі організації не здійснюють своє право голосу, якщо їхні держави-члени здійснюють своє право голосу, і навпаки.

3. Зміни та доповнення, прийняті відповідно до пункту 1 цієї статті, підлягають ратифікації, прийняттю або затвердженню Державами-учасницями.

4. Зміни та доповнення, прийняті відповідно до пункту 1 цієї статті, набувають чинності для Держави-учасниці через дев'яносто днів після дати здачі нею на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй її ратифікаційної грамоти чи документа про прийняття чи затвердження таких змін та доповнень.

5. Коли зміни та доповнення набувають чинності, вони стають обов'язковими для тих Держав-учасниць, які висловили згоду бути зв'язаними ними. Інші Держави-учасниці продовжують бути зв'язаними положеннями цієї Конвенції та будь-якими змінами та доповненнями, ратифікованими, прийнятими чи затвердженими ними раніше.

Стаття 40 Денонсація

1. Держава-учасниця може денонсувати цю Конвенцію шляхом направлення письмового повідомлення Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй. Така денонсація набуває чинності після закінчення одного року з дати одержання повідомлення Генеральним секретарем.

2. Регіональна організація економічної інтеграції перестає бути Учасницею цієї Конвенції, коли всі її держави-члени денонсували цю Конвенцію.

3. Денонсація цієї Конвенції відповідно до пункту 1 цієї статті спричиняє денонсацію будь-яких протоколів до неї.

Стаття 41 Депозитарій і мови

1. Депозитарієм цієї Конвенції призначається Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй.

2. Оригінал цієї Конвенції, англійський, арабський, іспанський, китайський, російський і французький тексти якої є рівно автентичними, здається на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

На засвідчення чого нижчепідписані повноважні представники, належним чином уповноважені на те своїми урядами, підписали цю Конвенцію.

**Протокол
про попередження і припинення торгівлі людьми,
особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію
Організації Об'єднаних Націй
проти транснаціональної організованої злочинності**

Прийнятий резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї
від 15 листопада 2000 року

Преамбула

Держави-учасниці цього Протоколу, заявляючи, що для вжиття ефективних заходів щодо попередження торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і боротьбі з нею необхідний всеосяжний міжнародний підхід у країнах походження, транзиту і призначення, що включає заходи, спрямовані на попередження такої торгівлі, покарання осіб, що займаються нею, і захист потерпілих від такої торгівлі, у тому числі шляхом захисту їх міжнародно-визнаних прав людини, враховуючи ту обставину, що, незважаючи на існування цілого ряду міжнародних документів, які містять норми і передбачають практичні заходи по боротьбі з експлуатацією людей, особливо жінок і дітей, не існує універсального документа, у якому зачіпалися б всі аспекти торгівлі людьми, будучи стурбовані тим, що за відсутності такого документа особи, які є уразливими з погляду торгівлі людьми, не будуть у достатній мірі захищені, посилаючись на Резолюцію 53/111 Генеральної Асамблеї від 9 грудня 1998 року, у якій Асамблея ухвалила заснувати міжурядовий спеціальний комітет відкритого складу для розробки всеосяжної міжнародної конвенції проти транснаціональної організованої злочинності й обговорення питання про розробку, зокрема, міжнародного документа по боротьбі проти торгівлі жінками і дітьми, будучи переконані, що доповнення Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності міжнародним документом щодо попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї сприятиме попередженню таких злочинів і боротьбі з ними, погодилися про таке:

I. Загальні положення

Стаття 1 Зв'язок з Конвенцією Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності

1. Цей Протокол доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності. Він тлумачиться разом з Конвенцією.

2. Положення Конвенції застосовуються *mutatis mutandis* до цього Протоколу, якщо в ньому не передбачене інше.

3. Злочини, визнані такими відповідно до статті 5 цього Протоколу, розглядаються як злочини, визнані такими відповідно до Конвенції.

Стаття 2 Цілі

Цілі цього Протоколу полягають у:

- a) попередженні торгівлі людьми і боротьбі з нею, приділяючи особливу увагу жінкам і дітям;
- b) захисті та допомозі жертвам такої торгівлі при повній повазі їхніх прав людини; і
- c) заохоченні співробітництва між Державами-учасницями в досягненні цих цілей.

Стаття 3 Терміни

Для цілей цього Протоколу:

- a) “торгівля людьми” означає здійснювані з метою експлуатації вербування, перевезення, передачу, приховування або одержання людей шляхом загрози силою або її застосування або інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою або уразливістю положення, або шляхом підкупу, у вигляді платежів або вигод, для одержання згоди особи, яка контролює іншу особу. Експлуатація включає, як мінімум, експлуатацію проституції інших осіб або інші форми сексуальної експлуатації, примусову працю або послуги, рабство або звичаї, подібні з рабством, підневільний стан або вилучення органів;
- b) згода жертви торгівлі людьми на заплановану експлуатацію, про яку йдеться в підпункті (а) цієї статті, не береться до уваги, якщо було використано будь-який із заходів впливу, зазначених у підпункті (а);
- c) вербування, перевезення, передача, приховування або отримання дитини з метою експлуатації вважаються “торгівлею людьми” навіть у тому разі, якщо вони не пов’язані із застосуванням будь-якого із заходів впливу, зазначених у підпункті (а) цієї статті;
- d) “дитина” означає будь-яку особу, що не досягла 18-літнього віку.

Стаття 4 Сфера застосування

Цей Протокол, якщо в ньому не зазначене інше, застосовується до попередження, розслідування і кримінального переслідування у зв’язку зі злочинами, визнаними такими відповідно до статті 5 цього Протоколу, якщо ці злочини носять транснаціональний характер і вчинені за участю організованої злочинної групи, а також до захисту жертв від таких злочинів.

Стаття 5 Криміналізація

1. Кожна Держава-учасниця вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть знадобитися для того, щоб визнати в якості кримінально караного діяння, зазначені у статті 3 цього Протоколу, коли вони вчиняються навмисно.

2. Кожна Держава-учасниця також вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть знадобитися для того, щоб визнати в якості кримінально караного діяння:

- a) за умови дотримання основних принципів своєї правової системи — замах на вчинення будь-якого злочину, визнаного таким відповідно до пункту 1 цієї статті;
- b) участь як співника у вчиненні будь-якого злочину, визнаного таким відповідно до пункту 1 цієї статті; і
- c) організацію інших осіб або керування ними з метою вчинення будь-якого злочину, визнаного таким відповідно до пункту 1 цієї статті.

II. Захист жертв торгівлі людьми

Стаття 6 Допомога жертвам торгівлі людьми та їхній захист

1. У відповідних випадках і у тій мірі, в якій це можливо відповідно до її внутрішнього законодавства, кожна Держава-учасниця забезпечує захист особистого життя й особи жертв торгівлі людьми, у тому числі, серед іншого, шляхом забезпечення конфіденційного характеру провадження, що стосується такої торгівлі.

2. Кожна Держава-учасниця забезпечує, щоб її внутрішня правова або адміністративна система передбачала заходи, які дозволяють, у відповідних випадках, надавати жертвам торгівлі людьми:

- a) інформацію про відповідний судовий і адміністративний розгляд;
- b) допомогу, що не завдає шкоди правам захисту і дозволяє викладати і розглядати їхні думки і побоювання на відповідних стадіях кримінального провадження щодо осіб, які вчинили злочини.

3. Кожна Держава-учасниця розглядає можливість реалізації заходів для забезпечення фізичної, психологічної і соціальної реабілітації жертв торгівлі людьми, у тому числі, у відповідних випадках, у співробітництві з неурядовими організаціями, іншими відповідними організаціями й іншими елементами громадянського суспільства, і, зокрема, заходів, що передбачають надання:

- a) належного даху;
- b) консультативної допомоги та інформації, особливо щодо їх юридичних прав, мовою, зрозумілою жертвам торгівлі людьми;
- c) медичної, психологічної і матеріальної допомоги; і

d) можливостей в галузі працевлаштування, освіти і професійної підготовки.

4. Кожна Держава-учасниця враховує при застосуванні положень цієї статті вік, стать і особливі потреби жертв торгівлі людьми, зокрема особливі потреби дітей, у тому числі щодо належного даху, освіти і догляду.

5. Кожна Держава-учасниця прагне забезпечувати фізичну безпеку жертв торгівлі людьми в період перебування таких жертв на її території.

6. Кожна Держава-учасниця забезпечує, щоб її внутрішня правова система передбачала заходи, які надають жертвам торгівлі людьми можливість одержання компенсації за заподіяну шкоду.

Стаття 7 Статус жертв торгівлі людьми у приймаючих державах

1. На додаток до вжиття заходів відповідно до статті 6 цього Протоколу кожна Держава-учасниця розглядає можливість вжиття законодавчих або інших відповідних заходів, що дозволяють жертвам торгівлі людьми залишатися, у відповідних випадках, на її території на тимчасовій або постійній основі.

2. При застосуванні положення, що міститься в пункті 1 цієї статті, кожна Держава-учасниця відповідним чином враховує гуманітарні міркування і проявляє співчуття.

Стаття 8 Репатріація жертв торгівлі людьми

1. Держава-учасниця, громадянином якої є жертва торгівлі людьми або в якій така особа мала право постійно проживати на момент в'їзду на територію приймаючої Держави-учасниці, сприяє поверненню цієї особи і приймає її без необґрунтованих або нерозумних затримок при належному врахуванні питань забезпечення безпеки такої особи.

2. Коли Держава-учасниця повертає жертву торгівлі людьми Державі-учасниці, громадянином якої є ця особа або в якій вона мала право постійно проживати на момент в'їзду на територію приймаючої Держави-учасниці, таке повернення здійснюється при належному врахуванні питань забезпечення безпеки цієї особи, а також характеру будь-якого провадження, пов'язаного з тією обставиною, що ця особа стала жертвою торгівлі людьми, причому таке повернення, переважно, є добровільним.

3. На прохання приймаючої Держави-учасниці, запитувана Держава-учасниця без необґрунтованих або нерозумних затримок перевіряє, чи є особа, що стала жертвою торгівлі людьми, її громадянином або чи мала вона право

постійно проживати на її території на момент в'їзду на територію приймаючої Держави-учасниці.

4. З метою сприяння поверненню жертви торгівлі людьми, яка не має належних документів, Держава-учасниця, громадянином якої є ця особа або в якій вона мала право постійно проживати на момент в'їзду на територію приймаючої Держави-учасниці, погоджується видавати, на прохання приймаючої Держави-учасниці, такі документи на в'їзд/виїзд або інші дозволи, які можуть знадобитися для повернення цієї особи на її територію.

5. Ця стаття не завдає шкоди будь-якому праву, наданому жертвам торгівлі людьми в силу будь-якого положення внутрішнього законодавства приймаючої Держави-учасниці.

6. Ця стаття не завдає шкоди будь-якій застосовній двосторонній або багатосторонній угоді або домовленості, які регулюють, повністю або частково, питання повернення жертв торгівлі людьми.

III. Попередження, співробітництво та інші заходи

Стаття 9 Попередження торгівлі людьми

1. Держави-учасниці розробляють і приймають на комплексній основі політику, програми й інші заходи з метою:

- a) попередження торгівлі людьми і боротьби з нею; і
- b) захисту жертв торгівлі людьми, особливо жінок і дітей, від ревіктимізації.

2. Держави-учасниці прагнуть вживати таких заходів, як проведення досліджень, інформаційних кампаній, у тому числі в засобах масової інформації, а також здійснення соціально-економічних ініціатив, спрямованих на попередження торгівлі людьми і боротьбу з нею.

3. Політика, програми й інші заходи, що розробляються та приймаються відповідно до цієї статті, у відповідних випадках, включають співробітництво з неурядовими організаціями, іншими відповідними організаціями й іншими елементами громадянського суспільства.

4. Держави-учасниці вживають або вдосконалюють, у тому числі шляхом двостороннього або багатостороннього співробітництва, заходи, спрямовані на пом'якшення впливу таких факторів, які обумовлюють уразливість людей, особливо жінок і дітей, з погляду торгівлі людьми, як убогість, низький рівень розвитку і відсутність рівних можливостей.

5. Держави-учасниці вживають або вдосконалюють законодавчі або інші заходи, наприклад у галузі освіти, культури або в соціальній галузі, у тому числі шляхом двостороннього і багатостороннього співробітництва, спрямовані на протидію попиту, що породжує експлуатацію людей, особливо жінок і дітей, в усіх її формах, оскільки це призводить до торгівлі людьми.

Стаття 10 Обмін інформацією і підготовка кадрів

1. Правоохоронні, міграційні або інші відповідні органи Держав-учасниць, у відповідних випадках, співробітничать між собою шляхом обміну, відповідно до їхнього внутрішнього законодавства, інформацією, що дозволяє їм визначати:

- a) чи є особи, що перетинають або намагаються перетнути міжнародний кордон без документів на в'їзд/виїзд або з такими документами, що належать іншим особам, торговцями людьми або жертвами такої торгівлі;
- b) види документів на в'їзд/виїзд, які використали або намагалися використати такі особи для перетинання міжнародного кордону з метою торгівлі людьми; і
- c) засоби і методи, які застосовуються організованими злочинними групами з метою торгівлі людьми, у тому числі вербування і перевезення жертв, маршрути і зв'язки між окремими особами і групами, що займаються такою торгівлею, а також зв'язки всередині таких груп і можливі заходи для їхнього виявлення.

2. Держави-учасниці забезпечують або вдосконалюють підготовку співробітників правоохоронних, міграційних та інших відповідних органів з питань попередження торгівлі людьми. Зазначена підготовка повинна зосереджуватися на методах попередження такої торгівлі, кримінального переслідування осіб, що займаються нею, і захисту прав жертв, включаючи захист жертв від осіб, що займаються такою торгівлею. У ході підготовки слід також брати до уваги необхідність врахування прав людини, проблематики дітей і гендерної проблематики; підготовка повинна сприяти співробітництву з неурядовими організаціями, іншими відповідними організаціями й іншими елементами громадянського суспільства.

3. Держави-учасниці, що одержує інформацію, виконує будь-яке прохання Держави-учасниці, що надає інформацію, пов'язану з встановленням обмежень щодо її використання.

Стаття 11 Заходи прикордонного контролю

1. Без шкоди для міжнародних зобов'язань щодо вільного пересування людей Держави-учасниці, наскільки це можливо, встановлюють такі заходи

прикордонного контролю, які можуть знадобитися для попередження і виявлення торгівлі людьми.

2. Кожна Держава-учасниця вживає законодавчих або інших належних заходів для попередження, наскільки це можливо, використання транспортних засобів, експлуатованих комерційними перевізниками, при вчиненні злочинів, визнаних такими відповідно до статті 5 цього Протоколу.

3. У відповідних випадках і без шкоди для застосованих міжнародних конвенцій такі заходи включають встановлення для комерційних перевізників, у тому числі будь-якої транспортної компанії або власника чи оператора будь-яких транспортних засобів, зобов'язання переконатися в тому, що всі пасажирів мають документи на в'їзд/виїзд, необхідні для в'їзду до приймаючої держави.

4. Кожна Держава-учасниця вживає необхідних заходів, відповідно до свого внутрішнього законодавства для того, щоб передбачити санкції за порушення зобов'язання, встановленого в пункті 3 цієї статті.

5. Кожна Держава-учасниця розглядає можливість вжиття заходів, які дозволяють, відповідно до її внутрішнього законодавства, відмовляти у в'їзді особам, причетним до вчинення злочинів, визнаних такими відповідно до цього Протоколу, або анулювати їхні візи.

6. Без шкоди для статті 27 Конвенції Держави-учасниці розглядають можливість зміцнення співробітництва між органами прикордонного контролю, у тому числі шляхом створення і підтримки прямих каналів зв'язку.

Стаття 12 Надійність документів і їхній контроль

Кожна Держава-учасниця вживає, у межах наявних можливостей, таких заходів, які можуть знадобитися для:

- a) забезпечення такої якості документів, що видаються нею, на в'їзд/виїзд або посвідчень особи, що у максимальному ступені ускладнювало б їхнє неправомірне використання і підробку або протизаконну зміну, відтворення або видачу; і
- b) забезпечення захищеності і надійності документів на в'їзд/виїзд або посвідчень особи, виданих цією Державою-учасницею або від її імені, а також для попередження їхнього незаконного виготовлення, видачі та використання.

Стаття 13 Законність і дійсність документів

Держава-учасниця проводить, на прохання іншої Держави-учасниці, відповідно до свого внутрішнього законодавства, протягом розумного строку

перевірку законності та дійсності виданих або нібито виданих від її імені документів на в'їзд/виїзд або посвідчень особи, щодо яких є підозри, що вони використовуються для торгівлі людьми.

IV. Заключні положення

Стаття 14 Виключне положення

1. Ніщо в цьому Протоколі не зачіпає прав, зобов'язань і відповідальності держав і окремих осіб відповідно до міжнародного права, включаючи міжнародне гуманітарне право і міжнародне право в галузі прав людини і, зокрема, коли це застосовно, Конвенцію 1951 року і Протокол 1967 року, що стосуються статусу біженців, і принцип невиселення, закріплений у них.

2. Заходи, передбачені цим Протоколом, тлумачаться і застосовуються таким чином, щоб це не було дискримінаційним щодо осіб на тій підставі, що вони стали жертвами торгівлі людьми. Тлумачення і застосування цих заходів здійснюються відповідно до міжнародно-визнаних принципів недискримінації.

Стаття 15 Врегулювання спорів

1. Держави-учасниці прагнуть врегулювати спори щодо тлумачення або застосування цього Протоколу шляхом переговорів.

2. Будь-який спір між двома або більше Державами-учасницями щодо тлумачення або застосування цього Протоколу, який не може бути врегульований шляхом переговорів протягом розумного періоду часу, передається на прохання однієї з цих Держав-учасниць на арбітражний розгляд. Якщо протягом шести місяців із дня звертання з проханням про арбітраж ці Держави-учасниці не зможуть домовитися про його організацію, будь-яка з цих Держав-учасниць може передати спір до Міжнародного Суду, звернувшись із заявою відповідно до Статуту Суду.

3. Кожна Держава-учасниця може під час підписання, ратифікації, прийняття або затвердження цього Протоколу, або під час приєднання до нього заявити про те, що вона не вважає себе зв'язаною положеннями пункту 2 цієї статті. Інші Держави-учасниці не зв'язані положеннями пункту 2 цієї статті щодо будь-якої Держави-учасниці, яка зробила таке застереження.

4. Будь-яка Держава-учасниця, яка зробила застереження відповідно до пункту 3 цієї статті, може в будь-який час зняти це застереження шляхом направлення повідомлення Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 16 Підписання, ратифікація, прийняття, затвердження і приєднання

1. Цей Протокол відкритий для підписання всіма державами з 12 по 15 грудня 2000 року в Палермо, Італія, а потім у Центральних установах Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку до 12 грудня 2002 року.

2. Цей Протокол також відкритий для підписання регіональними організаціями економічної інтеграції за умови, що принаймні одна з держав-членів такої організації підписала цей Протокол відповідно до пункту 1 цієї статті.

3. Цей Протокол підлягає ратифікації, прийняттю або затвердженню. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття або затвердження здаються на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй. Регіональна організація економічної інтеграції може здати на зберігання свою ратифікаційну грамоту або документ про прийняття або затвердження, якщо принаймні одна з її держав-членів вчинила у такий же спосіб. У цій ратифікаційній грамоті або в документі про прийняття або затвердження така організація заявляє про сферу своєї компетенції щодо питань, що регулюються цим Протоколом. Така організація також повідомляє депозитарієві про будь-яку відповідну зміну сфери своєї компетенції.

4. Цей Протокол відкритий для приєднання будь-якої держави або будь-якої регіональної організації економічної інтеграції, принаймні одна з держав-членів якої є учасницею цього Протоколу. Документи про приєднання здаються на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй. Під час приєднання регіональна організація економічної інтеграції заявляє про сферу своєї компетенції щодо питань, які регулюються цим Протоколом.

Така організація також повідомляє депозитарієві про будь-яку відповідну зміну сфери своєї компетенції.

Стаття 17 Набуття чинності

1. Цей Протокол набуває чинності на дев'яностий день після дати здачі на зберігання сорокової ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження або приєднання, але він не набуває чинності до набуття чинності Конвенцією. Для мети цього пункту будь-яка така грамота або документ, здані на зберігання регіональною організацією економічної інтеграції, не розглядаються в якості додаткових до грамот або документів, зданих на зберігання державами-членами такої організації.

2. Для кожної держави або регіональної організації економічної інтеграції, що ратифікують, приймають або затверджують цей Протокол, або приєднуються

до нього після здачі на зберігання сорокової ратифікаційної грамоти або документа про таку дію, цей Протокол набуває чинності на тридцятий день після дати здачі на зберігання такою державою або організацією відповідної грамоти чи документа або в дату набуття цим Протоколом чинності відповідно до пункту 1 цієї статті залежно від того, що настає пізніше.

Стаття 18 Зміни та доповнення

1. Після закінчення п'яти років після набуття чинності цим Протоколом Держава-учасниця цього Протоколу може запропонувати зміни та доповнення і направити їх Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй, який потім перепроводжує запропоновані зміни та доповнення Державам-учасницям і Конференції учасників Конвенції з метою розгляду цих пропозицій і ухвалення рішення щодо них. Держави-учасниці цього Протоколу, що беруть участь у Конференції учасників, докладають усіх зусиль для досягнення консенсусу щодо кожної зміни та доповнення. Якщо всі зусилля по досягненню консенсусу були вичерпані і згоди не було досягнуто, то, як крайній захід, для прийняття змін та доповнень потрібна більшість у дві третини голосів Держав-учасниць цього Протоколу, які присутні та беруть участь у голосуванні на засіданні Конференції Учасників.

2. У питаннях, які входять до сфери їхньої компетенції, регіональні організації економічної інтеграції здійснюють своє право голосу відповідно до цієї статті, маючи число голосів, що дорівнює числу їхніх держав-членів, які є учасницями цього Протоколу. Такі організації не здійснюють своє право голосу, якщо їхні держави-члени здійснюють своє право голосу, і навпаки.

3. Зміни та доповнення, прийняті відповідно до пункту 1 цієї статті, підлягають ратифікації, прийняттю або затвердженню Державами-учасницями.

4. Зміни та доповнення, прийняті відповідно до пункту 1 цієї статті, набувають чинності щодо Держави-учасниці через дев'яносто днів після дати здачі нею на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй ратифікаційної грамоти чи документа про прийняття або затвердження таких змін та доповнень.

5. Коли зміни та доповнення набувають чинності, вони стають обов'язковими для тих Держав-учасниць, які висловили згоду бути зв'язаними ними. Інші Держави-учасниці продовжують бути зв'язаними положеннями цього Протоколу і будь-якими змінами та доповненнями, ратифікованими, прийнятими або затвердженими ними раніше.

Стаття 19 Денонсація

1. Держава-учасниця може денонсувати цей Протокол шляхом направлення письмового повідомлення Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй. Така денонсація набуває чинності після закінчення одного року з дати одержання повідомлення Генеральним секретарем.

2. Регіональна організація економічної інтеграції перестає бути учасницею цього Протоколу, коли всі її держави-члени денонсували цей Протокол.

Стаття 20 Депозитарій і мови

1. Депозитарієм цього Протоколу призначається Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй.

2. Оригінал цього Протоколу, англійський, арабський, іспанський, китайський, російський і французький тексти якого є рівно автентичними, здається на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

На посвідчення чого повноважні представники, що підписалися нижче, належним чином уповноважені на те своїми урядами, підписали цей Протокол.

Конвенція про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах

(витяги)

(Ратифіковано Законом N 240/94-вр від 10.11.94)

Государства-члены Содружества Независимых Государств, участники настоящей Конвенции, именуемые далее Договаривающиеся Стороны, исходя из стремления обеспечить гражданам Договаривающихся Сторон и лицам, проживающим на их территориях, предоставление во всех Договаривающихся Сторонах в отношении личных и имущественных прав такой же правовой защиты, как и собственным гражданам, придавая важное значение развитию сотрудничества в области оказания учреждениями юстиции правовой помощи по гражданским, семейным и уголовным делам, договорились о нижеследующем:

Раздел I. Общие положения

Часть I. Правовая защита.

Статья 1 Предоставление правовой защиты

1. Граждане каждой из Договаривающихся Сторон, а также лица, проживающие на ее территории, пользуются на территориях всех других Договаривающихся Сторон в отношении своих личных и имущественных прав такой же правовой защитой, как и собственные граждане данной Договаривающейся Стороны.

2. Граждане каждой из Договаривающихся Сторон, а также другие лица, проживающие на ее территории, имеют право свободно и беспрепятственно обращаться в суды, прокуратуру и иные учреждения других Договаривающихся Сторон, к компетенции которых относятся гражданские, семейные и уголовные дела (далее — учреждения юстиции), могут выступать в них, подавать ходатайства, предъявлять иски и осуществлять иные процессуальные действия на тех же условиях, что и граждане данной Договаривающейся Стороны.

3. Положения настоящей Конвенции применяются также к юридическим лицам, созданным в соответствии с законодательством Договаривающихся Сторон.

Статья 2 Освобождение от уплаты пошлин и возмещения издержек

1. Граждане каждой из Договаривающихся Сторон и лица, проживающие

на ее территории, освобождаются от уплаты и возмещения судебных и нотариальных пошлин и издержек, а также пользуются бесплатной юридической помощью на тех же условиях, что и собственные граждане.

2. Льготы, предусмотренные в пункте 1 настоящей статьи, распространяются на все процессуальные действия, осуществляемые по данному делу, включая исполнение решения.

Статья 3 Представление документа о семейном и имущественном положении

1. Льготы, предусмотренные статьей 2, предоставляются на основании документа о семейном и имущественном положении лица, возбуждающего ходатайство. Этот документ выдается компетентным учреждением Договаривающейся Стороны, на территории которой имеет местожительство или местопребывание заявитель.

2. Если заявитель не имеет на территории Договаривающихся Сторон местожительства или местопребывания, то достаточно представить документ, выданный соответствующим дипломатическим представительством или консульским учреждением Договаривающейся Стороны, гражданином которой он является.

3. Учреждение, выносящее решение по ходатайству о предоставлении льгот, может затребовать от учреждения, выдавшего документ, дополнительные данные или необходимые разъяснения.

Часть II. Правовая помощь.

Статья 4 Оказание правовой помощи

1. Учреждения юстиции Договаривающихся Сторон оказывают правовую помощь по гражданским, семейным и уголовным делам в соответствии с положениями настоящей Конвенции.

2. Учреждения юстиции оказывают правовую помощь и другим учреждениям по делам, указанным в пункте 1 настоящей статьи.

Статья 5 Порядок сношений

При выполнении настоящей Конвенции компетентные учреждения юстиции Договаривающихся Сторон сносятся друг с другом через свои центральные органы, если только настоящей Конвенцией не установлен иной порядок сношений.

Статья 6 Объем правовой помощи

Договаривающиеся Стороны оказывают друг другу правовую помощь путем выполнения процессуальных и иных действий, предусмотренных законодательством запрашиваемой Договаривающейся Стороной, в частности: составления и пересылки документов, проведения обысков, изъятия, пересылки и выдачи вещественных доказательств, проведения экспертизы, допроса сторон, обвиняемых, свидетелей, экспертов, возбуждения уголовного преследования, розыска и выдачи лиц, совершивших преступления, признания и исполнения судебных решений по гражданским делам, приговоров в части гражданского иска, исполнительных надписей, а также путем вручения документов.

Статья 7 Содержание и форма поручения об оказании правовой помощи

1. В поручении об оказании правовой помощи должны быть указаны:
  - а) наименование запрашиваемого учреждения;
  - б) наименование запрашивающего учреждения;
  - в) наименование дела, по которому запрашивается правовая помощь;
  - г) имена и фамилии сторон, свидетелей, подозреваемых, подсудимых, осужденных, потерпевших, их местожительство и местопребывание, гражданство, занятие, а по уголовным делам также место и дата рождения и, по возможности, фамилии и имена родителей; для юридических лиц — их наименование и местонахождение;
  - д) при наличии представителей лиц, указанных в подпункте “г”, их имена, фамилии и адреса;
  - е) содержание поручения, а также другие сведения, необходимые для его исполнения;
  - ж) по уголовным делам также описание и квалификация совершенного деяния и данные о размере ущерба, если он был причинен в результате деяния.
2. В поручении о вручении документа должны быть также указаны точный адрес получателя и наименование вручаемого документа.
3. Поручение должно быть подписано и скреплено гербовой печатью запрашивающего учреждения.

Статья 8 Порядок исполнения

1. При исполнении поручения об оказании правовой помощи запрашиваемое учреждение применяет законодательство своей страны. По просьбе запрашивающего учреждения оно может применить и процессуальные нормы запрашивающей Договаривающейся Стороны.

2. Если запрашиваемое учреждение не компетентно исполнить поручение, оно пересылает его компетентному учреждению и уведомляет об этом запрашивающее учреждение.

3. По просьбе запрашивающего учреждения запрашиваемое учреждение своевременно сообщает ему и заинтересованным сторонам о времени и месте исполнения поручения с тем, чтобы они могли присутствовать при исполнении поручения в соответствии с законодательством запрашиваемой Договаривающейся Стороны.

4. В случае, если точный адрес указанного в поручении лица неизвестен, запрашиваемое учреждение принимает в соответствии с законодательством Договаривающейся Стороны, на территории которой оно находится, необходимые меры для установления адреса.

5. После выполнения поручения запрашиваемое учреждение возвращает документы запрашивающему учреждению; в том случае, если правовая помощь не могла быть оказана, оно одновременно уведомляет об обстоятельствах, которые препятствуют исполнению поручения, и возвращает документы запрашивающему учреждению.

Статья 9 Вызов свидетелей, потерпевших, гражданских истцов, гражданских ответчиков, их представителей, экспертов

1. Свидетель, потерпевший, гражданский истец, гражданский ответчик и их представители, а также эксперт, который по вызову, врученному учреждением запрашиваемой Договаривающейся Стороны, явится в учреждение юстиции запрашивающей Договаривающейся Стороны, не может быть, независимо от своего гражданства, привлечен на ее территории к уголовной или административной ответственности, взят под стражу и подвергнут наказанию за деяние, совершенное до пересечения ее государственной границы. Такие лица не могут быть также привлечены к ответственности, взяты под стражу или подвергнуты наказанию в связи с их свидетельскими показаниями или заключениями в качестве экспертов в связи с уголовным делом, являющимся предметом разбирательства.

2. Лица, указанные в пункте 1 настоящей статьи, утрачивают предусмотренную этим пунктом гарантию, если они не оставят территорию запрашивающей Договаривающейся Стороны, хотя и имеют для этого возможность до истечения 15 суток с того дня, когда допрашивающее его учреждение юстиции сообщит им, что в дальнейшем в их присутствии нет необходимости. В этот срок не засчитывается время, в течение которого эти лица не по своей вине не могли покинуть территорию запрашивающей Договаривающейся Стороны.

3. Свидетелю, эксперту, а также потерпевшему и его законному представителю запрашивающей Договаривающейся Стороной возмещаются расходы, связанные с проездом и пребыванием в запрашивающем государстве, как и неполучения заработной плата за дни отвлечения от работы; эксперт имеет также право на вознаграждение за проведение экспертизы. В вызове должно быть указано, какие выплаты вправе получить вызванные лица; по их ходатайству учреждение юстиции запрашивающей Договаривающейся Стороны выплачивает аванс на покрытие соответствующих расходов.

4. Вызов свидетеля или эксперта, проживающего на территории одной Договаривающейся Стороны, в учреждение юстиции другой Договаривающейся Стороны не должен содержать угрозы применения средств принуждения в случае неявки.

Статья 10 Поручение о вручении документов

1. Запрашиваемое учреждение юстиции осуществляет вручение документов в соответствии с порядком, действующим в его государстве, если вручаемые документы написаны на его языке или на русском языке либо снабжены заверенным переводом на эти языки. В противном случае оно передает документы получателю, если он согласен добровольно их принять.

2. Если документы не могут быть вручены по адресу, указанному в поручении, запрашиваемое учреждение юстиции по своей инициативе принимает меры, необходимые для установления адреса. Если установление адреса запрашиваемым учреждением юстиции окажется невозможным, оно уведомляет об этом запрашивающее учреждение и возвращает ему документы, подлежащие вручению.

Статья 11 Подтверждение вручения документов

Вручение документов удостоверяется подтверждением, подписанным лицом, которому вручен документ, и скрепленным официальной печатью запрашиваемого учреждения, и содержащим указание даты вручения и подпись работника учреждения, вручающего документ или выданным этим учреждением иным документом, в котором должны быть указаны способ, место и время вручения.

Статья 12 Полномочия дипломатических правительств и консульских учреждений

1. Договаривающиеся Стороны имеют право вручать документы собственным гражданам через свои дипломатические представительства или консульские учреждения.

2. Договаривающиеся Стороны имеют право по поручению своих компетентных органов допрашивать собственных граждан через свои дипломатические представительства или консульские учреждения.

3. В случаях, указанных в пунктах 1 и 2 настоящей статьи, нельзя применять средства принуждения или угрозы ими.

Статья 13 Действительность документов

1. Документы, которые на территории одной из Договаривающихся Сторон изготовлены или засвидетельствованы учреждением или специально на то уполномоченным лицом в пределах их компетенции и по установленной форме и скреплены гербовой печатью, принимаются на территориях других Договаривающихся Сторон доказательной силой официальных документов.

Статья 14 Пересылка документов о гражданском состоянии и других документов

Договаривающиеся Стороны обязуются пересылать друг другу по просьбе без перевода и бесплатно свидетельства о регистрации актов гражданского состояния, документы об образовании, трудовом стаже и другие документы, касающиеся личных или имущественных прав и интересов граждан запрашиваемой Договаривающейся Стороны и иных лиц, проживающих на ее территории.

Статья 15 Информация по правовым вопросам

Центральные учреждения юстиции Договаривающихся Сторон по просьбе предоставляют друг другу сведения о действующем или действовавшем на их территориях внутреннем законодательстве и о практике его применения учреждениями юстиции.

Статья 16 Установление адресов и других данных

1. Договаривающиеся Стороны по просьбе оказывают друг другу в соответствии со своим законодательством помощь при установлении адресов лиц, проживающих на их территориях, если это требуется для осуществления прав их граждан. При этом запрашивающая Договаривающаяся Сторона сообщает имеющиеся у нее данные для определения адреса лица, указанного в просьбе.

2. Учреждения юстиции Договаривающихся Сторон оказывают друг другу помощь в установлении места работы и доходов проживающих на территории запрашиваемой Договаривающейся Стороны лиц, к которым в учреждениях юстиции запрашивающей Договаривающейся Стороны предъявлены имущественные требования по гражданским, семейным и уголовным делам.

Статья 17 Язык

В отношениях друг с другом при выполнении настоящей Конвенции учреждения юстиции Договаривающихся Сторон пользуются государственными языками Договаривающихся Сторон или русским языком.

Статья 18 Расходы, связанные с оказанием правовой помощи

Запрашиваемая Договаривающаяся Сторона не будет требовать возмещения расходов по оказанию правовой помощи. Договаривающиеся Стороны сами несут все расходы, возникшие при оказании правовой помощи на их территориях.

Статья 19 Отказ в оказании правовой помощи

Про́сьба об оказании правовой помощи может быть отклонена, если оказание такой помощи может нанести ущерб суверенитету или безопасности, либо противоречит законодательству запрашиваемой Договаривающейся Стороны.

Раздел III. Признание и исполнение решений

Статья 51 Признание и исполнение решений

Каждая из Договаривающихся Сторон на условиях, предусмотренных настоящей Конвенцией, признает и исполняет следующие решения, вынесенные на территории других Договаривающихся Сторон:

- а) решения учреждений юстиции по гражданским и семейным делам, включая утвержденные судом мировые соглашения по таким делам и нотариальные акты в отношении денежных обязательств (далее — решений);
- б) решения судов по уголовным делам о возмещении ущерба.

Статья 52 Признание решений, не требующих исполнения

1. Вынесенные учреждениями юстиции каждой из Договаривающихся Сторон и вступившие в законную силу решения, не требующие по своему характеру исполнения, признаются на территориях других Договаривающихся Сторон без специального производства, если:

- а) учреждения юстиции запрашиваемой Договаривающейся Стороны не вынесли ранее по этому делу решения, вступившего в законную силу;
- б) дело согласно настоящей Конвенции, а в случаях, не предусмотренных ею, согласно законодательству Договаривающейся Стороны, на территории которой решение должно быть признано, не относится к исключительной компетенции учреждений юстиции этой Договаривающейся Стороны.

2. Положения пункта 1 настоящей статьи относятся и к решениям по опеке и попечительству, а также к решениям о расторжении брака, вынесенными учреждениями, компетентными согласно законодательству Договаривающейся Стороны, на территории которой вынесено решение.

Статья 53 Ходатайство о разрешении принудительного исполнения решения

1. Ходатайство о разрешении принудительного исполнения решения подается в компетентный суд Договаривающейся Стороны, где решение подлежит исполнению. Оно может быть подано и в суд, который вынес решение по делу в первой инстанции. Этот суд направляет ходатайство суду, компетентному вынести решение по ходатайству.

2. К ходатайству прилагаются:

- а) решение или его заверенная копия, а также официальный документ о том, что решение вступило в законную силу и подлежит исполнению или о том, что оно подлежит исполнению до вступления в законную силу, если это не следует из самого решения;
- б) документ, из которого следует, что сторона, против которой было вынесено решение, не принявшая участия в процессе, была в надлежащем порядке и своевременно вызвана в суд, а в случае ее процессуальной недееспособности была надлежащим образом представлена;
- в) документ, подтверждающий частичное исполнение решения на момент его пересылки;
- г) документ, подтверждающий соглашение сторон, по делам договорной подсудности.

3. Ходатайство о разрешении принудительного исполнения решения и приложенные к нему документы снабжаются заверенным переводом на язык запрашиваемой Договаривающейся Стороны или на русский язык.

Статья 54 Порядок признания и принудительного исполнения решений

1. Ходатайства о признании и разрешении принудительного исполнения решений, предусмотренных в статье 51, рассматриваются судами Договаривающейся Стороны, на территории которой должно быть осуществлено принудительное исполнение.

2. Суд, рассматривающий ходатайство о признании и разрешении принудительного исполнения решения, ограничивается установлением того, что условия, предусмотренные настоящей Конвенцией, соблюдены. В

случае, если условия соблюдены, суд выносит решение о принудительном исполнении.

3. Порядок принудительного исполнения определяется по законодательству Договаривающейся Стороны, на территории которой должно быть осуществлено принудительное исполнение.

Статья 55 Отказ в признании и исполнении решений

В признании предусмотренных статьей 52 решений и в выдаче разрешения на принудительное исполнение может быть отказано в случаях, если:

- а) в соответствии с законодательством Договаривающейся Стороны, на территории которой вынесено решение, оно не вступило в законную силу или не подлежит исполнению, за исключением случаев, когда решение подлежит исполнению до вступления в законную силу;
- б) ответчик не принял участия в процессе вследствие того, что ему или его уполномоченному не был своевременно и надлежаще вручен вызов в суд;
- в) по делу между теми же сторонами, о том же предмете и по тому же основанию на территории Договаривающейся Стороны, где должно быть признано и исполнено решение, было уже ранее вынесено вступившее в законную силу решение или имеется признанное решение суда третьего государства, либо если учреждением этой Договаривающейся Стороны было ранее возбуждено производство по данному делу;
- г) согласно положениям настоящей Конвенции, а в случаях, не предусмотренных ею, согласно законодательству Договаривающейся Стороны, на территории которой решение должно быть признано и исполнено, дело относится к исключительной компетенции ее учреждения;
- д) отсутствует документ, подтверждающий соглашение сторон по делу договорной подсудности;
- е) истек срок давности принудительного исполнения, предусмотренный законодательством Договаривающейся Стороны, суд которой исполняет поручения.

Раздел IV. Правовая помощь по уголовным делам

Часть I. Выдача.

Статья 56 Обязанность выдачи

1. Договаривающиеся Стороны обязуются в соответствии с условиями, предусмотренными настоящей Конвенцией, по требованию выдавать друг

другу лиц, находящихся на их территории, для привлечения к уголовной ответственности или для приведения приговора в исполнение.

2. Выдача для привлечения к уголовной ответственности производится за такие деяния, которые по законам запрашивающей и запрашиваемой Договаривающихся Сторон являются наказуемыми и за совершение которых предусматривается наказание в виде лишения свободы на срок не менее одного года или более тяжкое наказание.

3. Выдача для приведения приговора в исполнение производится за такие деяния, которые в соответствии с законодательством запрашивающей и запрашиваемой Договаривающихся Сторон являются наказуемыми и за совершение которых лицо, выдача которого требуется, было приговорено к лишению свободы на срок не менее шести месяцев или к более тяжкому наказанию.

Статья 57 Отказ в выдаче

1. Выдача не производится, если:

- а) лицо, выдача которого является гражданином запрашиваемой Договаривающейся Стороны;
- б) на момент получения требования уголовное преследование согласно законодательству запрашиваемой Договаривающейся Стороны не может быть возбуждено или приговор не может быть приведен в исполнение вследствие истечения срока давности либо по иному законному основанию;
- в) в отношении лица, выдача которого требуется, на территории запрашиваемой Договаривающейся Стороны за то же преступление был вынесен приговор или постановление о прекращении производства по делу, вступившее в законную силу;
- г) преступление в соответствии с законодательством запрашивающей или запрашиваемой Договаривающейся Стороны преследуется в порядке частного обвинения (по заявлению потерпевшего).

2. В выдаче может быть отказано, если преступление, в связи с которым требуется выдача, совершено на территории запрашиваемой Договаривающейся Стороны.

3. В случае отказа в выдаче запрашивающая Договаривающаяся Сторона должна быть информирована об основаниях отказа.

Статья 58 Требование о выдаче

1. Требование о выдаче должно содержать:

- а) наименование запрашиваемого учреждения;
- б) описание фактических обстоятельств деяния и текст закона запрашивающей Договаривающейся Стороны, на основании которого это деяние признается преступлением;
- в) фамилию, имя, отчество лица, которое подлежит выдаче, его гражданство, место жительства или пребывания, по возможности описание внешности и другие сведения о его личности;
- г) указание размера ущерба, причиненного преступлением.

2. К требованию о выдаче для осуществления уголовного преследования должна быть приложена заверенная копия постановления о заключении под стражу.

3. К требованию о выдаче для приведения приговора в исполнение должны быть приложены заверенная копия приговора с отметкой о вступлении его в законную силу и текст положения уголовного закона, на основании которого лицо осуждено. Если осужденный уже отбыл часть наказания, сообщаются также данные об этом.

4. Требования о выдаче и приложенные к нему документы составляются в соответствии с положениями статьи 17.

Статья 59 Дополнительные сведения

1. Если требование о выдаче не содержит всех необходимых данных, то запрашиваемая Договаривающаяся Сторона может затребовать дополнительные сведения, для чего устанавливает срок до одного месяца. Этот срок может быть продлен еще до одного месяца по ходатайству запрашивающей Договаривающейся Стороны.

2. Если запрашивающая Договаривающаяся Сторона не представит в установленный срок дополнительных сведений, то запрашиваемая Договаривающаяся Сторона должна освободить лицо, взятое под стражу.

Статья 60 Взятие под стражу для выдачи

По получении требования запрашиваемая Договаривающаяся Сторона немедленно принимает меры к взятию под стражу лица, выдача которого требуется, за исключением тех случаев, когда выдача не может быть произведена.

Статья 61 Взятие под стражу или задержание до получения требования о выдаче

1. Лицо, выдача которого требуется, по ходатайству может быть взято

под стражу и до получения требования о выдаче. В ходатайстве должны содержаться ссылка на постановление о взятии под стражу или на приговор, вступивший в законную силу, и указание на то, что требование о выдаче будет представлено дополнительно. Ходатайство о взятии под стражу до получения требования о выдаче может быть передано по почте, телеграфу, телексу или телефаксу.

2. Лицо может быть задержано и без ходатайства, предусмотренного в пункте 1 настоящей статьи, если имеются предусмотренные законодательством основания подозревать, что оно совершило на территории другой Договаривающейся Стороны преступление, влекущее выдачу.

3. О взятии под стражу или задержании до получения требования о выдаче необходимо немедленно уведомить другую Договаривающуюся Сторону.

Статья 62 Освобождение лица, задержанного или взятого под стражу

1. Лицо, взятое под стражу согласно пункту 1 статьи 61, должно быть освобождено, если требование о его выдаче не поступит в течение одного месяца со дня взятия под стражу.

2. Лицо, задержанное согласно пункту 2 статьи 61, должно быть освобождено, если требование о его выдаче не поступит в течение срока, предусмотренного законодательством для задержания.

Статья 63 Отсрочка выдачи

Если лицо, выдача которого требуется, привлечено к уголовной ответственности или осуждено за другое преступление на территории запрашиваемой Договаривающейся Стороны, его выдача может быть отсрочена до прекращения уголовного преследования, приведения приговора в исполнение или до освобождения от наказания.

Статья 64 Выдача на время

1. Если отсрочка выдачи, предусмотренная статьей 63, может повлечь за собой истечение срока давности уголовного преследования или причинить ущерб расследованию преступления, лицо, выдача которого требуется по ходатайству, может быть выдано на время.

2. Выданное на время лицо должно быть возвращено после проведения действия по уголовному делу, для которого оно было выдано, но не позднее, чем через три месяца со дня передачи лица. В обоснованных случаях срок может быть продлен.

Статья 65 Коллизия требований о выдаче

Если требования о выдаче поступят от нескольких государств, запрашиваемая Договаривающаяся Сторона самостоятельно решает, какое из этих требований должно быть удовлетворено.

Статья 66 Пределы уголовного преследования выданного лица

1. Без согласия запрашиваемой Договаривающейся Стороны выданное лицо нельзя привлечь к уголовной ответственности или подвергнуть наказанию за совершенное до его выдачи преступление, за которое оно не было выдано.

2. Без согласия запрашиваемой Договаривающейся Стороны лицо не может быть выдано также третьему государству.

3. Согласия запрашиваемой Договаривающейся Стороны не требуется, если выданное лицо до истечения одного месяца после окончания уголовного производства, а в случае осуждения — до истечения одного месяца после отбытия наказания или освобождения от него не покинет территорию запрашивающей Договаривающейся Стороны или если оно туда добровольно возвратится. В этот срок не засчитывается время, в течение которого выданное лицо не могло покинуть территорию запрашивающей Договаривающейся Стороны не по своей вине.

Статья 67 Передача выданного лица

Запрашиваемая Договаривающаяся Сторона уведомляет запрашивающую Договаривающуюся Сторону о месте и времени выдачи. Если запрашивающая Договаривающаяся Сторона не примет лицо, подлежащее выдаче, в течение 15 дней после поставленной даты передачи, это лицо должно быть освобождено из-под стражи.

Статья 68 Повторная выдача

Если выданное лицо уклонится от уголовного преследования или от отбытия наказания и возвратится на территорию запрашиваемой Договаривающейся Стороны, то по новому требованию оно должно быть выдано без представления материалов, упомянутых в статьях 58 и 59.

Статья 69 Уведомление о результатах производства по уголовному делу

Договаривающиеся Стороны сообщают друг другу о результатах производства по уголовному делу против выданного им лица. По просьбе высылается и копия окончательного решения.

Статья 70 Транзитная перевозка

1. Договаривающаяся Сторона по ходатайству другой Договаривающейся Стороны разрешает транзитную перевозку по своей территории лиц, выданных другой Договаривающейся Стороне третьим государством.

2. Ходатайство о разрешении такой перевозки рассматривается в том же порядке, что и требование о выдаче.

3. Запрашиваемая Договаривающаяся Сторона разрешает транзитную перевозку таким способом, какой она считает наиболее целесообразным.

Статья 71 Расходы, связанные с выдачей и транзитной перевозкой

Расходы, связанные с выдачей, несет Договаривающаяся Сторона, на территории которой они возникли, а расходы, связанные с транзитной перевозкой, Договаривающаяся Сторона, обратившаяся с ходатайством о такой перевозке.

Часть II. Осуществление уголовного преследования.

Статья 72 Обязанность осуществления уголовного преследования

1. Каждая Договаривающаяся Сторона обязуется по поручению другой Договаривающейся Стороны осуществлять в соответствии со своим законодательством уголовное преследование против собственных граждан, подозреваемых в том, что они совершили на территории запрашивающей Договаривающейся Стороны преступление.

2. Если преступление, по которому возбуждено дело, влечет за собой гражданско-правовые требования лиц, понесших ущерб от преступления, эти требования при наличии их ходатайства о возмещении ущерба рассматриваются в данном деле.

Статья 73 Поручение об осуществлении уголовного преследования

1. Поручение об осуществлении уголовного преследования должно содержать:

- а) наименование запрашивающего учреждения;
- б) описание деяния, в связи с которым направлено поручение об осуществлении преследования;
- в) возможно более точное указание времени и места совершения деяния;
- г) текст положения закона запрашивающей Договаривающейся Стороны, на основании которого деяние признается преступлением, а также текст других законодательных норм, имеющих существенное значение для производства по делу;

- д) фамилию и имя подозреваемого лица, его гражданство, а также другие сведения о его личности;
- е) заявления потерпевших по уголовным делам, возбуждаемым по заявлению потерпевшего, и заявления о возмещении вреда;
- ж) указание размера ущерба, причиненного преступлением.

К поручению прилагаются имеющиеся в распоряжении запрашивающей Договаривающейся Стороны материалы уголовного преследования, а также доказательства.

2. При направлении запрашивающей Договаривающейся Стороной возбужденного уголовного дела расследование по этому делу продолжается запрашиваемой Договаривающейся Стороной в соответствии со своим законодательством. Каждый из находящихся в деле документов должен быть удостоверен гербовой печатью компетентного учреждения юстиции запрашивающей Договаривающейся Стороны.

3. Поручение и приложенные к нему документы составляются в соответствии с положениями статьи 18.

4. Если обвиняемый в момент направления поручения об осуществлении преследования содержится под стражей на территории запрашивающей Договаривающейся Стороны, он доставляется на территорию запрашиваемой Договаривающейся Стороны.

Статья 74 Уведомление о результатах уголовного преследования

Запрашиваемая Договаривающаяся Сторона обязана уведомить запрашивающую Договаривающуюся Сторону об окончательном решении. По просьбе запрашивающей Договаривающейся Стороны направляется копия окончательного решения.

Статья 75 Последствия принятия решения

Если Договаривающейся Стороне в соответствии со статьей 72 было направлено поручение об осуществлении уголовного преследования после вступления в силу приговора или принятия учреждением запрашиваемой Договаривающейся Стороны иного окончательного решения, уголовное дело не может быть возбуждено учреждениями запрашивающей Договаривающейся Стороны, а возбужденное ими дело подлежит прекращению.

Статья 76 Смягчающие или отягчающие ответственность обстоятельства

Каждая из Договаривающихся Сторон при расследовании преступлений

и рассмотрении уголовных дел судами учитывает предусмотренные законодательством Договаривающихся Сторон смягчающие или отягчающие ответственность обстоятельства независимо от того, на территории какой Договаривающейся Стороны они возникли.

Статья 77 Порядок рассмотрения дел, подсудных судам двух или нескольких Договаривающихся Сторон

При обвинении одного или группы лиц в совершении нескольких преступлений, дела которые подсудны судам двух или более Договаривающихся Сторон, рассматривать их компетентен суд той Договаривающейся Стороны, на территории которой закончено предварительное расследование. В этом случае дело рассматривается по правилам судопроизводства этой Договаривающейся Стороны.

Часть III. Специальные положения о правовой помощи по уголовным делам

Статья 78 Передача предметов

1. Договаривающиеся Стороны обязуются по просьбе передавать друг другу:

- a) предметы, которые были использованы при совершении преступления, влекущего выдачу лица в соответствии с Конвенцией, в том числе орудия преступления; предметы, которые были приобретены в результате преступления или в качестве вознаграждения за него;
- b) предметы, которые могут иметь значение доказательств в уголовном деле; эти предметы передаются и в том случае, если выдача преступника не может быть осуществлена из-за его смерти, побега или по иным обстоятельствам.

2. Если запрашиваемой Договаривающейся Стороне предметы, указанные в пункте первом настоящей статьи, необходимы в качестве доказательств в уголовном деле, их передача может быть отсрочена до окончания производства по делу.

3. Права третьих лиц на переданные предметы остаются в силе.

После окончания производства по делу эти предметы должны быть безвозмездно возвращены Договаривающейся Стороне, которая их передала.

Статья 79 Уведомление об обвинительных приговорах и сведения о судимости

1. Каждая из Договаривающихся Сторон будет ежегодно сообщать другим

Договаривающимся Сторонам сведения о вступивших в законную силу обвинительных приговорах, вынесенных ее судами в отношении граждан соответствующей Договаривающейся Стороны, одновременно пересылая имеющиеся отпечатки пальцев осужденных.

2. Каждая из Договаривающихся Сторон предоставляет другим Договаривающимся Сторонам бесплатно по их просьбе сведения о судимости лиц, осужденных ранее ее судами, если эти лица привлекаются к уголовной ответственности на территории запрашивающей Договаривающейся Стороны.

Статья 80 Порядок сношений по вопросам выдачи и уголовного преследования

Сношения по вопросам выдачи, уголовного преследования, а также исполнения следственных поручений, затрагивающих права граждан и требующих санкций прокурора, осуществляются генеральными прокурорами (прокурорами) Договаривающихся Сторон.

Раздел V. Заключительные положения

Статья 81 Вопросы применения настоящей Конвенции

Вопросы, возникающие при применении настоящей Конвенции, решаются компетентными органами Договаривающихся Сторон по взаимному согласованию.

Статья 82 Соотношение Конвенции с международными договорами

Настоящая Конвенция не затрагивает положений других международных договоров, участниками которых являются Договаривающиеся Стороны.

Статья 83 Порядок вступления в силу

1. Настоящая Конвенция подлежит ратификации подписавшими ее государствами. Ратификационные грамоты сдаются на хранение Правительству Республики Беларусь, которое выполняет функции депозитария этой Конвенции.

2. Настоящая Конвенция вступит в силу на тридцатый день, считая со дня сдачи на хранение депозитарию третьей ратификационной грамоты. Для государства, ратификационная грамота которого будет сдана депозитарию после вступления в силу настоящей Конвенции, она вступит в силу на тридцатый день, считая со дня сдачи на хранение его ратификационной грамоты.

Статья 84 Срок действия Конвенции

1. Настоящая Конвенция действует в течение пяти лет со дня вступления ее в силу. По истечении этого срока Конвенция автоматически продлевается на новый пятилетний период.

2. Каждая Договаривающаяся Сторона может выйти из настоящей Конвенции, направив письменное уведомление об этом депозитарию за 12 месяцев до истечения текущего пятилетнего срока ее действия.

Статья 85 Действие во времени

Действие настоящей Конвенции распространяется и на правоотношения, возникшие до ее вступления в силу.

Статья 86 Порядок присоединения к Конвенции

К настоящей Конвенции после вступления ее в силу могут присоединиться с согласия всех Договаривающихся Сторон другие государства путем передачи депозитарию документов о таком присоединении. Присоединение считается вступившим в силу по истечении тридцати дней со дня получения депозитарием последнего сообщения о согласии на такое присоединение.

Статья 87 Обязанности депозитария

Депозитарий будет незамедлительно извещать все подписавшие настоящую Конвенцию и присоединившиеся к ней государства о дате сдачи на хранение каждой ратификационной грамоты или документа о присоединении, дате вступления Конвенции в силу, а также о получении им других уведомлений.

Совершено в городе Минске 22 января 1993 года в одном подлинном экземпляре на русском языке. Подлинный экземпляр хранится в Архиве Правительства Республики Беларусь, которое направит государствам-участникам настоящей Конвенции ее заверенную.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА

від 7 березня 2007 р. № 410

Київ

Про затвердження Державної програми протидії торгівлі людьми на період до 2010 року

З метою створення умов для протидії торгівлі людьми та пов'язаній з нею злочинній діяльності Кабінет Міністрів України **постановляє:**

1. Затвердити Державну програму протидії торгівлі людьми на період до 2010 року (далі — Програма), що додається.

2. Міністерству у справах сім'ї, молоді та спорту, іншим заінтересованим центральним органам виконавчої влади щороку передбачати кошти для виконання Програми в межах видатків, що визначаються їм під час складання проекту Державного бюджету України на відповідний рік, та вживати заходів до залучення коштів з інших джерел на зазначену мету.

3. Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям передбачати під час складання проектів місцевих бюджетів на відповідний рік кошти для виконання Програми.

4. Центральним органам виконавчої влади, визначеним відповідальними за виконання Програми, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям надсилати раз на півроку до 20 числа місяця, що настає за звітним періодом, Міністерству у справах сім'ї, молоді та спорту інформацію про стан виконання завдань, визначених Програмою.

Міністерству у справах сім'ї, молоді та спорту подавати щороку до 1 березня Кабінетові Міністрів України узагальнену інформацію про хід виконання Програми.

Прем'єр-міністр України
Інд.31

В. ЯНУКОВИЧ

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів
України
від 7 березня 2007 р. № 410

ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА протидії торгівлі людьми на період до 2010 року

Загальна частина

Однією з проблем, що стоять сьогодні перед Україною та світовою спільнотою, є торгівля людьми.

Незважаючи на здійснення певних заходів щодо протидії торгівлі людьми проблема залишається актуальною.

Це негативне явище може виявлятися у різних формах — від викрадення людей до їх продажу з використанням обману, шантажу чи уразливого стану особи. Жертви торгівлі людьми використовуються для примусової праці, у порнобізнесі, як донори для трансплантації тканин і органів тощо.

Ситуація, що склалася, потребує консолідації зусиль центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а також міжнародних і громадських організацій.

Мета і основні завдання Програми

Метою Програми є створення умов для протидії торгівлі людьми та пов'язаній з нею злочинній діяльності, підвищення ефективності роботи з виявлення таких злочинів та осіб, що їх учиняють, вирішення питання щодо реінтеграції осіб, які постраждали від торгівлі людьми.

Основними завданнями Програми є:

- удосконалення механізму нормативно-правового регулювання питань протидії торгівлі людьми, а також боротьби з нею, включення їх до освітніх програм для дітей та молоді;
- проведення роз'яснювальної роботи за допомогою засобів масової інформації, підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів у боротьбі з торгівлею людьми;
- забезпечення ефективної взаємодії правоохоронних органів України та інших держав у протидії торгівлі людьми, а також у боротьбі з нею;

- надання допомоги особам, що постраждали від торгівлі людьми, зокрема у поверненні додому, працевлаштуванні та професійному навчанні;
- вдосконалення діяльності центрів реабілітації для осіб, що постраждали від торгівлі людьми;
- розроблення механізму психолого-соціальної реабілітації дітей, що постраждали від торгівлі людьми;
- співробітництво з громадськими та міжнародними організаціями і фондами, що провадять діяльність, пов'язану з протидією торгівлі людьми;
- використання міжнародного досвіду із запобігання торгівлі людьми та боротьби з нею, захисту прав осіб, що постраждали від зазначеного злочину, розшуку зниклих осіб за кордоном, їх повернення та реабілітації.

Для виконання Програми необхідно здійснити заходи, зазначені у додатку.

Фінансове забезпечення виконання Програми

Виконання Програми здійснюватиметься центральними та місцевими органами виконавчої влади у межах коштів, передбачених їм у державному та місцевих бюджетах на відповідний рік, а також за рахунок інших джерел.

Обсяг фінансування Програми з державного бюджету становить 1469,7 тис. гривень.

Очікувані результати

Виконання Програми дасть змогу:

- підвищити рівень інформованості населення та усвідомлення проблеми торгівлі людьми і як результат — зменшити кількість людей, що стають жертвами цього злочину;
- включити до освітніх програм для дітей та молоді, зокрема тих, що навчаються у дитячих будинках і школах-інтернатах, питання протидії торгівлі людьми з метою зменшення ризику їх потрапляння до сексуального та трудового рабства;
- підвищити кваліфікацію фахівців центральних та місцевих органів виконавчої влади, що беруть участь у здійсненні заходів з протидії торгівлі людьми, а також у боротьбі з нею шляхом організації навчання державних службовців і представників громадських організацій;
- поліпшити роботу правоохоронних органів, підвищити рівень їх взаємодії з відповідними структурами інших держав у розслідуванні злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми;

- підвищити рівень надання реабілітаційної допомоги, збільшити кількість реінтегрованих осіб шляхом посилення соціальної, юридичної, медичної та психологічної допомоги особам, що постраждали від торгівлі людьми.

Додаток
до Програми

ПЛАН заходів щодо протидії торгівлі людьми на період до 2010 року

Запобігання торгівлі людьми та боротьба з нею

1. Проаналізувати акти законодавства з питань боротьби з торгівлею людьми та в разі потреби подати Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо внесення до них змін.

Мінсім'ямолодьспорт, Мін'юст, МВС, МЗС, Мінпраці, МОН, МОЗ разом з громадськими та міжнародними організаціями.
2007 рік.

2. Проводити моніторинг актів національного законодавства щодо їх відповідності нормам міжнародного права з питань протидії торгівлі людьми та своєчасно подавати Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо внесення до них змін.

Мінсім'ямолодьспорт, Мін'юст, МВС, МЗС, Мінпраці, МОН, МОЗ разом з громадськими та міжнародними організаціями.
2007—2010 роки.

3. Утворити та забезпечити діяльність робочих експертних груп при регіональних постійно діючих комісіях з питань обміну інформацією про запобігання торгівлі людьми та координації зусиль у боротьбі з нею.

Мінсім'ямолодьспорт, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації разом з громадськими та міжнародними організаціями.
2007 рік.

4. Заслуховувати раз на півріччя інформацію керівників центральних органів виконавчої влади, що беруть участь у здійсненні заходів з протидії торгівлі людьми, про стан виконання Державної програми протидії торгівлі людьми на

період до 2010 року з метою оцінки її ефективності.

Міжвідомча координаційна рада з питань протидії торгівлі людьми.

2007—2010 роки.

5. Забезпечувати проведення щорічних регіональних і міжгалузевих нарад-семініарів з питань координації зусиль, проведення аналізу та уточнення стратегії запобігання торгівлі людьми та боротьби з нею.

Мінсім'ямолодьспорт, МВС, МЗС, МОН, Мін'юст, СБУ, Мінпраці, Мінтрансв'язку, Держкомтелерадіо, Адміністрація Держприкордонслужби,

Держкомнацрелігій,

Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

2007—2010 роки.

6. Організовувати навчання державних службовців з питань протидії торгівлі дітьми, викоренення найгірших форм дитячої праці.

Мінсім'ямолодьспорт, Мінпраці, МВС, МЗС, МОН, Мін'юст разом з громадськими та міжнародними організаціями.

2007—2010 роки.

7. Забезпечувати підготовку та навчання працівників дипломатичної служби з питань протидії торгівлі людьми, налагодити міжнародне співробітництво у цій сфері, а також у сфері захисту осіб, що постраждали від такого злочину.

МЗС, МОН разом з громадськими та міжнародними організаціями.

2007—2010 роки.

8. Розробити та впровадити програми соціальної та психологічної реабілітації дітей, що постраждали від торгівлі людьми.

МОН, Мінсім'ямолодьспорт, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

2007—2010 роки.

9. Включити до програм підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації педагогічних працівників інститутів післядипломної педагогічної освіти навчальні курси, лекції та практичні заняття з питань протидії торгівлі людьми.

МОН, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

2007 рік.

10. Продовжити видання інформаційно-освітніх матеріалів з питань профілактики торгівлі людьми та проблем соціального захисту дітей і молоді.

Мінсім'ямолодьспорт, МОН, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.
2007—2010 роки.

11. Підвищувати рівень інформованості населення щодо засобів і методів, які використовуються торговцями людьми, шляхом організації та здійснення інформаційно-просвітницьких заходів.

Мінсім'ямолодьспорт, МВС, МОН, Мін'юст, СБУ, Мінпраці, Мінтрансв'язку, Держкомтелерадіо, МКТ, МЗС, Адміністрація Держприкордонслужби, Держкомнацрелігій, Держпідприємництво, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.
2007—2010 роки.

12. Запровадити навчальний курс з питань трудової міграції та протидії торгівлі людьми для працівників Державної служби зайнятості на базі Інституту підвищення кваліфікації державної служби зайнятості.

Мінпраці.
Вересень 2007 року.

13. Включити заходи з протидії торгівлі людьми до Єдиної технології обслуговування незайнятого населення.

Мінпраці.
2007 рік.

14. Запровадити рубрику “Питання, що найчастіше ставляться” на веб-порталі Державної служби зайнятості з метою запобігання торгівлі людьми з числа осіб, що мають намір виїхати за кордон для працевлаштування.

Мінпраці.
2007 рік.

15. Забезпечувати проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи з питань зайнятості населення.

Мінпраці.
2007—2010 роки.

16. Забезпечити інформування громадян про вакансії за кордоном (у рамках двосторонніх угод).

Мінпраці, МЗС.
2007 рік.

17. Підготувати та подати Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо внесення змін до актів законодавства з питань регулювання діяльності, пов'язаної з посередництвом у працевлаштуванні за кордоном, з метою

посилення захисту прав і законних інтересів українських громадян, які виїжджають за кордон з метою працевлаштування, а також запобігання вчиненню стосовно них злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми.

Мінпраці, Держпідприємство, МЗС, МВС.
2007 рік.

18. Забезпечувати контроль за дотриманням суб'єктами підприємницької діяльності законодавства у сфері модельного, туристичного та розважального бізнесу, а також посередництва у працевлаштуванні за кордоном, порушення якого створює умови для торгівлі людьми, та притягнення до відповідальності винних осіб.

МВС, СБУ, МКТ, Мінпраці.
2007—2010 роки.

19. Створити цикл тематичних теле- та радіопередач, запровадити в електронних та друкованих засобах масової інформації окремі рубрики для розміщення інформаційних матеріалів про професії, що користуються попитом на вітчизняному ринку праці, а також про наслідки нелегального виїзду за кордон з метою працевлаштування.

Держкомтелерадіо, Мінсім'ямолодьспорт разом з громадськими та міжнародними організаціями.
2007—2010 роки.

20. Залучати громадські організації до створення спільних медіа-проектів, спрямованих на підвищення рівня інформованості громадян щодо запобігання і протидії торгівлі людьми.

Держкомтелерадіо, Мінсім'ямолодьспорт.
2007—2010 роки.

Надання захисту та допомоги особам, що постраждали від торгівлі людьми

21. Надавати громадянам України, що постраждали від торгівлі людьми, юридичну допомогу в поверненні додому.

МЗС, МВС, Адміністрація Держприкордонслужби разом з громадськими та міжнародними організаціями.
2007—2010 роки.

22. Сприяти працевлаштуванню та професійному навчанню громадян України, що постраждали від торгівлі людьми.

Мінпраці, МЗС, Мінсім'ямолодьспорт разом з громадськими та міжнародними організаціями.
2007—2010 роки.

23. Проводити моніторинг та узагальнення досвіду діяльності центрів реабілітації для осіб, які постраждали від торгівлі людьми, та центрів соціально-психологічної реабілітації дітей.

Мінсім'ямолодьспорт, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації разом з громадськими та міжнародними організаціями.
2007—2010 роки.

24. Висвітлювати у засобах масової інформації заходи із запобігання і протидії торгівлі людьми та надання допомоги особам, що постраждали від такого злочину.

Держкомтелерадіо, МВС, МЗС, МОН, Мінсім'ямолодьспорт, Мін'юст, СБУ, Мінпраці, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації разом з громадськими та міжнародними організаціями.
2007—2010 роки.

25. Проводити щорічний конкурс серед засобів масової інформації та неурядових організацій із створення соціальної реклами на тему протидії торгівлі людьми та надання послуг особам, що постраждали від такого злочину.

Держкомтелерадіо, Мінсім'ямолодьспорт разом з громадськими та міжнародними організаціями.
2007—2010 роки.

Міжнародне співробітництво у сфері протидії торгівлі людьми

26. Забезпечувати участь у міжнародних семінарах, засіданнях за круглим столом, конференціях і тренінгах з питань протидії торгівлі людьми та надання послуг особам, що постраждали від такого злочину.

Мінсім'ямолодьспорт, МВС, МОН, Мін'юст, СБУ, Мінпраці, Мінтранзв'язку, Держкомтелерадіо, МКТ, МЗС, Адміністрація Держприкордонслужби, Держкомнацрелігій.
2007—2010 роки.

27. Проводити аналіз міжнародних договорів з питань співробітництва у сфері протидії транснаціональній організованій злочинності, зокрема торгівлі людьми, брати участь у міжнародних оперативно-профілактичних операціях і розслідуваннях злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми, а також ініціювати проведення таких розслідувань.

МВС, МЗС, СБУ, Мін'юст, Адміністрація
Держприкордонслужби.
2007—2010 роки.

28. Продовжувати співробітництво з Інтерполом, Європолом, Регіональним центром Південно-Східної Європейської ініціативи співробітництва у боротьбі з транснаціональною злочинністю (SECI), правоохоронними органами інших держав з питань спільної протидії торгівлі людьми, обміну інформацією про транснаціональні злочинні групи та окремих осіб, які провадять таку злочинну діяльність, а також розслідування злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми.

МВС, СБУ, Мін'юст, МЗС, Адміністрація
Держприкордонслужби.
2007—2010 роки.

29. Забезпечувати залучення міжнародних громадських організацій, благодійних фондів та іноземних засобів масової інформації до реалізації проектів, спрямованих на запобігання і протидію торгівлі людьми, розшуку осіб, які зникли за кордоном, їх реінтеграцію і реабілітацію.

Держкомтелерадіо,
Мінсім'ямолодьспорт.
2007—2010 роки.

30. Розвивати співробітництво з громадськими та міжнародними організаціями і фондами, широко використовувати міжнародний досвід у запобіганні та протидії торгівлі людьми, захисті прав осіб, що постраждали від таких злочинів, розшуку осіб, які зникли за кордоном, поверненні додому та реабілітації осіб, що постраждали від торгівлі людьми.

Мінсім'ямолодьспорт, МВС, МЗС, МОН, Мін'юст,
СБУ, Мінпраці, Мінтрансв'язку, Держкомтелерадіо,
МКТ, Держкомнацрелігій, Держпідприємництво,
Адміністрація Держприкордонслужби, Рада міністрів
Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та
Севастопольська міські держадміністрації.
2007—2010 роки.

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

від 22 січня 2001 р. N 35
Київ

Про затвердження Положення про порядок надання Прикордонним військам та виконання ними доручень правоохоронних органів щодо осіб, які перетинають державний кордон України

Кабінет Міністрів України ПОСТАНОВЛЯЄ:

Затвердити Положення про порядок надання Прикордонним військам та виконання ними доручень правоохоронних органів щодо осіб, які перетинають державний кордон України (додається).

Прем'єр-міністр України
Інд. 29

В. ЮЩЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету
Міністрів України
від 22 січня 2001 р.
N 35

ПОЛОЖЕННЯ

про порядок надання Прикордонним військам та виконання ними доручень правоохоронних органів щодо осіб, які перетинають державний кордон України

1. Це Положення визначає порядок надання Прикордонним військам та виконання ними доручень правоохоронних органів щодо осіб, які перетинають державний кордон України (далі — доручення).

2. Правоохоронні органи під час надання, а Прикордонні війська під час виконання доручень у своїй діяльності керуються Конституцією, законами України і цим Положенням.

3. Відповідно до законодавства можуть бути доручення щодо:

- заборони в'їзду в Україну іноземців та осіб без громадянства протягом терміну, встановленого органами внутрішніх справ або органами СБУ;
- заборони виїзду за межі України громадян України або іноземців та осіб без громадянства з тимчасовим затриманням або вилученням документів на право виїзду за кордон чи без такого;
- здійснення адміністративного затримання громадян України або іноземців та осіб без громадянства;
- інформування про факт перетинання державного кордону України особами та транспортними засобами, стосовно яких правоохоронними органами проводяться оперативно-розшукові заходи;
- проведення (із залученням у разі потреби службових осіб, технічних та спеціальних засобів митних органів) огляду транспортних засобів, на яких особи прямують через державний кордон України, і майна, що їм належить, та вилучення виявлених при цьому предметів й речовин, заборонених до вивезення і ввезення в Україну, та предметів контрабанди.

4. Доручення Прикордонним військам правоохоронними органами надаються відповідно до їх компетенції за наявності правових підстав, визначених законодавством, а також даних про намір особи прямувати у визначений термін через державний кордон України.

5. Доручення, передбачені абзацом другим пункту 3 цього Положення, оформляються на бланку МВС чи СБУ, де обов'язково зазначаються відомості про особу (громадянство, прізвище, ім'я (імена) та по батькові, число, місяць, рік народження, стать), термін заборони в'їзду в Україну та дата прийняття такого рішення. Прізвище, ім'я (імена) та по батькові дублюються латинськими літерами. Зазначені доручення надаються безпосередньо Держкомкордону за підписом керівників МВС і СБУ або їх заступників, керівників регіональних органів МВС, СБУ або їх заступників.

6. Перед наданням Держкомкордону доручень щодо заборони в'їзду в Україну посадових осіб органів влади іноземних держав, членів дипломатичного та адміністративно-технічного персоналу дипломатичних представництв, акредитованих в Україні, та членів їх сімей, представників іноземних засобів масової інформації, акредитованих в Україні, МВС чи СБУ погоджують таке рішення з Міністром закордонних справ або одним з його заступників.

Стосовно заборони в'їзду в Україну іноземців, які є засновниками, власниками або керівниками юридичних осіб — суб'єктів підприємницької діяльності в Україні, представників іноземних релігійних організацій МВС чи СБУ інформують МЗС.

7. Доручення, передбачені абзацами третім — шостим пункту 3 цього Положення, оформляються на бланку за зразком згідно з додатком. Ці доручення Прикордонними військами приймаються до виконання, якщо вони підписані відповідно прокурорами або їх заступниками; керівниками слідчих підрозділів органів внутрішніх справ, СБУ, прокуратури та податкової міліції; керівниками оперативних підрозділів органів внутрішніх справ, СБУ, Прикордонних військ, Управління державної охорони, податкової міліції, органів і установ Державного департаменту з питань виконання покарань.

8. У разі виникнення необхідності у терміновому виконанні доручення може надаватися телеграмою або факсом з обов'язковим наступним поданням оформленого бланка протягом трьох діб.

9. Доручення, що надійшли до Прикордонних військ, беруться ними на контроль. Контроль доручень може бути державного (в усіх пунктах пропуску через державний кордон України), регіонального (у пунктах пропуску через державний кордон України в межах кількох областей та Автономної Республіки Крим) і місцевого (в одному або кількох пунктах пропуску через державний кордон України в межах Автономної Республіки Крим або області чи району) рівня.

10. Для взяття на контроль державного рівня доручення надсилається на ім'я Голови Держкомкордону — Командувача Прикордонних військ або одного з його заступників, заступника начальника Головного штабу Прикордонних військ — начальника управління прикордонного контролю.

Для взяття на контроль регіонального рівня доручення надсилається на ім'я одного з командувачів військ напрямів Прикордонних військ або одного з їх заступників (Північно-Західний — м. Львів, Південно-Східний — м. Харків, Південний — м. Одеса, Кримський — м. Сімферополь).

Для взяття на контроль місцевого рівня доручення надсилається на ім'я командира з'єднання, частини Прикордонних військ (далі — орган охорони державного кордону).

11. Доручення, передбачені абзацами третім — шостим пункту 3 цього Положення, Прикордонними військами беруться на контроль не більше ніж на шість місяців. Якщо виникає потреба у продовженні терміну контролю, відповідна посадова особа повинна своєчасно повідомити про це посадову особу Прикордонних військ, на адресу якої надавалося доручення. У разі коли у дорученні термін контролю не зазначено, воно тримається на контролі протягом тридцяти діб з дня його надходження до відповідного органу охорони державного кордону.

12. Доручення Прикордонними військами не приймаються до виконання у тому разі, коли:

- це не стосуються компетенції Прикордонних військ;
- їх виконання призведе до порушення законодавства та прав людини;
- у них неправильно зазначені правові підстави надання доручення, зокрема щодо заборони особі у праві в'їзду в Україну або виїзду з України, не зазначені у повному обсязі відомості про особу, передбачені пунктом 5 цього Положення, вид доручення та спосіб зв'язку з правоохоронним органом або посадовою особою, які надали доручення;
- вони надійшли за підписом посадових осіб, не зазначених у пунктах 5 і 7, або не погоджені з посадовими особами, зазначеними у пункті 6 цього Положення.

13. Про відмову у виконанні доручення посадова особа Прикордонних військ інформує відповідний правоохоронний орган або посадову особу, які надали доручення, із зазначенням причини відмови.

14. Виконання доручень здійснюється в пунктах пропуску через державний кордон України військовослужбовцями Прикордонних військ під час перевірки в осіб документів на право в'їзду в Україну, транзитного проїзду через її територію або виїзду з України.

15. Відповідно до міжнародних договорів України з суміжними державами про здійснення спільного прикордонного контролю в пунктах пропуску через державний кордон України Прикордонні війська можуть проводити обмін інформацією з прикордонними службами цих держав про осіб, стосовно яких є доручення щодо обмеження їх права виїзду за межі держави проживання (перебування).

16. Порядок дій посадових осіб Прикордонних військ у разі виявлення в пунктах пропуску через державний кордон України осіб, стосовно яких є доручення, та порядок взаємодії органів охорони державного кордону з правоохоронними органами визначається законодавством, у тому числі нормативно-правовими актами Держкомкордону, які затверджуються за погодженням з МВС, СБУ, Управлінням державної охорони, Державною податковою адміністрацією, Державним департаментом з питань виконання покарань.

17. Під час застосування до осіб обмежень щодо їх права в'їзду в Україну або виїзду з України посадові особи Прикордонних військ повинні роз'яснити їм підстави прийняття таких рішень та порядок їх оскарження і на вимогу цих осіб видавати відповідні письмові роз'яснення.

Зразок

Додаток до Положення

Реєстраційний номер, дата
або кутовий штамп з їх
зазначенням

_____

(посада, прізвище та ім'я посадової

_____

особи Прикордонних військ, якій

_____

надсилається доручення, адреса)

ДОРУЧЕННЯ

_____

(назва правоохоронного органу, що надає доручення)

Правові підстави надання доручення _____

_____

(кримінальна справа,

_____

постанова прокурора або слідчого, проведення оперативно-розшукових

_____

заходів тощо, а також норма закону, згідно з якою виконуватиметься

_____

доручення)

Відомості про особу (осіб), щодо якої (яких) надається
доручення _____

_____

(громадянство, прізвище, ім'я (імена) та по батькові,

_____

число, місяць, рік народження, стать, місце проживання, серія та

_____

номер паспортного документа, коли і ким виданий, ймовірно

_____

напрямок та дата перетинання державного кордону України, країна

_____

виїзду (в'їзду)

Вид доручення _____

_____

(згідно з пунктом 3 Положення)

Термін контролю _____

Про виконання доручення повідомити _____

_____

(посада, прізвище та

_____

ініціали посадової особи, адреса, міжміський код, номер телефону,

_____

факсу, конфіденційного та ВЧ-зв'язку, у робочий та неробочий час)

_____

(посада особи правоохоронного органу)

_____

(підпис)

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА**

від 27 червня 2003 р. N 987
Київ

**Про затвердження Типового положення
про центр реабілітації для осіб, які
постраждали від торгівлі людьми**

(Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ
N 1572 від 17.11.2004 та N 305 від 20.04.2005)

Кабінет Міністрів України ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Затвердити Типове положення про центр реабілітації для осіб, які постраждали від торгівлі людьми (додається).
2. Міністерству у справах молоді та спорту забезпечити координацію роботи з утворення центрів реабілітації для осіб, які постраждали від торгівлі людьми. (Пункт 2 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ N 1572 від 17.11.2004, N 305 від 20.04.2005)

Перший віце-прем'єр-міністр України
Інд. 31

М.АЗАРОВ

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів
України
від 27 червня 2003 р. N 987

ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ
про центр реабілітації для осіб, які
постраждали від торгівлі людьми

1. Центр реабілітації для осіб, які постраждали від торгівлі людьми (далі — центр), є спеціалізованим закладом, діяльність якого спрямована на надання комплексу соціально-реабілітаційних послуг та організацію подання медичної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми (далі — постраждали особи), для виведення їх з кризового психологічного стану.

2. Центр у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, рішеннями відповідних органів виконавчої влади, а також положенням про центр, яке затверджується засновником.

3. Центр утворюється Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міською держадміністрацією відповідно до соціальних потреб регіону.

4. Центр виконує такі функції:

- організовує надання психологічних і юридичних послуг постраждалим особам;
- організовує проведення первинного медичного огляду постраждалих осіб з метою визначення виду, обсягу та місця подання їм у разі потреби медичної допомоги;
- забезпечує проживання та харчування постраждалих осіб у разі їх перебування у центрі;
- розробляє індивідуальні і групові програми реабілітації та соціально-психологічної адаптації постраждалих осіб;
- проводить заходи щодо реінтеграції постраждалих осіб;
- інформує населення про програми, функції, принципи діяльності центру;
- проводить серед населення профілактичну роботу із запобігання торгівлі людьми.

5. З метою виконання своїх функцій центр взаємодіє з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, закладами соціального захисту, охорони здоров'я, громадськими організаціями, благодійними фондами, іншими закладами, установами, організаціями.

6. Постраждали особи можуть перебувати у центрі протягом часу, необхідного для їх реабілітації (але не більше ніж 3 місяці).

Відомості про особисте життя та інша інформація про зазначених осіб, яка стала відома працівникам центру, не підлягає розголошенню.

7. Майном центру є:

- майно, передане засновником;
- майно, придбане за рахунок власних коштів чи з використанням інших джерел, не заборонених законодавством;
- майно, передане юридичними та фізичними особами.

8. Джерелами фінансування центру є:

- кошти місцевих бюджетів;
- благодійні внески, пожертвування юридичних та фізичних осіб;
- гранти міжнародних організацій і фондів;
- інші джерела, не заборонені законодавством.

9. Кошти центру використовуються виключно для виконання його функцій та оплати праці працівників центру.

10. Центр очолює директор, який призначається на посаду та звільняється з посади засновником відповідно до законодавства.

11. Директор центру:

- забезпечує організацію роботи центру, розпоряджається його коштами, діє від імені центру і представляє його інтереси в усіх підприємствах, установах та організаціях;
- приймає на роботу та звільняє з роботи працівників центру;
- вживає заходів до заохочення працівників центру, застосовує дисциплінарні стягнення;
- видає накази та контролює їх виконання;
- здійснює інші повноваження, передбачені законодавством.

12. Штатними працівниками центру є соціальні працівники і технічний персонал, умови праці яких, прийняття на роботу та звільнення з роботи регулюються законодавством про працю.

У разі потреби центр може залучати до роботи на договірній основі таких, зокрема, фахівців, як юристи, психологи, лікарі.

13. Центр є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в органах Державного казначейства, печатку із своїм найменуванням, штампи та бланки.

Угода про співробітництво між Міністерством внутрішніх справ України і Міжнародною організацією з міграції

Дата підписання: 14.09.2005 р.

Дата набуття чинності: 14.09.2005 р.

Міністерство внутрішніх справ України і Міжнародна організація з міграції (далі — Сторони), керуючись Угодою між Кабінетом Міністрів України та Міжнародною організацією з міграції щодо статусу Міжнародної організації з міграції в Україні та співробітництва у сфері міграції від 3 грудня 1999 року, беручи до уваги принципи, закріплені в головних документах Організації Об'єднаних Націй з прав людини, зокрема у Загальній декларації прав людини, Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права, Міжнародному пакті про громадянські і політичні права, Міжнародній конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок і Конвенції про права дитини, керуючись Конвенцією Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, підписаної від імені України в м. Палермо 12 грудня 2000 року із застереженнями і заявами, керуючись Протоколом про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми, і покарання за неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності та підписаний від імені України в м. Нью-Йорку 15 листопада 2001 року, керуючись Протоколом проти незаконного ввезення мігрантів сушею, морем і повітрям, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, підписаним від імені України в м. Нью-Йорку 15 листопада 2001 року, беручи до уваги Рекомендації Київської конференції з міжнародного оперативного і юридичного співробітництва у сфері боротьби з торгівлею людьми від 18 травня 2004 року, висловлюючи глибоку стурбованість зростаючими масштабами торгівлі людьми та небезпеками незаконної міграції, відзначаючи, що обмін інформацією та досвідом у галузі запобігання та боротьби з торгівлею людьми і у сфері сприяння законній міграції відповідає інтересам обох Сторін та співпадає з потребами громадян, бажаючи поглибити партнерські стосунки та розширити співробітництво між Міністерством внутрішніх справ України і Міжнародною організацією з міграції в галузі боротьби з незаконною міграцією та торгівлею людьми, зважаючи на міжнародні зобов'язання, національне законодавство України та компетенцію обох Сторін, домовились про нижченаведене:

Стаття 1

Сторони, у межах своєї компетенції, здійснюють співробітництво з наступних питань:

- запобігання незаконному ввезенню мігрантів на територію України і торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми та боротьба з цими явищами;
- управління процесами міграції;
- сприяння добровільному поверненню незаконних мігрантів з України до країн їх походження та добровільному поверненню українських жертв торгівлі людьми до України з-за кордону, побудоване на найкращому міжнародному досвіді;
- збір, застосування та поширення пов'язаної з міграцією інформації;
- спільне проведення конференцій, семінарів та інших дій з технічного співробітництва з міграційних питань;
- тренінги по протидії торгівлі людьми та нелегальній міграції для посадових осіб та осіб, що проходять підготовку в органах внутрішніх справ України;
- створення та функціонування консультаційних центрів для мігрантів.

З метою виконання цієї Угоди Сторони можуть укласти між собою інші програми, проекти, протоколи про співробітництво та мають передбачати в них порядок та механізми фінансування заходів співробітництва.

Стаття 2

З метою вирішення актуальних питань співпраці та для реалізації намірів, викладених у цій Угоді, Сторони визначатимуть відповідальних за координацію посадових осіб.

Стаття 3

Сторони створюватимуть умови для придбання профінансованого донорами обладнання, встановлення прямих зв'язків та обміну інформацією, необхідною для реалізації цієї Угоди.

Стаття 4

Здійснюючи співробітництво, Сторони використовуватимуть українську або англійську мови.

Стаття 5

Ця Угода укладається на два роки та набирає чинності з дня підписання. Дія цієї Угоди автоматично продовжуватиметься на наступні дворічні періоди, якщо жодна зі Сторін не пізніше як за шість місяців до закінчення терміну її дії письмово не повідомить іншу Сторону дипломатичними каналами про своє рішення припинити дію цієї Угоди.

Стаття 6

За взаємною згодою Сторін до цієї Угоди можуть вноситись зміни та доповнення.

Всі зміни та доповнення мають силу, якщо вони викладені у письмовій формі. Усі спори щодо тлумачення положень цієї Угоди Сторони вирішують шляхом переговорів.

Стаття 7

Дія цієї Угоди може бути припинена на 30-й день з моменту письмового повідомлення однієї із Сторін про свій намір припинити її дію. Припинення дії цієї Угоди не зачіпає прав та обов'язків Сторін відповідно до діючих програм (проектів) співробітництва до їх завершення.

Вчинено у місті Києві 14 вересня 2005 року у двох примірниках, кожний українською та англійською мовами, причому обидва тексти є автентичними. У разі виникнення розбіжностей у тлумаченні цієї Угоди, текст англійською мовою матиме переважну силу.

Неурядові організації України, що надають реінтеграційну допомогу потерпілим від торгівлі людьми.

Місто	Неурядова Організація (НУО)	Контактна інформація
Вінниця	«Чоловіки проти насильства»	Гаряча лінія: (38 0432) 59 20 47 Факс: (38 0432) 57 02 21 E-mail: kozlov@svitonline.com
Вінниця	«Прогресивні жінки»	Гаряча лінія: (38 0432) 66 20 35 Факс: (38 0432) 57 02 21 E-mail: progress@mail.vinnica.ua
Дніпропетровськ	«Жіночий інформаційно –координаційний центр»	Гаряча лінія: (38 056) 370 58 68 Тел./факс: (38 056) 370 25 35, (38 056) 370 25 50 E-mail: dwicc@ukr.net www.dwicc.org.ua
Донецьк	«Донецька обласна ліга ділових та професійних жінок»	Гаряча лінія: (38 062) 334 34 00 Тел./факс: (38 062) 334 20 43, (38 062) 334 34 43 E-mail: dwicc@ukr.net www.dwicc.org.ua
Житомир	«Авенір»	Тел./факс: (38 0412) 41 40 38, (38 0412) 36 21 70 E-mail: avenir_zt@rambler.ru
Житомир	«Жіночий інформаційно –координаційний центр»	Гаряча лінія: (38 0412) 40 07 31 Факс: (38 0412) 40 07 32 E-mail: wicc_ir@zt.ukretel.net
Київ	«Жіночий консорціум»	Тел.: (38 044) 203 64 72, Тел./факс: (38 044) 592 68 54 E-mail: ns@rambler.ru
Київ	«Каритас»	Тел.: (38 044) 467 60 80, Факс: (38 044) 425 63 75 E-mail: natali@caritas-ukraine.org
Київ	«Ла Страда-Україна»	Гаряча лінія: 8800 500 22 50 Тел: (38 044) 205 36 94, (38 044) 205 37 36 E-mail: lastrada@ukrpack.net www.lastrada.kiev.ua

Київ	Міжнародний гуманітарний центр «Розрада»	Тел: (38 044) 289 71 32, (38 044) 234 83 68 E-mail: bond@rozrada.kiev.ua
Київ	«Школа рівних можливостей»	Тел: (38 044) 592 88 18, (38 044) 240 43 26 E-mail: gender@ukr.net
Кіровоград	«Кіровоградська обласна служба з актуальних питань жінок»	Тел./факс: (38 0522) 22 65 79, (38 0522) 22 65 06 E-mail: omh@library.kr.ua vgz@library.kr.ua
Луганськ	«Жінки донбасу»	Гаряча лінія: (38 0642) 55 16 99 Тел: (38 0642) 50 10 39 E-mail: womdon@cci.lg.ua
Луганськ	Луганська обласна рада жінок	Гаряча лінія: (38 0642) 59 96 22 Тел./факс: (38 0642) 58 53 60 E-mail: lwc@mail.ru
Луцьк	«Волинські перспективи»	Гаряча лінія: (38 03322) 5 55 42 Тел.: (38 03322) 4 58 31 E-mail: extrim@it.ukrtel.net
Львів	Благодійний фонд «Салюс»	Тел.: (38 0322) 72 30 27 Факс: (38 0322) 40 33 62 E-mail: salus@mail.lviv.ua Salus.org.ua
Львів	Західноукраїнський центр «Жіночі перспективи»	Гаряча лінія: (38 032) 2 962 962 Тел./факс: (38 032) 295 50 60 E-mail: women@women.lviv.ua www.women.lviv.ua
Миколаїв	«Любисток»	Тел.: (38 0512) 47 82 69 (38 097) 210 64 49 E-mail: margaritap@ukr.net
Одеса	«Віра, надія, любов»	Гаряча лінія: (38 0482) 63 33 39 Тел./факс: (38 048) 733 27 34 E-mail: semikop@te.net.ua
Одеса	«Веритас»	Тел.: (38 048) 714 60 11, (38 048) 719 31 25 E-mail: ngo_veritas@mail.ru
Полтава	«Родинний дім»	Тел.: (38 0532) 53 09 10 E-mail: familycenter@mail.ru
Рівне	Центр підтримки громадських ініціатив «Чайка»	Гаряча лінія: (38 0362) 69 00 00 Тел.: (38 0362) 32 43 48 E-mail: chayka@rivne.com chayka@mbox.ua

Севастополь	«Молодіжний центр жіночих ініціатив»	Тел./факс: (38 0692) 55 73 90 E-mail: ycfi@sevcom.net
Сімферополь	«Надія та майбутнє»	Тел.: (38 066) 792 69 69 E-mail: shabalin_d@mail.ru
Сімферополь	«Співдружність»	Тел.: (38 0652) 25 54 11 E-mail: yana@mail.strace.net
Суми	«Довіра МЕТ»	Тел.: (38 0542) 32 55 52 E-mail: dovira_met@mail.ru
Тернопіль	«Відродження нації»	Гаряча лінія: (38 0352) 52 57 05 Тел.: (38 0352) 52 63 98 E-mail: galena_kravets@ukr.net
Ужгород	«Веста»	Гаряча лінія: (38 03122) 3 20 91 E-mail: inna@vesta.uzhgorod.ua
Ужгород	«Чоловіки проти насильства»	Тел.: (38 03122) 3 53 69 E-mail: gpman@tn.uz.ua
Харків	«Жіноча громада»	Гаряча лінія: (38 057) 714 38 50 E-mail: obietska@gmail.com
Харків	«Шлях у майбутнє»	Тел./факс: (38 057) 719 85 30 (38 050) 576 90 81 E-mail: yana_kharkov@mail.ru
Херсон	«Чоловіки проти насильства»	Тел./факс: (38 0552) 55 40 30, (38 0552) 55 20 64 E-mail: managainstviolence@mail.ru
Херсон	«Успішна жінка»	Гаряча лінія: (38 0552) 26 35 63 Тел./факс: (38 0552) 42 37 65, (38 0552) 42 34 85 E-mail: uspix@all.kherson.ua
Хмельницький	«Каритас»	Тел./факс: (38 0382) 79 65 71 E-mail: ksena_caritas@ic.km.ua
Чернівці	«Сучасник»	Гаряча лінія: (38 0372) 58 55 96 Тел./факс: (38 0372) 52 04 36 E-mail: elya@utel.net.ua

Список використаної літератури:

---

1. Конституція України.
2. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності та Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію (Прийнята резолюцією № 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 року).
3. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах від 22 січня 1993 року.
4. Статут та Київська декларація про створення Організації за демократію та економічний розвиток – ГУАМ від 23 травня 2006 року.
5. Кишинівська декларація ГУАМ “В ім’я демократії, стабільності та розвитку” від 22 квітня 2005 року.
6. Конвенція про Європол від 18 липня 1995 року.
7. Рішення Постійної Ради ОБСЄ від 24 липня 2003 року № 557 “Про ухвалення плану дій ОБСЄ щодо боротьби з торгівлею людьми”.
8. Кримінальний кодекс України.
9. Кримінально-процесуальний кодекс України.
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 червня 2003 року № 987 “Про затвердження Типового положення про центр реабілітації для осіб, які постраждали від торгівлі людьми”.
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 22 січня 2001 року № 35 “Про затвердження Типового положення про центр реабілітації для осіб, які постраждали від торгівлі людьми”.
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 р. № 220 “Про Національне центральне бюро Інтерполу”.
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 7.03. 2007 № 410 “Про затвердження Державної програми протидії торгівлі людьми на період до 2010 року”.
14. Наказ МВС України від 15.05.2007 № 158 “Про організацію міжнародної діяльності органів внутрішніх справ України”.
15. Наказ МВС України від 3.05.2000 № 319 “Про створення в структурі Міністерства та в обласних управліннях внутрішніх справ підрозділів по боротьбі зі злочинністю у справах торгівлі людьми та в сфері громадської моральності”.
16. Наказ МВС України від 29.08.2005 № 725 “Про реорганізацію підрозділів боротьби зі злочинами, пов’язаними з торгівлею людьми” (створення Департаменту боротьби зі злочинами, пов’язаними з торгівлею людьми, та підрозділів БЗПТЛ в ГУМВС, УМВС України).
17. Наказ МВС України від 20.10.2005 № 931 “Про затвердження Положення про Департамент боротьби зі злочинами, пов’язаними з торгівлею людьми,

- МВС України та Примірне положення про управління (відділ) боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, головних управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, місті Києві та Київській області, управлінь МВС України в областях та місті Севастополі”.
18. Спільний наказ Міністерства внутрішніх справ України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Державного комітету у справах охорони державного кордону України (нині – Держприкордонслужби), Державної митної служби України, Державної податкової адміністрації України від 9 січня 1997 р. № 3/1/2/5/2/2.
  19. Угода про співробітництво між Міністерством внутрішніх справ України і Міжнародною організацією з міграції від 14.09.2005 р.
  20. Навчальний посібник у сфері протидії торгівлі людьми для суддів та прокурорів: Ознайомчі матеріали для держав-членів ЄС, асоційованих членів та держав-кандидатів на вступ / За ред. Зійке Альберт, Барбара Кузуйок-Вайс та ін. – ОБСЄ, 2007. – 215 с.
  21. Противодействие торговле людьми: Учебное пособие. – А.М. Бандурка, В.Н. Куц, А.А. Теличкин и др.; Под общей редакцией акад. АпрНУ А.М. Бандурки. – Харьков: Консум, 2003. – 312 с.
  22. Торговля женщинами с целью сексуальной эксплуатации: Руководство для следователей. – Рабочая группа Интерпола по криминальному бизнесу в сфере сексуальной эксплуатации женщин. – Лион, Франция, 2002.
  23. Найкращі зразки міжнародної практики боротьби з торгівлею людьми: Методичні рекомендації для співробітників правоохоронних органів України з питань виявлення, розкриття та розслідування злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми. – Пол Холмс. – Київ: Міжнародна організація з міграції, 2003. – 210.
  24. Всесвітня інформаційна мережа загального доступу – Інтернет: офіційні сайти МВС (www.mvs.gov.ua), МЗС України (www.mfa.gov.ua), Міжнародної організації кримінальної поліції Інтерпол (www.interpol.int), Європолу (www.europol.eu.int, www.europol.europa.eu), ОБСЄ (www.osce.org), ГУАМ (www.guam.org.ua), Представництва Міжнародної організації з міграції в Україні (www.iom.org.ua), Міжнародного жіночого правозахисного центру “Ла Страда – Україна” (www.lastrada.org.ua).

